

**ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SINIF ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI**

**İLKÖĞRETİM SOSYAL BİLGİLER DERSİ 1998 VE 2004 ÖĞRETİM
PROGRAMLARININ ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNE DAYALI OLARAK
HEDEFLER/KAZANIMLAR BOYUTUNDA DEĞERLENDİRİLMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
Emre OKTA**

**Tez Danışmanı
Yrd. Doç. Dr. Havise Çakmak GÜLEÇ**

"Bu çalışma Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri kapsamında desteklenmiştir."

"Proje No: 2007-81"

Çanakkale - 2008

Sosyal Bilimler Enstitüsü Yürütücüsü'ne
Emre OKTA'ya ait "İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi 1998 ve 2004 Öğretim
Programlarına Öğretmen Görüşlerine Dayalı Olarak Hedefler/Kazanımlar
Boyutunda Değerlendirilmesi" adlı
çalışma, jürimiz tarafından Sınav Öğretmenliği Anabilim Dalında -
YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Dışkan

Yrd. Doç. Dr. Havva GÜLEÇ (Darıca) (Darıca)

.....

Yrd. Doç. Dr. Salih Zeki GENÇ

Üye

Dr. Mustafa Aydın BAŞAR

.....

ÖZET

Hazırlanan bir eğitim programının pilot okul ya da kurumlarda denenmesi, denen programın uygulamadan elde edilen veriler doğrultusunda yeniden incelenip geliştirilmesi ve tüm okullarda uygulanmaya başlanması, hazırlanan programın başarısı ve eğitim-öğretim hizmetinin niteliği açısından son derece önemlidir. Deneme ve geliştirme aşamalarından sonra uygulanmaya başlanan bir eğitim programının ise zaman zaman programla ilgili tüm kesimlerden görüş alarak, uygulamadaki sorun ya da durumları belirleyerek, dünyadaki ve ülkedeki çeşitli değişimlerle bilim ve teknolojiadaki gelişmeler doğrultusunda yeniden ele alınması gerekmektedir.

Bu araştırma İlköğretim 1. kademe (4. ve 5. sınıflar) Sosyal Bilgiler Dersi 1998 ve 2004 Öğretim Programlarının karşılaştırmalı olarak değerlendirilmesi esas alınarak yapılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen ve 1998 ve 2004 Sosyal Bilgiler Programları'nın hedef/kazanım boyutlarına ilişkin öğretmen görüşlerini almak için 23 maddeden oluşan (5'li likert ölçekli) anket formu kullanılmıştır. Hazırlanan veri toplama aracı Çanakkale ili merkezi ve ilçelerinde görev yapan 153 4. ve 5. sınıf öğretmenlerine uygulanmıştır. Araştırmada anket formlarında elde edilen verilerin çözümü için SPSS 13.0 paket programından yararlanılmıştır. Sınıf öğretmenlerinin anket formundaki sorulara verdikleri cevapların frekans (f), yüzde (%), aritmetik ortalamaları (X) ve standart sapmaları (ss) hesaplanmıştır. Sınıf öğretmenlerinin anket formundaki soruları verdikleri cevapların bağımsız değişkenlere göre dağılımının anlamlılığı t testi, tek yönlü varyans testi ile test edilmiştir.

Elde edilen bulgulara dayalı olarak sınıf öğretmenlerinin 1998 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı hedef ve davranışlara ilişkin görüşleri kısmen katılıyorum ile kararsızım arasında değişmektedir. Sınıf öğretmenlerinin 2004 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı kazanımlara ilişkin görüşleri kısmen katılıyorum ile katılıyorum arasında değişmektedir. Sınıf öğretmenlerinin 2004 Sosyal Bilgiler dersi öğretim

programı kazanımlara ilişkin görüşlerinin puan ortalaması 1998 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı hedef ve davranışlara ilişkin görüşlerinin puan ortalamasına göre daha yüksektir.

Sınıf öğretmenlerinin hizmet içi eğitim alma durumlarına, mesleki kıdem özelliklerine, cinsiyetlerine göre 1998 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı hedef ve davranışlara ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. Sınıf öğretmenlerinin eğitim durumlarına, görev yapılan yere, okutulan sınıf düzeyine göre 1998 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı hedef ve davranışlara ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir

Sınıf öğretmenlerinin okutulan sınıf düzeyine, görev yapılan yere göre mesleki kıdem özelliklerine, cinsiyetlerine göre 2004 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı kazanımlara ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. Sınıf öğretmenlerinin hizmet içi eğitim alma durumlarına, eğitim durumlarına göre 2004 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı kazanımlara ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir

SUMMARY

The testing of a prepared educational program at pilot schools or institutions re-examining and improving of this program by the help of the data acquired by the implementation of the program and its use in all schools, is vitally important for the success of the program and the quality of the learning and teaching service. It's necessary that re-examination an educational program, being implemented after testing and improving phases, by getting opinion from all related educational components, finding out the problem sor the situations, and in the light of scientific and technological advancements in the world and in the country.

This research was carried out as a comparative study which evaluates primary education 4th and 5th grades Social Studies course 1998 and 2004 teaching programs to obtain the data a 23 item questionnaire that was designed by the researcher in order to get teachers' opinion of goals dimensions of 1998 and 2004 Social Studies Teaching Programs. The instrument was implemented to 153 4th and 5th primary school teachers teaching at province of Çanakkale and it's towns. For the analyses of the obtained data SPSS 13.0 statistical program was used. The frequency (f), percentage (%), means (X) and Standard deviations (ss) were analysed. The distribution of the answers given by the primary school teachers according to the independent variables was analysed by t-test, one way anovva.

The analyses of data shows that the answers of the teachers on 1998 Social Studies Teaching Program varies between "partially agree" and "no idea". The answers of the teachers on 2004 Social Studies Teaching Program varies between "partially agree" and "I agree". The average point of primary school teachers opinions on 2004 Social Studies Teaching Program is higher than their opinions on the goals and behaviors of 1998 Social Studies Teaching Program.

It's clear that according to the in-service training levels, occupational ranking features and their genders there is no meaningful difference between their opinions on 1998 Social Studies Teaching Program goals and behaviors. On the other hand there is a meaningful difference according to their levels of education the place were they work and the level of the class being taught.

According to the level of the class being taught, the place were the work, occupational ranking features and their genders there is no meaningful difference between their opinion on 2004 Social Studies Teaching Program. Additionally according to the in-service training level of teachers, their levels of education there is no meaningful difference between their opinion on 2004 Social Studies Teaching Program.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No
ÖZET.....	i
SUMMARY.....	iii
İÇİNDEKİLER.....	v
KISALTMALAR.....	viii
TABLO LİSTESİ.....	ix
ŞEKİL LİSTESİ.....	xii
ÖNSÖZ.....	xiii

BİRİNCİ BÖLÜM: GİRİŞ

1.1. Problem Durumu.....	1
1.1.1.Eğitim Programı.....	3
1.1.2. Program Geliştirme.....	5
1.1.3. Program Değerlendirme.....	5
1.1.3.1. Başlıca Program Değerlendirme Modelleri.....	6
1.1.3.1.1. Hedefe Dayalı Değerlendirme Modeli.....	6
1.1.3.1.2. Stufflebeam'in Çevre, Girdi, Süreç ve Ürün Modeli.....	7
1.1.3.1.3. Eğitsel Eleştiri Modeli.....	7
1.2. İlköğretimde Program Geliştirme.....	8
1.3. Türkiye'de Program Geliştirme Çalışmaları.....	8
1.4. İlköğretimde Sosyal Bilgiler.....	9
1.4.1. İlköğretim Sosyal Bilgiler Programı.....	10
1.5. 1998 ve 2004 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programları.....	10
1.5.1. 1998 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı.....	10
1.5.1.1. 1998 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Hedef İfadeleri.....	14

1.5.1.2. 1998 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Üniteleri.....	15
1.5.2. 2004 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı.....	16
1.5.2.1. Yapılandırmacılık Yaklaşımı.....	16
1.5.2.1.1. Yapılandırmacılığın Temel Özellikleri.....	17
1.5.2.1.2. Yapılandırmacılığın Temel İlkeleri.....	18
1.5.2.1.3. Yapılandırmacılığa Göre Öğrencinin Rolü.....	18
1.5.2.1.4. Yapılandırmacılığa Göre Öğretmenin Rolü.....	19
1.5.2.2. 2004 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Kazanım İfadeleri.....	19
1.5.2.3. 2004 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Öğrenme Alanları.....	20
1.6. Araştırmanın Amacı.....	21
1.6.1. Problem Cümlesi.....	22
1.6.2. Alt Problemler.....	22
1.7. Araştırmanın Önemi.....	23
1.8. Araştırmanın Varsayımları.....	24
1.9. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	25
1.10. Tanımlar.....	25
1.11. İlgili Araştırmalar.....	26

İKİNCİ BÖLÜM

2.1. Araştırma Modeli.....	30
2.2. Evren ve Örneklem.....	30
2.3. Verilerin Toplanması.....	31
2.3.1. Veri Toplama Aracı.....	31
2.3.2. Veri Toplama Süreci.....	31
2.4. Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması.....	32

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. Bulgular ve Yorum

3.1. Alt Problem 1.a'ya ilişkin bulgular ve yorum.....	35
3.2. Alt Problem 1.b'ye ilişkin bulgular ve yorum.....	39
3.3. Alt Problem 1.c'ye ilişkin bulgular ve yorum.....	41
3.4. Alt Problem 1.d'ye ilişkin bulgular ve yorum.....	44
3.5. Alt Problem 1.e'ye ilişkin bulgular ve yorum.....	46
3.6. Alt Problem 1.f'ye ilişkin bulgular ve yorum.....	48
3.7. Alt Problem 2.a'ya ilişkin bulgular ve yorum.....	50
3.8. Alt Problem 2.b'ye ilişkin bulgular ve yorum.....	52
3.9. Alt Problem 2.c'ye ilişkin bulgular ve yorum.....	53
3.10. Alt Problem 2.d'ye ilişkin bulgular ve yorum.....	54
3.11. Alt Problem 2.e'ye ilişkin bulgular ve yorum.....	55
3.12. Alt Problem 2.f'ye ilişkin bulgular ve yorum.....	58
3.13. Alt Problem 3.a'ya ilişkin bulgular ve yorum.....	60
3.14. Alt Problem 3.b'ye ilişkin bulgular ve yorum.....	63
3.15. Alt Problem 3.c'ye ilişkin bulgular ve yorum.....	65
3.16. Alt Problem 3.d'ye ilişkin bulgular ve yorum.....	66
3.17. Alt Problem 3.e'ye ilişkin bulgular ve yorum.....	67
3.18. Alt Problem 3.f'ye ilişkin bulgular ve yorum.....	69

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4.1. Sonuçlar	70
---------------------	----

4.2. Öneriler	74
---------------------	----

KAYNAKÇA.....	75
---------------	----

EKLER

Ek 1: Araştırma İzni.....	82
---------------------------	----

Ek 2: Veri Toplama Aracı.....	83
-------------------------------	----

KISALTMALAR LİSTESİ

MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
vb.	: Ve benzeri
N	: Birey sayısı
f	: Frekans
X	: Aritmetik Ortalama
sd	: Serbestlik derecesi
SS	: Standart Sapma
p	: Anlamlılık Düzeyi
SPSS	: Stastical Package For Social Sciences (Sosyal Bilimler İstatistik Paket Programı)

TABLO LİSTESİ

		Sayfa No
Tablo 1:	Sınıf Öğretmenlerinin Özellikleri.....	39
Tablo 2:	Sınıf Öğretmenlerinin 1998 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Hedef ve Davranışlara İlişkin Görüşleri	40
Tablo 3:	Sınıf Öğretmenlerinin 2004 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Kazanımlara İlişkin Görüşleri	46
Tablo 4:	Sınıf Öğretmenlerinin 1998 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Hedef ve Davranışlara İlişkin Görüşlerinin Cinsiyet Değişkeni Açısından Analizi.....	51
Tablo 5:	Sınıf Öğretmenlerinin 1998 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretimi Programı Hedef ve Davranışlara İlişkin Görüşlerinin Eğitim Durumu Değişkeni Açısından Analizi.....	52
Tablo 6:	Sınıf Öğretmenlerinin 1998 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretimi Programı Hedef ve Davranışlara İlişkin Görüşlerinin Mesleki Kıdem Değişkeni Açısından Analizi.....	54
Tablo 7:	Sınıf Öğretmenlerinin 1998 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretimi Programı Hedef ve Davranışlara İlişkin Görüşlerinin Görev Yaptıkları Yerleşim Yeri Değişkeni Açısından Analizi.....	56
Tablo 8:	Sınıf Öğretmenlerinin 1998 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Hedef ve Davranışlara İlişkin Görüşlerinin Hizmet İçi Eğitim Alma Durumu Değişkeni Açısından Analizi.....	57
Tablo 9:	Sınıf Öğretmenlerinin 1998 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Hedef ve Davranışlara İlişkin Görüşlerinin Okutulan Sınıf Düzeyi Değişkeni Açısından Analizi.....	59
Tablo 10:	Sınıf Öğretmenlerinin 2004 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretimi Programı Kazanımlara İlişkin Görüşlerinin Cinsiyet Değişkeni Açısından Analizi.....	60
Tablo 11:	Sınıf Öğretmenlerinin 2004 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretimi Programı Kazanımlara İlişkin Görüşlerinin Eğitim Durumu Değişkeni Açısından Analizi.....	61

Tablo 12:	Sınıf Öğretmenlerinin 2004 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretimi Programı Kazanımlara İlişkin Görüşlerinin Mesleki Kıdem Değişkeni Açısından Analizi.....	63
Tablo 13:	Sınıf Öğretmenlerinin 2004 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretimi Programı Kazanımlara İlişkin Görüşlerinin Görev Yaptıkları Yerleşim Yeri Değişkeni Açısından Analizi.....	65
Tablo 14:	Sınıf Öğretmenlerinin 2004 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretimi Programı Kazanımlara İlişkin Görüşlerinin Hizmet İçi Eğitim Alma Durumu Değişkeni Açısından Analizi.....	67
Tablo 14:	Sınıf Öğretmenlerinin 2004 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretimi Programı Kazanımlara İlişkin Görüşlerinin Okutulan Sınıf Düzeyi Değişkeni Açısından Analizi.....	68
Tablo 15:	Sınıf Öğretmenlerinin 1998 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Hedef ve Davranışlara ve 2004 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Kazanımlara İlişkin Görüşlerine Ait Puan Ortalamaları.....	69
Tablo 16:	Sınıf Öğretmenlerinin 1998 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Hedef ve Davranışlara ve 2004 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Kazanımlara İlişkin Görüşlerine Ait Puan Ortalamalarının Cinsiyet Açısından Analizi.....	70
Tablo 17:	Sınıf Öğretmenlerinin 1998 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Hedef ve Davranışlara ve 2004 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Kazanımlara İlişkin Görüşlerine Ait Puan Ortalamalarının Eğitim Durumu Açısından Analizi.....	71
Tablo 18:	Sınıf Öğretmenlerinin 1998 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Hedef ve Davranışlara ve 2004 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Kazanımlara İlişkin Görüşlerine Ait Puan Ortalamalarının Eğitim Durumu Açısından Analizi.....	72
Tablo 19:	Sınıf Öğretmenlerinin 1998 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Hedef ve Davranışlara ve 2004 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Kazanımlara İlişkin Görüşlerine Ait Puan Ortalamalarının Görev Yapılan Yer Açısından Analizi.....	73

Tablo 20:	Sınıf Öğretmenlerinin 1998 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Hedef ve Davranışlara ve 2004 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Kazanımlara İlişkin Görüşlerine Ait Puan Ortalamalarının Hizmet İçi Eğitim Alma Durumu Açısından Analizi.....	74
Tablo 21:	Sınıf Öğretmenlerinin 1998 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Hedef ve Davranışlara ve 2004 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Kazanımlara İlişkin Görüşlerine Ait Puan Ortalamalarının Okutulan Sınıf Düzeyi Açısından Analizi.....	75

ŞEKİL LİSTESİ

	Sayfa
Şekil 1: 1998 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Üniteleri.....	16

ÖNSÖZ

Dünyamızda bilim ve teknoloji alanında çok hızlı değişimler olmaktadır. Bu değişimi yakalamak ve uygulama alanına sokmakta en büyük aracın eğitim olabileceği kabul görmüş bir görüştür. Bilim ve teknolojide sürekli olarak gerçekleşen değişimin beklenti ve gereksinimleri karşılayacak biçimde eğitim programlarına yansıtılması gerekmektedir. Bireyin kişilik gelişiminde, ilköğretim yılları özel bir önem taşımaktadır. Bu yüzden, bireyin toplumla uyumlu yaşaması ve iyi bir yurttaş olması için “toplumsal kişilik” kazandırmayı amaçlayan Sosyal Bilgiler Dersi Programı’nın bilimsel ölçütlere ve ihtiyaca uygun bir şekilde hazırlanması gerekmektedir.

Milli Eğitim Bakanlığının 2005–2006 öğretim yılında ülke genelinde uygulamaya koyduğu sosyal bilgiler dersi ilköğretim programının yapılandırmacı yaklaşıma göre hazırlandığı belirtilmekte ve çağımızın beklentilerine uygun niteliklere sahip bireyler yetiştirilmesinin amaçlandığı ifade edilmektedir. Buna dayalı olarak bu araştırmada çocuğun günlük yaşamda karşılaştığı sorunlarla baş edebilmesinde önemli bir yere sahip olan Sosyal Bilgiler Dersi’nin; öğretim programlarının ilk aşaması olan hedefler (kazanımlar) boyutunda ele alınması önemli görülmüştür. Bununla birlikte programın uygulayıcısı ve en önemli belirleyicisi olan öğretmenlerin görüşleri çerçevesinden konuyu incelemek esas alınmıştır.

Bu nedenle “*İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi 1998 ve 2004 Öğretim Programlarının Öğretmen Görüşlerine Dayalı Olarak Hedefler/Kazanımlar Boyutunda Değerlendirilmesi*” tez çalışmasının yapılması gerekliliği düşünülmüştür.

Öncelikle araştırmamda bana rehberlik eden değerli hocam ve tez danışmanım Yrd. Doç Dr. Havise GÜLEÇ’e, araştırma başından beri bana yardımlarını esirgemeyen değerli hocam Yrd. Doç. Dr. Bülent GÜVEN’e, desteklerini aldığım değerli hocalarım Dr. Mustafa Aydın BAŞAR ve Yrd. Doç. Dr.

Salih Zeki GENÇ'e, dostlarım Aydın UÇAR, Bora DEMİR ve Bülent CANAZ'a ve tabii ki aileme teşekkür ederim.

Emre OKTA

Mayıs-2008

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

Araştırmanın birinci bölümünde; öncelikle problem durumu, eğitim programı, program geliştirme ve program değerlendirme kavramları üzerinde durulacaktır. Daha sonra araştırmanın amacı ve alt amaçları, önemi, varsayımları, sınırlılıkları, tanımları açıklanacaktır. Son olarak da ilgili araştırmalar üzerinde durulacaktır.

1.1. Problem Durumu

Günümüzde eğitimin çeşitli tanımları yapılmaktadır. Bunlar arasında yaygın olarak kullanılanlarından biri “Bireyin yaşantılarında kendi yaşantısı yoluyla kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme süreci” (Ertürk 1972: 12; Akt. Baykul 1999: 1) ifadesiyle verilen tanımdır (Baykul 1999: 1).

Bir toplumun can damarlarından birisi şüphesiz eğitim sistemidir. Eğitim sistemi ise öğretmen, öğrenci ve öğretim programı gibi üç temele dayanmaktadır. Genel olarak eğitim sistemindeki yeniden yapılanma çalışmaları ve politikaları öğretim programlarına odaklanmaktadır. Çünkü, öğretim programı, öğrenilecek konu alanları ve disiplinleri açıkladığı gibi; programın uygulanmasında, eğitim sisteminin diğer önemli öğeleri olan öğrenci ve öğretmenlerin görev ve sorumluluklarını da tanımlamaktadır (Korkmaz 2005: 249).

Etkili bir eğitim, ancak güçlü bir planlama, eğitim durumu ve değerlendirme ile mümkündür. Bu nedenle dünyada olduğu gibi ülkemizde de eğitimin daha etkili hale getirilmesi için eğitim programlarını geliştirmek üzere birçok çalışma yapılmaktadır (Güven, 2004:127). Eğitim programlarını yeniden yapılanmaya zorlayan faktörler; toplumsal değişim, bilimsel gelişmeler, eğitim felsefesindeki değişimler ve insan gelişimi ve öğrenmesi ile ilgili gelişmeler olarak dörde ayrılmaktadır (Wiles ve Bondi 1993).

Eğitimde niteliğin geliştirilmesi, eğitim kurumlarının en önemli uğraşlarından biri olmuştur. Örgün ve yaygın eğitim kurumlarında tüm eğitim faaliyetleri önceden hazırlanan bir program çerçevesinde yürütülür. Kurumda bireye hangi davranışların kazandırılacağı eğitim programlarında yer alır. Bu nedenle eğitimin niteliği büyük ölçüde uygulanan programa bağlıdır (Erden 1998: 2). Eğitim programı, genelde ilk olarak eğitim felsefeleri ve öğrenme teorilerini ve daha sonra da planlanmış girişimleri ve bunu izleyen program değerlendirmesini ortaya çıkaran bir sorular dizisiyle başlar. Bu sorulara örnek olarak “hangi öğrenci davranışlarının gelişmesine yardımcı olmak isteriz” veya “öğrenciler nasıl gerçekten öğrenirler” gibi soruları verebiliriz. Eğitim programı çalışmalarına bu şekilde açıklık getirmeden ve dikkatli bir şekilde düzenleme yapmadan başlamak içindeki öğelerin birbiriyle çeliştikleri ürünlere davetiye çıkarır (Wiles ve Bondi 1998: 3).

Eğitim tüm dünyada sürekli bir değişim içindedir. Anayasal bir hak ve sosyal bir hukuk devletinin görevi olarak görülmekte, aynı zamanda ekonomik açıdan “eğitilmiş insan gücü” en verimli üretim alanlarından birisi olarak kabul edilmektedir. Ayrıca eğitim, siyasi, toplumsal ve kültürel bütünleşmenin ve değişimlerin en etkin araçlarından biridir. Dünyada “bilgi” kavramı, “bilim” anlayışı, demokrasi ve yönetim kavramları farklılaşmaktadır. Bu sebeple gelişmekte olan ülkelerin gelişimine en büyük katkı, insan kaynaklarına yapılan yatırım ve alt yapının iyileştirmesi olacaktır (MEB, 2005).

Milli Eğitim Bakanlığı, yeni öğretim programlarının geliştirilmesi çalışmalarında, Bakanlığın ve üniversitelerin mevcut araştırma bulgularını ve bilgi birikimini temel alarak çalışmalarına başlamıştır. Buna bağlı olarak Milli Eğitim Bakanlığı özellikle ilköğretimde program değişikliğinin gerekliliklerini şu şekilde sıralamıştır (MEB, 2005).

1. Değişik bilim alanlarındaki araştırma bulgularının ve eğitim bilimlerinde öğretme-öğrenme anlayışındaki gelişmelerin yöntem ve içerik olarak öğretim programlarına yansıtılması,

2. Eğitimde kaliteyi arttırmak ve eşitliği sağlamak,

3. Ekonomiye ve demokrasiye duyarlı bir eğitim ihtiyacı,
4. Bireysel ve ulusal değerlerin küresel değerleri de dikkate alarak geliştirilmesi ihtiyacı,
5. Mevcut öğretim programları uygulamaları kapsamında öğrencilerin çoğunluğunda okula, öğrenmeye, okumaya tepki düzeyinde bir isteksizlik olması,
6. Mevcut öğretim programlarında konuların çok kapsamlı ve ezbere dayalı bilgi yoğunluklu olması nedeniyle, konuların zamanında bitirilememesi ve çoğu zaman sıkıştırılıp öğrenilmeden bitirilmesinin tercih edilmesi,
7. Programda yer alan konuların birçoğunun çocukların yaş ve gelişim düzeylerine uygun olmaktan, onların merak ve ilgilerini karşılamaktan uzak olması,
8. Okulda kazandırılmaya çalışılan yaşantı biçimleri ile gerçek dünyanın çoğu kez uyum içinde olmaması,
9. Sekiz yıllık kesintisiz zorunlu eğitim uygulaması ile ilkökul ve ortaokul programları üst üste eklendiği için, temel eğitimde program bütünlüğünün olmaması,
10. Dikey ekseninde, temel eğitimde birinci sınıftan-sekizinci sınıfa her bir dersin kendi içinde kavram bütünlüğünün olmaması,
11. Yatay ekseninde, dersler arasında yeterli paralelliğin sağlanmamış olması,
12. Ekonomik ve toplumsal gelişmelerin bir sonucu olarak, bireylerin yaratıcılık, eleştirel düşünme, problem çözme, karar verme, işbirliği yeterlilikleri kazanmalarının daha bir önem kazanmış olması,
13. Kendini ifade edebilen, iletişim kurabilen, girişimcilik ruhuna sahip vatandaşlar yetiştirme gerekliliği daha baskın konuma gelmesi,
14. Çocuklarımızın, ülke çapında ya da uluslar arası değerlendirmelerde beklenen düzeyde başarı gösterememesi.

1.1.1. Eğitim Programı

Eğitim programı kavramının kullanılmasının, M.Ö. Birinci Yüzyıla kadar uzandığı belirtilmektedir. Julius Ceaser ve askerleri, Roma'da yarış arabalarının, üzerinde yarıştığı oval biçimdeki yarış pistini, Latince **curriculum** olarak kullanmışlar ve bu kavramın uzantısı şeklinde **curriculum** kavramı "izlenen yol"

anlamında eğitimde de kullanılmaya başlanmıştır (Oliva 1988: 4; Akt. Demirel 2005: 1).

Eğitimde program kavramı, pek çok düşünür ve eğitim bilimcisi tarafından farklı şekillerde tanımlanmaktadır. Bunlardan bazılarını sıralamak istersek; Carter V. Good'un hazırladığı eğitim sözlüğünde eğitim programı, bir çalışma alanında sertifika ya da diploma alabilmek için sistematik olarak sıralanması gereken dersler ya da konulardan oluşan bir liste (konular listesi) anlamında kullanılmaktadır (Good 1973: 157; Akt. Demirel 2005: 2). Caswell ve Campbell (1935: 66) eğitim programını konular listesi olarak değil, daha çok, öğrencilerin, öğretmenlerin rehberliği altında kazandıkları yaşantıların tümü olarak görmektedir. Saylor, Alexander ve Lewis (1981: 8) ise programı, "eğitilecek bireylere, öğrenme yaşantılarını kazandırma planı" olarak tanımlamaktadırlar. Taba da benzer bir tanımla, eğitim programının öğrenme planı olduğunu belirterek, tanımı programın öğelerini sıralayarak yapar. Bunlar, hedefler ve hedef davranışlar, içeriğin seçimi ve örgütlenmesi, öğrenme-öğretme süreci ve hedeflerin değerlendirilmesidir. Ronald C. Doll (1986: 8) ise, eğitim programını, okul sorumluluğunda öğrencilerin değerlerini, tutumlarını, tavırlarını değiştiren, becerilerini geliştiren, bilgi ve anlayış kazanmalarını sağlayan hem süreç hem de içerik olarak tanımlamış ve okulun kontrolünde öğrencilerin tüm yaşantıları düzeni olarak görmüştür. Taner ve Tanner'e göre (1980: 43) göre eğitim programı, okul ya da üniversitelerin sorumluluğu altında sistematik olarak geliştirilen bilgi ve yaşantıların yeniden yapılanması olarak tanımlanmıştır (Demirel 2005: 2).

Genel anlamda eğitim programı, öğrencilerin yaşantılarını düzenleme olarak tanımlanabilir. Bu anlamda Ertürk de eğitim programını, düzenli eğitim durumları olarak görmektedir. Temelde Dewey'in eğitim ve deneyin tanımına dayanan bu görüş, okuldaki her şeyi kapsarken, planlı olduğu sürece okul dışı etkinlikleri de içine alır (Demirel 2005: 3).

Bununla birlikte program geliştirme alanının Türkiye'deki öncülerinden Varış (1994: 18) eğitim programını, "bir eğitim kurumunun, çocuklar, gençler ve

yetişkinler için sağladığı, milli eğitimin ve kurumun amaçlarının gerçekleştirilmesine dönük tüm faaliyetler” olarak tanımlamaktadır.

1.1.2. Program Geliştirme

Eğitim programı kavramının yanı sıra çok sık kullanılan diğer bir kavram da program geliştirmedir. İki kavram arasındaki farkı belirlemek amacı ile program geliştirmeyi, “eğitim programının hedef, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve değerlendirme öğeleri arasındaki dinamik ilişkiler bütünü” olarak tanımlamak uygun görülmektedir (Demirel 2005: 5). Eğitim, öğrenci davranışında, kendi yaşantısı yoluyla istendik değişimler oluşturan bir süreç olduğuna göre, program bu sürecin gerektirdiği istendik davranışları gerçekleştirebilmelidir (Bilen 2006: 49).

1.1.3. Program Değerlendirme

Program değerlendirme, gözlem ve çeşitli ölçme araçları ile eğitim programlarının etkililiği hakkında veri toplama, elde edilen verileri programın etkililiğinin işaretçileri olan ölçütlerle karşılaştırıp yorumlama ve programın etkililiği hakkında karar verme sürecidir (Erden 1998: 10). Gerekli fonksiyonları yerine getirebilmek için, değerlendirmenin bazı önemli özelliklere sahip olması gerekir. Bunların başında ulaşılabilecek hedeflerle tutarlılık ve kapsamlılık gelmektedir (Taba 1963: 316).

Eğitim sürecinde değerlendirme genellikle iki amaca yönelik olarak yapılır:

1. Öğrencilerin başarısını değerlendirerek bir dersin hangi öğrenciler tarafından tekrar edilmesi gerektiğine karar vermek. Burada değerlendirilen obje öğrencidir.

2. Eğitim programlarının etkililiği hakkında yargıda bulunmak ve programdaki aksaklıkların, programın hangi öğe ya da öğelerinden kaynaklandığını belirleyerek gerekli düzeltmelerin yapılmasına olanak sağlamak (Erden 1998: 9).

1.1.3.1. Başlıca Program Değerlendirme Modelleri

J.Rice'in 1897-1898 yıllarında Amerika'da 30000 öğrencinin sözcükleri doğru yazma becerileri üzerine yaptığı çalışma değerlendirme araştırmalarının öncülerinden sayılmaktadır. Eğitim testlerinin babası kabul edilen Thorndike'in 20. yy. başlarında yaptığı değerlendirme ile ilgili çalışmalar ise bu alana büyük katkılarda bulunmuştur (Erden 1998: 10).

Günümüzde çeşitli eğitimciler tarafından geliştirilen hem niceliksel hem de niteliksel yöntemlere ağırlık veren program değerlendirme modelleri bulunmaktadır. Program geliştirmedeki çeşitlilik nedeniyle program değerlendirme için de tek bir model önermek mümkün değildir. Program değerlendirme araştırmalarında araştırmacılar kendi amaç ve koşullarına en uygun modeli seçebilir ya da bu modellerden yararlanarak yeni bir model geliştirebilirler (Erden 1998: 11).

1.1.3.1.1. Hedefe Dayalı Değerlendirme Modeli

R.Tyler tarafından 1933-41 yılları arasında geliştirilen bu model günümüzde halen geçerliğini korumaktadır. Tyler'ın modeli daha sonra geliştirilen bir çok modelin odak noktası olmuştur. (Erden 1998: 11).

Tyler'a göre bir programın üç temel ögesi vardır: **Hedefler, öğrenme yaşantıları ve değerlendirme**. Hedefler, program sonucunda öğrencilerin kazanmaları beklenen istendik davranışları ifade eder. Öğrenme yaşantısı, öğrencilerin bu istendik davranışları kazanmaları için geçirmeleri gereken yaşantı ve etkinliklerdir. Değerlendirme ise, hedeflere ulaşma derecesini tayin etmek için yapılan etkinlikleri kapsar. Tyler'a göre bu üç öge karşılıklı etkileşim içindedir. Değerlendirme sürecinde hem hedeflerin hem de öğretim yaşantılarının etkililiğine bakılır (Erden 1998: 11).

1.1.3.1.2. Stufflebeam'in Çevre, Girdi, Süreç ve Ürün Modeli

Bu model oldukça kapsamlı ve çok yönlüdür. Stufflebeam'e göre değerlendirmenin amacı, program hakkında karar verme yetkisine sahip olan kişilere bilgi vermektir. Buna bağlı olarak programın dört farklı aşamasının değerlendirilmesi söz konusudur: Çevre (context), girdi (input), süreç (process) ve ürün (product)dür. Bu model çoğunlukla yabancı kaynaklarda bu dört ögenin baş harflerinden oluşan CIPP modeli olarak da bilinmektedir. Stufflebeam'e göre değerlendirme sürekli bir işlemdir. Program hakkında sürekli bilgi toplanması, program ve öğretimle ilgili doğru kararların alınmasına yardımcı olur (Erden, 1998: 13).

1.1.3.1.3. Eğitsel Eleştiri Modeli

Bu model 1975 yılında Eisner tarafından geliştirilmiştir. Eğitsel eleştiri modeli diğerlerinden farklı olarak niteliksel incelemeye ağırlık vermektedir. Bu modelde yeni bir program uygulandıktan sonra, programın niteliksel sonuçları hakkında bilgi toplanması söz konusudur (Erden, 1998:14). 1957 yılında, Eisner tarafından geliştirilen bu model, niteliksel incelemeye ağırlık vermektedir. Bu modelde yeni bir program uygulandıktan sonra, programın niteliksel sonuçları hakkında bilgi toplanması söz konusudur. Eisner'e göre, nasıl bir opera, film, resim bu konuların uzmanı olan kişiler tarafından eleştiriliyorsa, eğitim programı da bu konuda geniş bilgi sahibi olan, eleştirme yeteneğine sahip kişiler tarafından benzer şekilde değerlendirilebilir (Ornstein ve Hukins, 1998:15). Eğitsel eleştiri modelinin, betimleme, yorumlama ve değerlendirme olmak üzere üç temel boyutu vardır. Bu modelin betimleme boyutunda, yeni programın sonunda okulda ne gibi değişiklikler olduğu, bu değişikliklerin öğrenci ve öğretmenleri nasıl etkilediği, tepkilerin neler olduğu gibi sorulara yanıt aranarak, eğitim niteliği ile ilgili özellikler tanımlanır. Yorumlama boyutunda, program sonucu meydana gelen olaylar göz önünde bulundurularak, bu olayların olası sonuçları tahmin edilir ve yorumlanır. Değerlendirme boyutunda ise betimleme ve yorumlama sonuçlarına dayalı olarak, programın değeri hakkında yargıda bulunulur (Erden, 1998:14).

1.2. İlköğretimde Program Geliştirme

Okulların, bireyleri; bireysel ve toplumsal yaşamda gerçekleşen köklü değişikliklere uyum sağlanabilecek şekilde yetiştirebilmeleri için, eğitim programlarının çağdaş gelişmeler ve değişimler doğrultusunda oluşturulması kaçınılmaz bir gerekliliktir. Bu açıdan bir ülkenin eğitim sistemi içinde uygulanan eğitim programları, öncelikle ülkenin kendi iç dinamikleri, gereksinimleri ve yaşantılardan kaynaklanmak durumundadır. Aksi durumda, yani diğer ülkelere bakarak, onların kendi yapıları ve gereksinimlerinden üreyen felsefe, yönetim ve model ithallerinin geçerliliği ve uzun vadeli katkısı olamaz (EPÖ Profesörler Kurulu Yeni İlköğretim Programını Değerlendirme Toplantısı Sonuç Bildirisi 2005: 2).

1.3. Türkiye’de Program Geliştirme Çalışmaları

Türkiye’de Cumhuriyet’in ilanıyla beraber 1924 yılında çıkarılan Tevhid-i Tedrisat (Öğretim Birliği) Kanunu ile tüm öğretim kurumları Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde toplanmış ve okul programları üzerinde kapsamlı değişiklikler yapılmıştır (Varış, 1994:70).Eğitim sistemimizde uzun süre dersler ve konular listesi anlamında kullanılan “Müfredat Programı” anlayışı 1950’li yıllardan sonra yerini “Eğitim Programı” anlayışına bırakmıştır.

Türkiye’de program geliştirme çalışmaları, il merkezlerinde mahalli okullar ve Milli Eğitim Müdürlüklerinin destek ve işbirliği ile başlamış, daha sonra Milli Eğitim Bakanlığı merkez örgütünde devam etmiştir. Cumhuriyet’in ilk yıllarında 1924’te Türkiye’ye davet edilen John Dewey’nin hazırladığı rapor doğrultusunda daha çok ilköğretim programlarının geliştirilmesine ağırlık verilmiş, 1953-54 yıllarında da ortaöğretim programlarının geliştirilmesi ağırlık kazanmıştır (Demirel, 2005:13).

Cumhuriyetten günümüze ilköğretimde aralarda taslak olan programlar dışında 1926, 1936, 1948, 1968 programları olmak üzere belli başlı dört program uygulanmaya konmuştur. 1981’den sonra da her ders için ayrı programlar

yayımlanmıştır. 12.07.2004 tarihinde ise ilköğretimin 1-5. sınıflarında okutulacak olan Türkçe, Matematik, Fen ve Teknoloji, Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler dersi programı 2005-2006 Öğretim Yılı'ndan itibaren uygulanmak üzere kabul edilmiştir (MEB 2005).

1.4. İlköğretimde Sosyal Bilgiler

Yasadığımız yüzyılda hızla değişen yaşam koşullarına paralel olarak toplumsal sürekliliği sağlayacak insan gücünü yetiştirme görevini eğitim kurumları üstlenmiştir. Eğitim kurumları toplumun gereksinim ve beklentilerine yanıt verebilecek; kişisel ve sosyal anlamda hak ve sorumluluklarına ilişkin gerekli bilgi ve beceriye sahip vatandaşlar yetiştirmeye çalışmaktadır. Bu bağlamda öğrencilerin, içinde yaşadıkları toplumu ve dünyayı anlamlandırmalarına yardım eden Sosyal Bilgiler dersinin, ilköğretimde sözü edilen bilgi ve becerilerin kazandırılmasına hizmet eden en önemli derslerden biri olduğu söylenebilir (Çengelci, 2005:2). Sönmez (1999:17) sosyal bilgileri hayatta kazanılan deneyimler sonucunda elde edilen dirik bilgiler olarak açıklamaktadır. Sosyal bilgiler ilköğretim okullarında iyi ve sorumlu vatandaş yetiştirmek amacıyla sosyal bilimler disiplininin seçilmiş bilgilere dayalı olarak, öğrencilere toplumsal yaşamla ilgili temel bilgi, beceri, tutum ve değerlerin kazandırıldığı bir çalışma alanı olarak tanımlanmıştır (Kan, 2006:8). İlköğretim okullarında yer alan Sosyal Bilgiler dersi toplumsal sürekliliği sağlayacak sorumlu yurttaşların yetiştirilmesine hizmet etmesi bakımından önemli bir yere sahiptir. Araştırmalar yaklaşık olarak on iki yaşından sonra yetişkin kişiliğinin biçimlenmeye başladığını; kişiliğin baskın özelliklerinin çocukların ilköğretimi bitirdiği dönemlerde geliştiğini göstermektedir. Bu bağlamda demokratik topluma etkin katılımı sağlamak için ilköğretim döneminin özelliklerinden yararlanarak çocukların çeşitli tutumları, kişilik özelliklerini, değer sistemlerini ve davranış kalıplarını Sosyal Bilgiler dersinde kazanmaları sağlanabilir (Kaltsounis, 1987:4). İlköğretimdeki Sosyal Bilgiler dersinin öğretiminde en önemli amaç, öğrenciye “toplumsal kişilik” kazandırmaktır. Toplumsal kişiliğin en önemli özelliği ise iyi bir yurttaş olmaktır. İyi bir yurttaş olmaktan amaç, kişinin görev ve sorumluluklarını bilmesi, çevresine ve çevresindeki olaylara karşı bilinçli olmasıdır (Binbaşıoğlu,

1981:42). Bu derste öğrenci, toplumsal sorunlarla karşı karşıya getirilerek toplumsal yaşamla kaynaşmaya yönlendirilir. Böylece Sosyal Bilgiler dersi, öğrencinin toplumsal kişiliğinin oluşturulmasında önemli bir işlevi yerine getirmiş olur (Çengelci, 2005:5-7). Sosyal Bilgilerin önemini şu üç madde de açıklamıştır; Birincisi; Sosyal Bilgiler eğitiminin temel hedefinin bilgili ve eleştirel vatandaşlığa hazırlık olduğu hakkında bir fikir birliği vardır. İkincisi; Sosyal Bilgiler Programı öğrencilere detaylı, derin, sıkıca birbiriyle ilişkilendirilmiş bilgi sağlar ve bu bilgiler çağdaş toplumlardaki problemlerin çözümüne temel teşkil ederler. Bu öğrencilerin gerçek uzmanlıklarını geliştirmeleri ihtimalini arttırabilir. Üçüncüsü; Sosyal Bilgiler insanların hayatta karşılaşılabilecekleri her türlü problemi tanıtarak çözümler sunmayı amaçlar (Çiftçi, 2005:7-8).

1.4.1. İlköğretim Sosyal Bilgiler Programı

İlköğretimde öğrencilere istenilen davranışların kazandırılması önceden hazırlanan ve uygulanan eğitim programları yoluyla sağlanmaktadır. İlköğretim programında farklı dersler yer almakta; bu dersler mihver dersler, ifade ve beceri dersleri olarak adlandırılmaktadır. İlköğretim okulu programında yer alan mihver derslerden biri de Sosyal Bilgilerdir (Karaduman, 2005:2). Bu bağlam da ilköğretim Sosyal Bilgiler öğretim programı büyük önem kazanmaktadır.

1.5. 1998 ve 2004 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programları

1.5.1. 1998 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı

1998 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programının amaçları şunlardır:

Öğrenciler Bu Derste;

A. Vatandaşlık görevleri ve sorumlulukları yönünden;

1. Ailesine, milletine, vatanına, Atatürk inkılâp ve ilkelerine bağlı, çalışkan, araştırmacı, özverili, erdemli, girişimci, iyi insan, iyi vatandaş olarak yetişirler.

2. Türk milletinin dünya tarihindeki önemini, milletler ailesi içindeki onurlu geçmişini ve yerini, insanlığa yaptığı hizmetleri kavrayarak büyük milletin evlâtları olduklarını anlar, milletin geleceğine olan güvenlerini artırır ve Türk milletinin ülküsünü gerçekleştirmek için her fedakârlığı göze alabilecek bir karakter kazanırlar.
3. Türkiye Cumhuriyeti'nin insan haklarına dayanan millî, demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk devleti olduğunu bilir; cumhuriyet rejiminin özelliklerini ve önemini kavrarlar.
4. Topluluk hâlinde yaşamının bir gereklilik olduğunu, millet kavramını ve Türk milletinin karakterini kavrar; Türk milletine, Türk bayrağına, Türk askerine ve ordusuna sevgi, saygı ve güven duygularını kuvvetlendirirler.
5. Türk milletinin zekâ ve kabiliyetini, çalışkanlığını, bilim ve sanatseverliğini estetik zevkini, insanlık duygusunun inceliğini benimseyerek bu üstün özellikleri davranış hâline getirirler.
6. Millet ve yurt işlerini her şeyin üstünde tutarak milleti ve yurdu için canla başla hizmet etmeyi alışkanlık ve İlke hâline getirirler.
7. Tarihte milletimize ve İnsanlığa hizmet etmiş olan Türk büyüklerini tanır; tarihî olaylara yön veren kişilerin yerinde ve zamanında gösterdikleri ileri görüşlülük, yüksek kavrayış, cesaret, fedakârlık ve kahramanlıklarının tarihin akışını nasıl etkilediğini kavrarlar.
8. Toplumu yönlendiren Mustafa Kemal Atatürk ve diğer Türk büyüklerinin sadece millî değil, evrensel yönlerini de kavrayarak ve takdir ederek; milletimize de düşen insanlık görevleri bulunduğunu görür, insanlığa sevgi, saygı ve hizmet verme bilincine varırlar.
9. Türk İnkılâbının anlamını, ayrı ayrı yönlerden önemini, Türkiye'nin refah ve mutluluğuna yaptığı ve ülkenin geleceğine yapacağı etkiyi kavrar; Türk inkılâbının değerlerine bağlı ve bunları her zaman korumaya hazır, fedakâr birer Türk evlâdı olarak yetişirler.

10. Bugünkü uygarlığın uzun bir geçmişin eseri olduğunu kavrar; bu uygarlıkta Türk milletinin hizmetini ve payını anlayarak, Atatürk'ün direktifleri uyarınca" millî kültürümüzü çağdaş uygarlık seviyesinin üstüne çıkarma" yolunda her fedakârlığı göze alabilme bilincini kazanırlar.

11. Bugünü daha iyi değerlendirebilmeleri için geçmiş çağlardaki sosyal, ekonomik ve siyasî olayların neden ve sonuçlarını günümüzle kıyaslama yaparak düşünme, araştırma ve akıl yürütme yeteneğini geliştirirler.

12. Her yerde görev ve sorumluluk alabilecek hâle gelir, aile bütünlüğüne bağlılık kazanır, ailenin refah ve mutluluğu için sorumluluk ve görev duygularını geliştirirler.

13. Kanun kavramını benimser; kanunlara ve devlet otoritesine uyma duygusunu ve alışkanlığını kazanırlar.

14. Çevresindeki eski, yeni sanat ve kültür eserlerini, müze ve anıtlar gibi millî değerlerimizi tanır; onları korumak gerektiğini öğrenirler.

B. Toplumda insanların birbirleriyle olan ilişkileri yönünden;

1. İnsanların birbirlerine muhtaç olduklarını anlar; grup faaliyetlerine katılmanın, başkalarına yardım etmenin önemini takdir eder ve bunu uygulayabilir hâle gelirler.

2. İnsanların karşılıklı hak ve sorumluluklar taşıdıklarını ve birbirlerinin görüş ve inanışlarını, saygı ve hoşgörüyle karşılamaları gerektiğini benimserler.

3. Beraber çalışma, sorumluluk alma, yardımlaşma ve karar verme kurallarını uygulamayı öğrenirler.

4. Bütün çalışmalarını demokratik yaşayışın kurallarına göre düzenlemeyi öğrenirler.

5. Aile, okul ve toplum hayatının dayandığı temel ilkeleri ve topluluk hâlinde yaşamının zorunluluğunu kavrarlar.

6. Trafik kurallarına uymayı alışkanlık hâline getirirler.

C. Çevreyi, yurdu ve dünyayı tanıma yetenekleri yönünden;

1. Yurdumuzun, dünya üzerindeki yerinin önemini kavrar, ülkemizin kalkınmasında severek sorumluluk alma duygularını geliştirirler.
2. Türkiye'nin, yakın ve uzak komşu ülkeleri ve diğer dünya ülkeleriyle olan ilişkileri hakkında genel bilgi kazanırlar.
3. Türklerin yaşadığı diğer ülke ve bölgelerin coğrafi özelliklerini öğrenirler, Türklerin geniş bir alanda yaşayan büyük bir millet olduğunu kavrarlar.
4. İnsanların birbirleriyle ve coğrafi çevreleriyle karşılıklı etkilerini, insan topluluklarının yaşama şekillerini ve geçinme yollarını inceler; yurdun ekonomik kalkınmasında bilgili ve etkili birer vatandaş olarak yetişirler.
5. Plân, kroki, harita ve grafik bilgileri kazanarak onlardan yararlanabilir hâle gelirler.
6. Çevreyi korumanın günümüz ve gelecek yıllar için önemini kavrarlar.
7. Yaşanabilir bir çevrenin temel insan hakkı olduğunu kavrarlar.

Ç. Ekonomik yaşama fikrini ve yeteneklerini geliştirmek yönünden;

1. Çevrenin ekonomik değerleri ile millî kaynaklarımızı tanır ve bunları korumanın bir ödev olduğunu kavrarlar.
2. Kendi eşyasını, okulunu, okul eşya ve araçlarını dikkatli kullanma ve koruma alışkanlığını kazanırlar.
3. Tutumlu olma ve plânlı çalışma alışkanlığını elde ederler.
4. Üretim, tüketim ve dağıtımla ilgili temel bilgileri öğrenirler.
5. İnsan topluluklarının yaşama şekillerini ve geçinme yollarını inceler ve bunlar arasındaki ekonomik ilişkileri öğrenirler.

6. Turizmin anlamını, özellikle yurdumuz için önemini kavrarlar.

7. Nüfus artış hızını eğitime ve ekonomiye olan etkisini kavrarlar.

Bu amaçlar, ilköğretimin "Kişisel, insanlık ilişkileri, ekonomik hayat ve toplum Hayatı bakımından" belirtilen amaçları destekler niteliktedir. Dört boyutta ele alınan ilköğretimin amaçları, çağdaş eğitim biliminin özelliklerine genel olarak uymamaktadır (MEB, 1998).

1.5.1.1. 1998 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Hedef İfadeleri

Amaçların (Hedeflerin) taksonomik olarak yazılmaması, Öğrenci düzeyine ve bir hedefte bulunması gereken özelliklere uygun olmaması, saptanırken belirtilen adamalardan geçmemesi, davranışa dönüşecek özelliklerle donanımlı olmaması, birbiriyle çelişen ve çakışan hedeflerin bulunması, sosyal bilgiler dersinin bilişsel, duyumsal, devinişsel alanlarına uygun olmaması açısından ele alındığı zaman, belirlenen bu amaçlar yeniden yazılmalıdır. Örneğin; "Ailesine, milletine, vatanına, Atatürk inkılap ve ilkelerine bağlı, çalışkan, araştırmacı, inceleyici, fedakar ve fazilet sahibi iyi bir vatandaş, mükemmel bir insan olarak yetişirler" amacı sekiz ayrı faaliyeti kapsamaktadır. Oysa hedef, bir faaliyeti içerecek şekilde yazılmalıdır. Ayrıca bu hedeflerin bilişsel, duyusal, devinişsel alanların hangisine girdiği ve hangi alt basamaklarla İlgili olduğu belli değildir; çünkü hedef ifadesinin içinde bu üç alana da girebilecek olanlar vardır. Oysa, bir hedef alana ve alt basamağa girecek şekilde saptanmalıdır. Üstelik bu amaç ifadesi ilköğretimdeki çocuklar için çok yukarıdadır; çünkü sekiz yıllık bir eğitim sonunda gerçekleşemez. Bu çağdaki çocukların bu tür özelliklerle donatılması onların zihinsel, duyusal ve devinişsel hazır bulunuşluk düzeyine uygun değildi. Hele "iyi bir vatandaş, mükemmel bir insan olarak yetişirler" ifadesinin ilköğretimde gerçekleşmesi şimdilik olası değildir. İlköğretim sosyal bilgiler dersinin amaçları, "Bir hedefte bulunması gereken ölçütler" ilkelerine göre yeniden yazılmalıdır (http://w3.gazi.edu.tr/web/cdonmez/html/makale_11.html).

1.5.1.2. 1998 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Üniteleri

İlköğretim okullarındaki Sosyal Bilgiler dersine ilişkin bu amaçlar ayrıntılı olarak incelendiğinde, hem Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları ile hem de dört yönden dile getirilen (a. Kişisel Bakımdan, b. İnsanlık İlişkileri bakımından, c. Ekonomik Hayat Bakımından, ç. Toplum Hayatı Bakımından) İlköğretimin Amaçları ile tutarlılık göstermekte; çok önemli ve gerekli noktaları ortaya koymaktadır. Buna karşılık, amaçların kimilerinde çok genel anlatımlara yer verildiği; kimi amaçların dersin özelliklerine uygun biçimde taksonomik olarak saptanmadığı; ilköğretim çağındaki çocukların bilişsel, duyuşsal ve devinimsel hazırbulunuşluk düzeylerine pek uygun olmadığı; davranışa dönüştürülebilmede, süre, öğrenci yaşı ve yer yer soyuta kaçan anlatımlara yer vermesi bakımlarından zorluk çekilebileceği gibi konularda eleştiriler bulunmaktadır. İlköğretimdeki Sosyal Bilgiler programı uygulaması, dördüncü ve beşinci sınıflarda sürerken 1998'deki düzenlemeye göre, altıncı ve yedinci sınıflara da getirilmiştir. İlköğretimin ilk üç yılında ise, bu dersin yerine Hayat Bilgisi bulunmaktadır. Bir başka deyişle, Hayat Bilgisi dersi, Sosyal Bilgiler dersinin çekirdeğini oluşturur.

Sosyal Bilgiler programında, dersin ünitelerinin yıllara/sınıflara göre dağılımına bakıldığında, dördüncü yılda/sınıfta dört üniteye yer verildiği görülmektedir. Bunlar, 1) Aile, Okul ve Toplum Hayatı, 2) Yakın Çevremiz, 3) İlimiz ve Bölgemizi Tanıyalım, 4) Tarih, İlk Yurdumuz ve Tarihte Anadolu'dur. Beşinci yılda/sınıfta da dört ünite vardır: 1) Vatan ve Millet, 2) Cumhuriyete Nasıl Kavuştuk? 3) Güzel Yurdumuz Türkiye, 4) İslâmiyetin Doğuşu, Yayılışı ve Türkler.

4. YIL / SINIF ÜNİTELERİ	AMAÇ SAYISI	ÖNGÖRÜLEN DERS SAATİ SAYISI
1. AİLE, OKUL VE TOPLUM HAYATI	32	27
2. YAKIN ÇEVREMİZ	16	15
3. İLİMİZİ VE BÖLGEMİZİ TANIMALIM	32	39
4. TARİH, İLK YURDUMUZ VE TARİHTE ANADOLU	16	27
TOPLAM	96	108
5. YIL / SINIF ÜNİTELERİ	AMAÇ SAYISI	ÖNGÖRÜLEN DERS SAATİ SAYISI
1. VATAN VE MİLLET	7	12
2. CUMHURİYETE NASIL KAVUŞTUK?	12	39
3. GÜZEL YURDUMUZ TÜRKİYE	31	36
4. İSLAMİYETİN DOĞUŞU, YAYILIŞI VE TÜRKLER	12	21
TOPLAM	62	108
6. YIL / SINIF ÜNİTELERİ	AMAÇ SAYISI	ÖNGÖRÜLEN DERS SAATİ SAYISI
1. DEMOKRATİK HAYAT	23	18
2. COĞRAFYA VE DÜNYAMIZ	18	18
3. TÜRKİYE TARİHİ	14	18
4. MOĞOLLAR VE DİĞER TÜRK DEVLETLERİ	6	12
5. TÜRKİYE'MİZ	32	21
6. OSMANLI DEVLETİ'NİN KURULUŞU	14	21
TOPLAM	107	108
7. YIL / SINIF ÜNİTELERİ	AMAÇ SAYISI	ÖNGÖRÜLEN DERS SAATİ SAYISI
1. TÜRKİYE'NİN COĞRAFİ BÖLGELERİ	25	24
2. İSTANBUL'UN FETHİ VE SONRASI	11	18
3. AVRUPA'DA YENİLİKLER	5	9
4. 17. VE 18. YÜZYILLARDA OSMANLI DEVLETİ	8	12
5. 19. VE 20. YÜZYILLARDA OSMANLI DEVLETİ	10	12
6. OSMANLI KÜLTÜR VE UYGARLIĞI	4	9
7. YURDUMUZUN KOMŞULARI VE TÜRK DÜNYASI	23	24
TOPLAM	86	108

MEB, 1998.

1.5.2. 2004 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı

Yenilenen Sosyal Bilgiler programı, bilginin taşıdığı değeri ve bireyin var olan deneyimlerini dikkate alarak, yaşama etkin katılımını, doğru karar vermesini, sorun çözmesini destekleyici ve geliştirici bir yaklaşımı önemsemektedir. Bu yaklaşımla öğrenci merkezli, sosyal bilgiler açısından, bilgi ve beceriyi dengeleyen, öğrencinin kendi yaşantılarını ve bireysel farklılıklarını dikkate alarak çevreyle etkileşimine olanak sağlayan yeni bir anlayış yaşama geçirilmeye çalışılmaktadır (MEB, 2005).

1.5.2.1. Yapılandırıcılık Yaklaşımı

Yapıcı yaklaşım ve bu yaklaşıma dayalı öğretim ve tasarım ile ilgili çok çeşitli tartışmalar sürmektedir. Şimşek (2004;1), nesnel bilgiyi tümüyle ya da büyük

oranda reddeden bu yaklaşımın, uzlaşmayı, işbirliğini, kültürü, bilginin değişkenlik, geçicilik ve durumsallığını temel almakta, öznellik ve göreliliği vazgeçilmez ilkeler olarak sunduğunu ileri sürmekte olduğunu ve tüm bu özelliklerinden dolayı uluslar arası literatürde benimsendiği kadar tepki de gördüğünü belirtmektedir.

Yapılandırmacılık, öğrenenlere öğrenmeyi öğretmekte ve onlar için bilgiyi anlamlı kılmaktadır. Eğitimin yeni hedefi, bilgiyi nasıl ve nerede kullanacağını bilen, kendi öğrenme yöntemlerini tanıyıp etkili bir biçimde kullanan ve yeni bilgiler üretmede önceki bilgilerinden yararlanan bir insan modeli yaratmadır. **(Kamber, 2007)**. Bunun yanı sıra, öğrencilere bilgileri yapılandırmak ve bu bilgilerin geçerliğini sınavabilmek için öğretmen ve diğer öğrencilerle karşılıklı işbirliği içinde olabilecekleri toplumsal bir alan sağlanmalıdır. Öğretmenler sınıftaki öğrencilere bilgiyi yapılandırmaları sürecinde kullanabilecekleri zengin bilgi kaynaklarının yanı sıra, bireysel ya da grup olarak çalışabilecekleri öğrenme görevleri sağlanmalıdır **(Deryakulu, 2001;64)**. **Şimşek (2004;123)** Geleneksel sınıftaki öğrenci bilginin pasif alıcısı konumunda iken yapılandırmacı sınıftaki öğrenci ise sınıfta etkin, öğrenmek istediği bilgiye kendisi ulaşan, bilgiyi anlamlandıran durumundadır. Kısaca kendi öğrenmesinden sorumludur. Diğer bir deyişle yapılandırmacılık bilgi ve gerçeğin insanın aklının dışında olmadığını ve insanın akli tarafından yaratıldığını savunur. Yapılandırmacılar öğrenmeyi zihinsel yapılandırmanın sonucu olarak görürler. Buna göre öğrenci bildikleri ile yeni bilgileri bağdaştırarak öğrenir **(Ekinci, 2007)**.

1.5.2.1.1. Yapılandırmacılığın Temel Özellikleri

Yapılandırmacılığa göre bireyler bilgiyi aynen almaz, kendi bilgilerini yeniden oluştururlar. Kendilerinde var olan bilgiyle beraber yeni bilgiyi, yine kendi düşünce yapılarına uyarlayarak öğrenirler. Yapılandırmacı öğrenmede temele alınanlar aşağıdaki gibi özetlenebilir:

- Bilgiyi araştırma, yorumlama ve analiz etme
- Düşünme becerisini geliştirme

- Geçmişteki yaşantılarla yeni yaşantıları bütünleştirme (**Kamber, 2007**).

Yeni ilköğretim programlarının en önemli dayanaklarından birinin yapılandırmacılık olduğu bilinmektedir. Sonuç olarak yapılandırmacı öğrenme anlayışının örgencinin aktifliğini ön plana aldığını söylemek yanlış olmaz. Öğrenme, bireyin yeni karşılaştığı bilgileri önceki bilgi ve deneyimlerinin süzgecinden geçirerek özümsemesi ve var olan bilgilerini bu sayede geliştirmesi ve onları kendi zihinsel süreçlerine göre yapılandırmasıdır (**Kan, 2006**).

1.5.2.1.2. Yapılandırmacılığın Temel İlkeleri

Yapıcı öğrenme yaklaşımının öğrenme ile ilgili varsayımlarını şöyle özetlemektedir:

1. Öğrenme ya tamamen bireysel ya da sosyal bir ortamda gerçekleşen bireysel bir süreçtir.
2. Öğrenme doğrusal ya da hiyerarşik bir süreç değildir.
3. Bilginin yapılandırılmasında önbilgi, inançlar, önyargılar, dünya görüşü etkili olmaktan öte belirleyicidir.
4. Sosyal boyutu ile öğrenme, bir uzlaşma sürecidir.
5. Bağlam önemlidir. Öğrenme mutlaka bir bağlam içinde oluşur.
6. Öğrenmede güncellik ve yaşamla ilişkili olma önemlidir.
7. Öğrenmede çok boyutlu ve dinamik etkileşim önemlidir.
8. Bilgi geçici, gelişimsel, sosyal ve kültürelidir.
9. Öğrenme durumlu bir etkinliktir.
10. Öğrenme, mental biliş haritasının rafine edilmesi ve yapılandırılmasıdır. (**Karakuş, 2006**).

1.5.2.1.3. Yapılandırmacılığa Göre Öğrencinin Rolü

Yapısalcı eğitim ortamında öğrenciler, geleneksel eğitim ortamındaki gibi edilgen olmayıp, tersine daha fazla etkin olurlar ve öğrenme sürecinde daha fazla

sorumluluk üstlenirler. İlerideki öğrenmelerini kolaylaştıracağı düşüncesinden hareketle, zihinsel yapılarının gelişmesine katkıda bulunabilecek çevredeki her tür fırsat ve olanaktan yararlanmaya çalışırlar. Grup içinde, grup dinamiğinin sağlanabilmesi için kendi paylarına düşen sorumluluklarını etkili biçimde yerine getirmeye özen gösterirler. Birlikte çalıştıkları grubun üyelerini ve kendilerini nesnel olarak değerlendirirler. Grupta kendilerine yönelik her türlü eleştiriyi hoşgörülü bir biçimde karşılarlar. Sınıfta etkili bir öğrenci-öğretmen etkileşiminin yanı sıra, dostluk ve içtenliğin egemen olduğu bir öğrenci-öğrenci etkileşiminin kurulmasına yönelik çaba gösterirler. Öğrendiklerini yeni ortamlarda kullanmak ve uygulamak için her türlü fırsatı değerlendirirler (Alkove ve McCarty, 1992; Kindsvatter, Wilen ve Ishler, 1996:113 Akt. Yaşar, 1998: 72).

1.5.2.1.4. Yapılandırıcılığa Göre Öğretmenin Rolü

Yapısalcı ortamda öğretmen, çalışma grupları oluşturup, grup ve grup üyelerinin sorumluluklarını belirleyerek işbirliğine dayalı öğrenmenin gerçekleşmesi yönünde çaba gösterir. Bu amaçla gruplar arasında dolaşır, yardıma gereksinin duyan grubun yanına giderek gruba yardımcı olur ve gerektiğinde grubun doğal üyesiymiş gibi öğrenme-öğretme etkinliklerine katılarak öğrencilerin öğrenmelerini kolaylaştırmaya çalışır (Yaşar, 1993: 32). Bununla beraber öğretmen geleneksel öğretimde alıştığı ve yıllardır sürdürdüğü sınıfta disiplin sağlayıcılık, bilgi dağıtıcılık v.b rollerinden sıyrılarak öğrenmeyi kolaylaştırıcı bir yardımcı, dost ya da herhangi bir gereksinme anında kendisine başvurabilecek bir danışman gibi görünür. Sınıfta işbirliği ve etkileşimi kolaylaştırıcı tutum ve davranışlar gösterir (Slavin, 1994: 225).

1.5.2.2. 2004 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Kazanım İfadeleri

Yeni Sosyal Bilgiler programındaki ünite şemasının sol tarafındaki sütun kazanımlar sütunudur.4. sınıf için 46 kazanım, 5. sınıf için 47 kazanım bulunmaktadır. Her ünite için kazanım sayıları ortalama 4 ile 8 arasında değişmektedir.

Eski program çok sayıda hedef ve davranış ifadesi içinde boğulmuş iken, yeni program az ve dolu kazanım ifadelerini tercih etmektedir. Kazanım ise “öğrenme süreci içerisinde planlanmış ve düzenlenmiş yaşantılar sayesinde öğrencide görülmesi beklenen bilgi, beceri ve tutumlar” olarak tanımlanmaktadır. Öğrencilerin ulaşabileceği ve seviyelerine uygun, kısmen oluşturmacı kazanımlar yazılmaya çalışılmıştır (Öztürk ve diğerleri, 2006:75).

1.5.2.3. 2004 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Öğrenme Alanları

İLKÖĞRETİM SOSYAL BİLGİLER PROGRAMI 4. SINIF ÖĞRENME ALANLARI, ÜNİTELER VE SÜRELERİ

ÖĞRENME ALANI	ÜNİTELER	KAZANIM SAYILARI	ORANI (%)	SÜRE/DERS SAATİ
Birey ve Toplum	Kendimi Tanıyorum	6	11	12
Kültür ve Miras	Geçmişimi Öğreniyorum	6	14	15
İnsanlar, Yerler ve Çevreler	Yaşadığımız Yer	8	14	15
Üretim, Dağıtım ve Tüketim	Üretimden Tüketime	7	14	15
Bilim, Teknoloji ve Toplum	İyi ki Var	6	11	12
Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler	Hep Birlikte	5	11	12
Güç, Yönetim ve Toplum	İnsanlar ve Yönetim	4	14	15
Küresel Bağlantılar	Uzaktaki Arkadaşlarım	4	11	12
	Toplam	46	100	108

İLKÖĞRETİM SOSYAL BİLGİLER PROGRAMI
5. SINIF ÖĞRENME ALANLARI, ÜNİTELER VE SÜRELERİ

ÖĞRENME ALANI	ÜNİTELER	KAZANIM SAYILARI	ORANI (%)	SÜRE/DERS SAATİ
Birey ve Toplum	Haklarımı Öğreniyorum	4	11	12
Kültür ve Miras	Adım Adım Türkiye	6	14	15
İnsanlar, Yerler ve Çevreler	Bölgemizi Tanıyalım	8	14	15
Üretim, Dağıtım ve Tüketim	Ürettiklerimiz	7	14	15
Bilim, Teknoloji ve Toplum	Gerçekleşen Düşler	6	11	12
Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler	Toplum İçin Çalışanlar	5	11	12
Güç, Yönetim ve Toplum	Bir Ülke Bir Bayrak	5	14	15
Küresel Bağlantılar	Hepimizin Dünyası	6	11	12
	Toplam	47	100	108

1.6. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın temel amacı, İlköğretim 1. Kademe 4. ve 5. Sınıflar Sosyal Bilgiler Dersi 1998 ve 2004 Öğretim Programlarının, öğretmenlerin görüşlerine dayalı olarak kazanımlar boyutunda değerlendirilmesi ve karşılaştırılmasıdır.

1.6.1. Problem Cümlesi

Sınıf öğretmenleri 1998 (eski) ve 2004 (yeni) Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programları'nı hedef/kazanım boyutunda nasıl değerlendirmektedir?

1.6.2. Alt Problemler

1) Sınıf öğretmenlerinin 1998 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının hedefler/kazanımlar boyutundaki görüşleri nelerdir?

- a) Toplumsal gerçekler açısından,
- b) Kullanışlılık açısından,
- c) Öğrencinin öğrenme düzeyi açısından,
- d) Kullanılan dil açısından,
- e) Zamanın verimli kullanımı açısından,
- f) Değerlendirilebilirlik açısından.

2) Sınıf öğretmenlerinin 2004 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının hedefler/kazanımlar boyutundaki görüşleri nelerdir?

- a) Toplumsal gerçekler açısından,
- b) Kullanışlılık açısından,
- c) Öğrencinin öğrenme düzeyi açısından,
- d) Kullanılan dil açısından,
- e) Zamanın verimli kullanımı açısından,
- f) Değerlendirilebilirlik açısından.

3) Sınıf öğretmenlerinin 1998 ve 2004 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının hedefler/kazanımlar boyutundaki görüşleri arasında

- a) Eğitim durumuna,
- b) Görev yaptığı sosyo-ekonomik çevrenin genel özelliklerine,
- c) Öğrenim gördükleri kuruma,
- d) Cinsiyetine,
- e) Yaşına,
- f) Mesleki deneyim durumlarına göre anlamlı farklar var mıdır?

1.7. Araştırmanın Önemi

Dünyamızda bilim ve teknoloji alanında çok hızlı değişimler olmaktadır. Bu değişimi yakalamak ve uygulama alanına sokmakta en büyük aracın eğitim olabileceği kabul görmüş bir görüştür (Güleryüz, 2000: 16). Bilim ve teknolojide sürekli olarak gerçekleşen değişimin beklenti ve gereksinimleri karşılayacak biçimde eğitim programlarına yansıtılması gerekmektedir (Aykaç ve Başar, 2005: 343). Eğitim programları gelişi güzel geliştirilemez. Programları daha etkili hale getirecek doğru kararların alınabilmesi, bu kararların dayanaklarının bilimsel çalışmalarla araştırılmasına ve uygulamaların değerlendirilmesine bağlıdır (Erden, 1995: 2).

Bireyin kişilik gelişiminde, ilköğretim yılları özel bir önem taşımaktadır. Bu yüzden, bireyin toplumla uyumlu yaşaması ve iyi bir yurttaş olması için “toplumsal kişilik” kazandırmayı amaçlayan Sosyal Bilgiler Dersi Programı’nın bilimsel ölçütlere ve ihtiyaca uygun bir şekilde hazırlanması gerekmektedir. Hiç kuşkusuz, İlköğretimde, Sosyal Bilgiler, temel derslerden birini oluşturmaktadır. Sosyal Bilgiler Dersi, öğrencilerin toplum ve sorunları hakkında bilgi sahibi olmalarında ve bir vatandaş olarak sorumluluklarını öğrenmelerinde, insan ilişkilerini anlamalarında, ulusal özellikleri kavramalarında en gerekli derslerden biridir (Aykaç ve Başar, 2005: 345).

Günlük yaşamdaki olgular bir bütünlük gösterir. İlköğretim döneminde çocuk, günlük yaşamda karşılaştığı sorunları bir bütünlük içinde çözmeye çalışır. Değişik olguların, olayların sorun üzerine etkilerini görür ve çok boyutlu düşünmeye başlar. Bu yaşamın en belirgin niteliğidir. Sosyal bilimlerdeki sorunların tek neden yoktur; tersine o soruna etki eden birçok neden vardır. İşte bu özelliğinden dolayı olayların pek çok boyutunu görmesi açısından sosyal bilgiler, öğrenciye bir bütünlük içinde sunulmalıdır (Sönmez, 2005: 457).

Hazırlanan bir eğitim programının pilot okul ya da kurumlarda denenmesi, denen programın uygulamadan elde edilen veriler doğrultusunda yeniden incelenip geliştirilmesi ve tüm okullarda uygulanmaya başlanması, hazırlanan programın başarısı ve eğitim-öğretim hizmetinin niteliği açısından son derece önemlidir. Deneme ve geliştirme aşamalarından sonra uygulanmaya başlanan bir eğitim programının ise zaman zaman programla ilgili tüm kesimlerden görüş alarak, uygulamadaki sorun ya da durumları belirleyerek, dünyadaki ve ülkedeki çeşitli değişimlerle bilim ve teknolojiadaki gelişmeler doğrultusunda yeniden ele alınması gerekmektedir (Gürkan, 2004: 31).

Buna dayalı olarak bu araştırmada çocuğun günlük yaşamda karşılaştığı sorunlarla baş edebilmesinde önemli bir yere sahip olan Sosyal Bilgiler Dersi'nin; öğretim programlarının ilk aşaması olan hedefler (kazanımlar) boyutunda ele alınması önemli görülmüştür. Bununla birlikte programın uygulayıcısı ve en önemli belirleyicisi olan öğretmenlerin görüşleri çerçevesinden konuyu incelemek esas alınacaktır.

1.8. Araştırmanın Varsayımları

Araştırmada şu varsayımlar kabul edilmiştir:

- a) Örnekleme alınacak sınıf öğretmenleri evreni yeterince temsil edebilecek durumdadır.
- b) Araştırmada görüşlerine başvuru gören sınıf öğretmenlerinin anketlere ve görüşme sorularına verdikleri yanıtlar gerçek görüşlerini yansıtmaktadır.

1.9. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma;

- 1) İlköğretim 4. ve 5. sınıflarda, 2005-2006 eğitim-öğretim yılından önce uygulanan 1998 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının hedefler/kazanımlar boyutu ile,

2) İlköğretim 4. ve 5. sınıflarda, 2005-2006 eğitim-öğretim yılından itibaren uygulanmaya başlanan 2004 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının hedefler/kazanımlar boyutu ile,

3) 2006-2007 eğitim-öğretim yılı II. (bahar) dönemi ve 2007-2008 eğitim-öğretim yılı I. (güz) dönemi ile,

4) Veri toplama tekniği uygulanan anket formları ve görüşmeler ile sınırlıdır.

1.10. Tanımlar

İlköğretim Okulu: 6-14 yaş grubundaki öğrencilere, temel bilgi ve beceriler kazandırarak onları hayata ve bir sonraki eğitim kurumlarına hazırlayan sekiz yıllık zorunlu eğitim devresini kapsayan okullardır.

Sosyal Bilgiler: ilköğretim okullarında, iyi ve sorumlu vatandaş yetiştirmek amacıyla, sosyal bilimler disiplinlerinden seçilmiş bilgilere dayalı olarak, öğrencilere toplumsal yaşamla ilgili temel bilgi, beceri, tutum ve değerlerin kazandırıldığı bir çalışma alanıdır.

Öğretim Programı: Okulda ya da okul dışında bireye kazandırılması planlanan bir dersin öğretimiyle ilgili tüm etkinlikleri kapsayan yaşantılar düzeneğidir (Demirel 2005: 6).

Program Değerlendirme: Gözlem ve çeşitli ölçme araçları ile eğitim programlarının etkililiği hakkında veri toplama, elde edilen verileri programın etkililiğinin işaretçileri olan ölçütlerle karşılaştırıp yorumlama ve programın etkililiği hakkında karar verme sürecidir.

1.11. İlgili Araştırmalar

Bu bölümde araştırma konusu ile ilgili yapılan çalışmalara yer verilmiştir.

Coşkun (2007), “İlköğretim 4. ve 5. sınıflarda Sosyal Bilgiler programı hakkında öğretmen görüşlerine ilişkin nitel bir çalışma” isimli araştırmasında öğretmenlerle yüz yüze görüşmeler gerçekleştirmiştir. Bunun sonucunda Yeni Sosyal Bilgiler Dersi Programı, öğrencilerin aktif olarak derse katılımını teşvik ettiği için katılımcılar tarafından olumlu bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ancak, uygulamada derslerin çok fazla oyun ekinde geçtiği ve bunun sonucu olarak etkinliklerde otorite kaybı sorununun yaşandığı belirtilmiştir. Aynı zamanda, etkinliklerde zaman yönetimi sıkıntısı çekildiği, ölçme sisteminin uygulayıcılar tarafından çok karmaşık ve sistemle uyumsuz bulunduğu ve bu nedenle de tam olarak uygulanamadığı belirtilmektedir. Bu çalışmada ayrıca öğretmen ve okul konumlarından kaynaklı uygulama farklılıklarının olduğu sonucuna da ulaşılmıştır. Uygulamada yaşanan sorunların gelir seviyesi yüksek okullarda, düşük gelir seviyeli okullara nazaran daha az yaşandığı görülmüştür. Katılımcılar uygulamada yaşanan sorunlara yönelik çözüm önerilerinde, sunuların grup olarak yapılması, sınıf mevcutlarının azaltılması ve ölçme sisteminin eğitim sistemimizle uyumlu olması gerektiğini belirtmişlerdir. Bu arada, yeni program hakkında tam ve yeterli bilgi sahibi olmayan bazı katılımcıların eski öğretmen merkezli programa göre dersi işledikleri sonucuna da ulaşılmıştır.

Ece (2007), “İlköğretim Birinci Kademe 2005 Sosyal Bilgiler Programının Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi” isimli araştırmasının sonucunda; araştırmaya katılan öğretmenlerin genelde programı desteklediği belirtilmiştir. Ayrıca, Sosyal Bilgiler Programının kazanım, içerik, eğitim durumu, değerlendirme ve geleceğe yönelik öneri boyutlarına ilişkin öğretmen görüşlerinde deneklerin cinsiyet, sınıf, öğrencilerin sosyo-ekonomik durumu arasında anlamlı ilişkiler bulunmuştur.

Özdemir (2006), “Sosyal Bilgiler Dersinin Düşünme Becerilerini Kazandırma Düzeyine İlişkin Öğretmen Görüşleri” adlı çalışmasının sonucunda; araştırmaya katılan öğretmenlerin; Sosyal Bilgiler dersinin yaratıcı düşünme, eleştirel düşünme, karar verme ve sorun çözme becerilerini kısmen kazandırdığı görüşünde oldukları belirtilmiştir. Ayrıca öğretmenler bu becerileri kazandıramamanın en büyük sebepleri arasında yeterli olanakların sağlanamaması ve öğrencilerin okulda öğrendikleri ile okul dışında öğrendikleri arasında bir tutarlılık sağlanamamasını göstermişlerdir.

İdikurt (2006), “Değişen Yeni İlköğretim Programının Öğretmen Görüşlerine Göre İncelenmesi” adlı çalışmasının sonucunda yapılan anket uygulamasından elde edilen verilere göre katılımcı öğretmenlerin yeniş program hakkında olumlu görüş beyan ettikleri görülmüştür.

Özcan (2002), “İlköğretim Sosyal Bilgiler Ders Programı Genel Amaçlarının Öğretmen Görüşleri Doğrultusunda Değerlendirilmesi” adlı çalışmasında; Sosyal Bilgiler Dersi genel amaçlarının öğretmen görüşlerine dayalı olarak gerçekleşme durumu ve gerçekleşmesi istenen durum açısından değerlendirme amaçlı bir araştırma yapmıştır. Araştırma sonucunda, İlköğretim Sosyal Bilgiler Programı genel amaçlarının gerçekleşme durumlarının, öğrenmenin üç boyutunda da (bilgi, değer-tutum ve beceri) birbirinden farklı oranlarda gerçekleştiği sonucuna ulaşılmıştır. Ancak, örneklemedeki öğretmenler genel amaçların üç boyutta da gerçekleşme durumlarını yeterli bulmayarak, daha fazla gerçekleşmesini istemektedirler.

Baykara (2006), “Sosyal Bilgiler Dersinin Düşünme Becerileri Açısından Değerlendirilmesi” isimli araştırmasında; Sosyal Bilgiler Öğretim programının amaçlarının düşünme becerilerini kazandırmaya uygun olup olmadığı ve Sosyal Bilgiler dersinde düşünme becerilerinin kazanılması ile ilgili öğrenci görüşlerinin; öğrencilerin cinsiyet, okulun bulunduğu çevre, anne ve baba eğitim durumu, anne-baba mesleği değişkenleri açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini ortaya çıkarmayı amaçlamıştır. Araştırma sonucunda Sosyal Bilgiler dersinde düşünme becerileri etkinliklerine çoğu zaman yer verildiği görülmüştür. Ayrıca Sosyal Bilgiler dersinin düşünme becerilerine yer

verilmesine ilişkin öğrenci görüşlerinde cinsiyet değişkeninin önemli bir değişken olmadığı bulunmuştur. Şehir merkezindeki okullarda bulunan öğrenciler bu etkinliklere daha çok yer verildiğini belirtmişlerdir. Bunun nedeni olarak da şehirdeki okulların daha fazla imkana sahip, daha modern eğitim araçlarına sahip olması gibi nedenler düşünülebileceğinden söz edilmiştir.

Acar (2007), “Değişen Yeni İlköğretim Programının Öğretmen Görüşlerine Göre İncelenmesi” isimli çalışmasında; uygulanan anketlerden elde edilen sonuçlarda Öğretmenlerin, yeni ilköğretim programlarının geneline ilişkin olarak; programların yararlı ve uygun olduğu konusunda kararlı olmadıkları ortaya çıkmıştır. Yeni ilköğretim programlarının, kazanım, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve değerlendirme öğelerinin kuramsal olarak, yapılandırmacı yaklaşım ve temel aldığı diğer yaklaşımlara uygun olarak hazırlandığı, ancak programların uygulanması konusunda Öğretmenlerin sıkıntı yaşadıkları tespit edilmiştir. Ayrıca araştırma sonuçlarından, öğretmenlerin, programların değerlendirme boyutuna ilişkin yetersizliklerinin olduğu belirlenmiştir. Elde edilen bulgular, öğretmenlerin, bu konu ile ilgili hizmet içi eğitim çalışmalarına ihtiyaç duyduklarını göstermektedir.

Özden(2006), “2004 Hayat Bilgisi Programının, 1998 Hayat Bilgisi Programıyla Karşılaştırılması” isimli araştırmasında pilot okullarda görev yapan öğretmenler örneklem kapsamına alınmıştır. Araştırma sonucunda; öğretmenler 2004 programının kazanımlarını ve öğrenme-öğretme süreçlerini, 1998 programının hedef ve öğrenme-öğretme süreçlerine göre daha olumlu bulmuşlardır. İçerik açısından iki program arasında farklı bir görüş ortaya çıkmamıştır. Genel olarak 2004 programı daha olumlu görülmüştür.

Sarıcan (2006), “1998 ile 2004 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programlarının Vatandaşlık Değerleri Açısından Karşılaştırılması” isimli araştırmasının sonucunda; (öğretmen görüşlerine göre) 2004 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’nın 1998 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’na göre demokratik yaşama uyumlu bireyler yetiştirmede daha başarılı olduğu, 1998 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’nda bireysel değerlerin

ikinci plana itildiği buna karşılık bireyin, devlet ve topluma karşı olan sorumlulukları çok fazla ön plana çıkarıldığı 2004 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda ise bireyin kendisini ve kendi özelliklerini keşfetmesine olanak sağlayan vatandaşlık değerlerinin ön planda tutulduğu belirtilmiştir.

Yukarıda yer verilen program değerlendirme ve Sosyal Bilgiler'de Program Değerlendirme ile ilgili araştırmaların tamamına yakını akademik düzeyde yapılan çalışmalardır. Bu gösteriyor ki bu araştırmaların asıl amacını teşkil eden; uygulamadaki aksaklıkların giderilmesine yönelik çalışmaları yapacak olan MEB bünyesinde bu araştırmalara örnek teşkil edecek çalışmalar oldukça azdır. Ayrıca literatürde Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programlarının değerlendirmesi ile ilgili birçok araştırmaya rastlanmasına karşın tek bir boyuta göre, önceki ve yeni programın karşılaştırmalı bir değerlendirmesine yer verilmemiştir. Bu bağlamda araştırmanın; önceki araştırmaları tamamlayıcı nitelikte olduğu, yapılacak yeni araştırmalara yol göstereceği ve program değerlendirme çalışmalarına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

İKİNCİ BÖLÜM

2.1. Araştırma Modeli

1998 ve 2004 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programlarını, hedef/kazanım boyutunda değerlendirme amaçlı bu çalışma tarama modeli yoluyla gerçekleştirilecektir. Tarama modeli, geçmişte ya da halen varolan bir durumu varolduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır. Araştırmayı konu alan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları, herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez (Karasar, 2004: 77). Buna paralel olarak bu araştırmada 2005-2006 eğitim-öğretim yılından önce uygulanan İlköğretim 1. Kademe Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı ile 2004-2005 eğitim-öğretim yılında pilot uygulaması yapılan; 2005-2006 eğitim-öğretim yılında tüm devlet okullarında uygulanmaya başlanan İlköğretim 1. Kademe Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı ile ilgili görevli sınıf öğretmenlerinin hedefler/kazanımlar boyutundaki görüşleri alınarak betimsel bir çalışma yapılacaktır.

2.2. Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evrenini 2006-2007 öğretim yılında Çanakkale ili genelinden seçilen ilköğretim okullarının birinci kademesinde görev yapan, görevine 2004-2005 eğitim-öğretim yılından önce başlamış sınıf öğretmenleri (1998 Sosyal Bilgiler Programı'nı da uygulamış olması bakımından) oluşturmaktadır. Örneklemine ise 2006-2007 öğretim yılında Çanakkale ili genelinden seçilen ilköğretim okullarının birinci kademesinde görev yapan görevine 2004-2005 eğitim-öğretim yılından önce başlamış 153 sınıf öğretmeni (1998 Sosyal Bilgiler Programı'nı da uygulamış olması bakımından) oluşturmaktadır.

2.3. Verilerin Toplanması

1998 ve 2004 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programlarının hedefler/kazanımlar boyutunda öğretmen görüşlerine dayalı olarak karşılaştırmalı olarak değerlendirmesinin amaçlandığı bu araştırmada kullanılan veri toplama aracına ve bunun toplanma sürecine ilişkin bilgiler yer almaktadır.

2.3.1. Veri Toplama Aracı

Araştırmada İlköğretim 1998 ve 2004 yılları I. Kademe (4-5. Sınıflar) Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programları'nın karşılaştırmalı olarak değerlendirilebilmesi için, ilköğretim okullarında görev yapan sınıf öğretmenlerine uygulanmak üzere, kullanılacak verileri toplamak amacıyla anket hazırlanmıştır.

Anket, kalem-kağıt yoluyla objenin, bireyin ya da grubun araştırma problemi ile ilgili görüşlerinin alındığı bir veri toplama tekniğidir(Erden, 1998). Anketin geçerlik-güvenirlik çalışması uzman görüşü alınarak gerçekleştirilmiştir.

2.3.2. Veri Toplama Süreci

M.E.B'nin B.08.4.MEM.4.17.00.07-311 sayılı araştırma izni (Ek-1) ile veri toplama aracı, 2006-2007 eğitim-öğretim yılı bahar döneminde ve 2007-2008 eğitim-öğretim yılı güz döneminde Çanakkale ili merkezi ve Ezine, Yenice, Bayramiç, Lapseki, Gelibolu ilçeleri ve bağlı köylerinde, ilköğretim 4. ve 5. sınıfta görev yapan (1998 ve 2004 Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarının her ikisini de uygulamış) 153 sınıf öğretmenine uygulanmıştır.

2.4. Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması

Araştırmada anket formlarında elde edilen verilerin çözümü için SPSS 13.0 paket programından yararlanılmıştır. Sınıf öğretmenlerinin anket formundaki

sorulara verdikleri cevapların frekans (f), yüzde (%), aritmetik ortalamaları (X) ve standart sapmaları (ss) hesaplanmıştır.

Sınıf öğretmenlerinin anket formundaki soruları verdikleri cevapların bağımsız değişkenlere göre dağılımının anlamlılığı t testi, tek yönlü varyans testi ile test edilmiştir.

Verilerin çözümlenmesinde, sınıf öğretmenlerinin 1998 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı hedef ve davranışlara ilişkin görüşlerine ve 2004 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı kazanımlara ilişkin görüşlerine verdikleri yanıtların puanlarını hesaplamak amacıyla da ankette yer alan maddelere , “Tamamen Katılıyorum” için 5, “Katılıyorum” için 4, “Kısmen Katılıyorum” için 3, “Kararsızım” için 2, “Katılmıyorum” için 1 puan verilmiştir. Çözümlemeler sonucunda elde edilen bulgular, 1.00-1.80’e kadar “Katılmıyorum”, 1.81-2.61’e “Kararsızım”, 2.62-3.42’ye kadar “Kısmen Katılıyorum”, 3.43-4.23’e kadar “Katılıyorum”, 4.24-5.00’e kadar “Tamamen Katılıyorum” aralıkları temel alınarak yorumlanmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. Bulgular ve Yorum

Bu bölümde İlköğretim 1. Kademe (4. ve 5. Sınıflar) Sosyal Bilgiler Dersi 1998 ve 2004 Öğretim Programlarının, kazanımlar boyutunda görevli öğretmenlerin görüşlerine dayalı olarak değerlendirilmesi ve karşılaştırılması amacıyla anketlerden elde edilen veriler çeşitli değişkenler açısından farklılık gösterip göstermeme durumları tablolaştırılarak yorumlanmıştır.

Tablo 1. Sınıf Öğretmenlerinin Özellikleri

Cinsiyet	f	%
Kadın	61	39,9
Erkek	92	60,1
Toplam	153	100,0
Eğitim Durumu	f	%
Eğitim Fakültesi	45	29,4
Eğitim Enstitüsü	42	27,5
Öğretmen Okul	9	5,9
Fen-Edebiyat Fakültesi	10	6,5
2+2 Lisans Tamamlama	24	15,7
Diğer	23	15,0
Toplam	153	100,0
Mesleki Kıdem	f	%
1-5 yıl arası	15	9,8
6-10 yıl arası	26	17,0
11-15 yıl arası	26	17,0
16-20 yıl arası	28	18,3
21 yıl ve üzeri	58	37,9
Toplam	153	100,0
Görev Yapılan Okulun Bulunduğu Yerleşim Yeri	f	%
Köy	14	9,2
Belde	18	11,8
İlçe Merkezi	86	56,2
İl Merkezi	35	22,9
Toplam	153	100,0
Hizmet İçi Eğitim Alma Durumu	f	%
Evet	49	32,0
Hayır	104	68,0
Toplam	153	100,0

Tablo 1 incelendiğinde sınıf öğretmenlerinin % 39,9'u kadın iken, % 60,1'i erkektir. Yine sınıf öğretmenlerinin % 29,4'ü eğitim fakültesi mezunu iken, % 27,5'i eğitim enstitüsü, % 5,9'u öğretmen okulu, % 6,5'i fen-edebiyat fakültesi mezunu, % 15,7'si 2+2 lisans tamamlama mezunu, % 15'i diğer fakülte mezunudur. Sınıf öğretmenlerinin % 9,8'i 1-5 yıl arası kıdeme sahip iken, % 17'si 6-10 yıl arası kıdeme sahip, % 17'si 11-15 yıl arası kıdeme sahip, % 18,3'ü 16-20 yıl arası kıdeme sahip, % 37,9'u 21 yıl ve üzeri kıdeme sahiptir. Sınıf öğretmenlerinin % 9,2'si köyde görevli iken, % 11,8'i beldede görevli, % 56,2'si ilçe merkezinde görevli, % 22,9'u il merkezinde görevlidir. Sınıf öğretmenlerinin % 32'si hizmet içi eğitim aldıklarını belirtirken, % 68'i hizmet içi eğitim almadıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 2. Sınıf Öğretmenlerinin 1998 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Hedef ve Davranışlara İlişkin Görüşleri

1998 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretimi Programı Hedef ve Davranışlar	Tamamen Katılıyorum		Katılıyorum		Kısmen Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		$\bar{X}$	SS
	F	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
1	9	5,9	69	45,1	47	30,7	11	7,2	17	11,1	3.27	1.07
2	11	7,2	69	45,1	45	29,4	19	12,4	9	5,9	3.35	0.99
3	7	4,6	46	30,1	59	38,6	18	11,8	23	15,0	2.97	1.10
4	6	3,9	49	32,0	57	37,3	22	14,4	19	12,4	3.01	1.06
5	9	5,9	43	28,1	49	32,0	19	12,4	33	21,6	2.84	1.22
6	9	5,9	48	31,4	48	31,4	19	12,4	29	19,0	2.93	1.20
7	5	3,3	31	20,3	46	30,1	32	20,9	39	25,5	2.55	1.17
8	5	3,3	31	20,3	46	30,1	41	26,8	30	19,6	2.61	1.11
9	5	3,3	28	18,3	62	40,5	20	13,1	38	24,8	2.62	1.14
10	11	7,2	28	18,3	50	32,7	26	17,0	38	24,8	2.66	1.24
11	9	5,9	51	33,3	52	34,0	27	17,6	14	9,2	3.09	1.05
12	7	4,6	40	26,1	55	35,9	25	16,3	26	17,0	2.85	1.13
13	5	3,3	38	24,8	49	32,0	36	23,5	25	16,3	2.75	1.10
14	11	7,2	58	37,9	44	28,8	23	15,0	17	11,1	3.15	1.12
16	5	3,3	50	32,7	57	37,3	24	15,7	17	11,1	3.01	1.03
17	3	2,0	36	23,5	55	35,9	31	20,3	28	18,3	2.71	1.08
18	5	3,3	56	36,6	62	40,5	22	14,4	8	5,2	3.18	0.91
19	7	4,6	22	14,4	51	33,3	25	16,3	48	31,4	2.44	1.20
20	5	3,3	49	32,0	68	44,4	20	13,1	11	7,2	3.11	0.93

21	7	4,6	46	30,1	60	39,2	25	16,3	15	9,8	3.03	1.02
22	3	2,0	35	22,9	64	41,8	29	19,0	22	14,4	2.79	1.01
23	5	3,3	26	17,0	67	43,8	25	16,3	30	19,6	2.68	1.07

Tablo 2’den anlaşılacağı üzere sınıf öğretmenlerinin “*Hedefler Sosyal Bilgiler dersine ilişkin genel amaçlara uygun olarak düzenlenmiştir.*” maddesine ilişkin görüşlerinin puan ortalaması $\bar{X} = 3,27$ olarak bulunmuştur. Bu değer, sınıf öğretmenlerinin görüşlerinin ortalamasının “*Kısmen Katılıyorum*” düzeyinde olduğunu göstermektedir. Bu bulguya göre; araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin çoğunluğunun, hedeflerin Sosyal Bilgiler dersine ilişkin genel amaçlara uygun olarak düzenlendiği konusunda olumlu düşüncede oldukları söylenebilir. Yine sınıf öğretmenlerinin “*Hedef ifadeleri açık ve anlaşılır niteliktedir.*” maddesine ilişkin görüşlerinin puan ortalaması $\bar{X} = 3,35$ olarak bulunmuştur. Bu değer, sınıf öğretmenlerinin görüşlerinin ortalamasının “*Kısmen Katılıyorum*” düzeyinde olduğunu göstermektedir. Bu bulguya göre; araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin çoğunluğunun, hedef ifadeleri açık ve anlaşılır nitelikte olduğu konusunda olumlu düşüncede oldukları söylenebilir. Sınıf öğretmenlerinin “*Hedefler günlük hayatla ilişkilendirilmiştir.*” maddesine ilişkin görüşlerinin puan ortalaması $\bar{X} = 2,97$ olarak bulunmuştur. Bu değer, sınıf öğretmenlerinin görüşlerinin ortalamasının “*Kısmen Katılıyorum*” düzeyinde olduğunu göstermektedir. Bu bulguya göre; araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin çoğunluğunun, hedeflerin günlük hayatla ilişkilendirildiği konusunda olumlu düşüncede oldukları söylenebilir. Sınıf öğretmenlerinin “*Hedefler diğer derslerle ilişkilendirilmiştir.*” maddesine ilişkin görüşlerinin puan ortalaması $\bar{X} = 3,01$ olarak bulunmuştur. Bu değer, sınıf öğretmenlerinin görüşlerinin ortalamasının “*Kısmen Katılıyorum*” düzeyinde olduğunu göstermektedir. Bu bulguya göre; araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin çoğunluğunun, hedeflerin diğer derslerle ilişkilendirildiği konusunda olumlu düşüncede oldukları söylenebilir. Sınıf öğretmenlerinin “*Hedeflerde yerel ve bölgesel özellikler dikkate alınmıştır.*” maddesine ilişkin görüşlerinin puan ortalaması $\bar{X} = 2,84$ olarak bulunmuştur. Bu değer, sınıf öğretmenlerinin görüşlerinin ortalamasının “*Kısmen Katılıyorum*” düzeyinde olduğunu göstermektedir. Bu bulguya göre; araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin

çoğunluğunun, hedeflerde yerel ve bölgesel özellikler dikkate alındığı konusunda olumlu düşüncede oldukları söylenebilir. Sınıf öğretmenlerinin “*Hedefler için ayrılan süreler yeterlidir.*” maddesine ilişkin görüşlerinin puan ortalaması $\bar{X} = 2,93$ olarak bulunmuştur. Bu değer, sınıf öğretmenlerinin görüşlerinin ortalamasının “*Kısmen Katılıyorum*” düzeyinde olduğunu göstermektedir. Bu bulguya göre; araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin çoğunluğunun, hedefler için ayrılan sürenin yeterliliği konusunda olumlu düşüncede oldukları söylenebilir. Sınıf öğretmenlerinin “*Hedefler öğrencilerin yaratıcılığını geliştirici niteliktedir.*” maddesine ilişkin görüşlerinin puan ortalaması $\bar{X} = 2,55$ olarak bulunmuştur. Bu değer, sınıf öğretmenlerinin görüşlerinin ortalamasının “*Kararsızım*” düzeyinde olduğunu göstermektedir. Bu bulguya göre; araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin çoğunluğunun, hedeflerin öğrencilerin yaratıcılığını geliştirici nitelikte olduğu konusunda kararsız düşüncede oldukları söylenebilir. Sınıf öğretmenlerinin “*Hedefler, öğrencilerin problem çözme becerilerini geliştirici niteliktedir.*” maddesine ilişkin görüşlerinin puan ortalaması $\bar{X} = 2,61$ olarak bulunmuştur. Bu değer, sınıf öğretmenlerinin görüşlerinin ortalamasının “*Kararsızım*” düzeyinde olduğunu göstermektedir. Bu bulguya göre; araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin çoğunluğunun, hedeflerin öğrencilerin problem çözme becerilerini geliştirici nitelikte olduğu konusunda kararsız düşüncede oldukları söylenebilir. Sınıf öğretmenlerinin “*Hedefler, öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerini geliştirici niteliktedir.*” maddesine ilişkin görüşlerinin puan ortalaması $\bar{X} = 2,62$ olarak bulunmuştur. Bu değer, sınıf öğretmenlerinin görüşlerinin ortalamasının “*Kısmen Katılıyorum*” düzeyinde olduğunu göstermektedir. Bu bulguya göre; araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin çoğunluğunun, hedeflerin öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerini geliştirici nitelikte olduğu konusunda olumlu düşüncede oldukları söylenebilir. Sınıf öğretmenlerinin “*Hedefler öğrencilerin yaparak yaşayarak öğrenmelerini destekleyici niteliktedir.*” maddesine ilişkin görüşlerinin puan ortalaması $\bar{X} = 2,66$ olarak bulunmuştur. Bu değer, sınıf öğretmenlerinin görüşlerinin ortalamasının “*Kısmen Katılıyorum*” düzeyinde olduğunu göstermektedir. Bu bulguya göre; araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin çoğunluğunun, hedeflerin öğrencilerin yaparak yaşayarak öğrenmelerini destekleyici nitelikte olduğu konusunda olumlu

düşüncede oldukları söylenebilir. Sınıf öğretmenlerinin *“Hedefler, öğrencilerin ileride karşılaşacakları OKS sınavına hazırlayıcı niteliktedir.”* maddesine ilişkin görüşlerinin puan ortalaması $\bar{X} = 3,09$ olarak bulunmuştur. Bu değer, sınıf öğretmenlerinin görüşlerinin ortalamasının *“Kısmen Katılıyorum”* düzeyinde olduğunu göstermektedir. Bu bulguya göre; araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin çoğunluğunun, hedeflerin öğrencilerin ileride karşılaşacakları OKS sınavına hazırlayıcı nitelikte olduğu konusunda olumlu düşüncede oldukları söylenebilir. Sınıf öğretmenlerinin *“Hedefler, öğrencilere işbirliği yapma ve grupta çalışma gibi beceriler kazandırıcı niteliktedir.”* maddesine ilişkin görüşlerinin puan ortalaması $\bar{X} = 2,85$ olarak bulunmuştur. Bu değer, sınıf öğretmenlerinin görüşlerinin ortalamasının *“Kısmen Katılıyorum”* düzeyinde olduğunu göstermektedir. Bu bulguya göre; araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin çoğunluğunun, hedeflerin öğrencilere işbirliği yapma ve grupta çalışma gibi beceriler kazandırıcı nitelikte olduğu konusunda olumlu düşüncede oldukları söylenebilir. Sınıf öğretmenlerinin *“Hedefler, öğrencilere bilgiye ulaşma ve bilgiyi yapılandırma konusunda beceriler kazandırmaktadır.”* maddesine ilişkin görüşlerinin puan ortalaması $\bar{X} = 2,75$ olarak bulunmuştur. Bu değer, sınıf öğretmenlerinin görüşlerinin ortalamasının *“Kısmen Katılıyorum”* düzeyinde olduğunu göstermektedir. Bu bulguya göre; araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin çoğunluğunun, hedeflerin öğrencilere bilgiye ulaşma ve bilgiyi yapılandırma konusunda beceriler kazandırdığı konusunda olumlu düşüncede oldukları söylenebilir. Sınıf öğretmenlerinin *“Hedefler, konularla (içerikle) örtüşmektedir.”* maddesine ilişkin görüşlerinin puan ortalaması $\bar{X} = 3,15$ olarak bulunmuştur. Bu değer, sınıf öğretmenlerinin görüşlerinin ortalamasının *“Kısmen Katılıyorum”* düzeyinde olduğunu göstermektedir. Bu bulguya göre; araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin çoğunluğunun, hedeflerin konularla (içerikle) örtüştüğü konusunda olumlu düşüncede oldukları söylenebilir. Sınıf öğretmenlerinin *“Hedefler eğitim durumları ile (derste kullanılan öğretim yöntem ve stratejileri v.b) örtüşmektedir.”* maddesine ilişkin görüşlerinin puan ortalaması $\bar{X} = 3,01$ olarak bulunmuştur. Bu değer, sınıf öğretmenlerinin görüşlerinin ortalamasının *“Kısmen Katılıyorum”* düzeyinde olduğunu göstermektedir. Bu bulguya göre; araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin çoğunluğunun, hedeflerin eğitim durumları ile (derste

kullanılan öğretim yöntem ve stratejileri v.b) örtüştüğü konusunda olumlu düşüncede oldukları söylenebilir. Sınıf öğretmenlerinin “*Hedefler toplumda insanların birbiriyle etkili ilişkiler kurma becerisi kazandırma yönünden yeterlidir.*” maddesine ilişkin görüşlerinin puan ortalaması $\bar{X} = 2,71$ olarak bulunmuştur. Bu değer, sınıf öğretmenlerinin görüşlerinin ortalamasının “*Kısmen Katılıyorum*” düzeyinde olduğunu göstermektedir. Bu bulguya göre; araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin çoğunluğunun, hedefler toplumda insanların birbiriyle etkili ilişkiler kurma becerisi kazandırma yönünden yeterliliği konusunda olumlu düşüncede oldukları söylenebilir. Sınıf öğretmenlerinin “*Hedefler öğrencilerin vatandaşlık görev ve sorumluluklarını kavratıcı niteliktedir.*” maddesine ilişkin görüşlerinin puan ortalaması $\bar{X} = 3,18$ olarak bulunmuştur. Bu değer, sınıf öğretmenlerinin görüşlerinin ortalamasının “*Kısmen Katılıyorum*” düzeyinde olduğunu göstermektedir. Bu bulguya göre; araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin çoğunluğunun, hedeflerin öğrencilerin vatandaşlık görev ve sorumluluklarını kavratıcı nitelikte olduğu konusunda olumlu düşüncede oldukları söylenebilir. Sınıf öğretmenlerinin “*Hedefler hazırlanırken öğrencilerin bireysel farklılıkları göz önüne alınmıştır.*” maddesine ilişkin görüşlerinin puan ortalaması $\bar{X} = 2,44$ olarak bulunmuştur. Bu değer, sınıf öğretmenlerinin görüşlerinin ortalamasının “*Katılmıyorum*” düzeyinde olduğunu göstermektedir. Bu bulguya göre; araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin çoğunluğunun, hedeflerin hazırlanırken öğrencilerin bireysel farklılıkları göz önüne alındığı konusunda olumsuz düşüncede oldukları söylenebilir. Sınıf öğretmenlerinin “*Hedefler ölçülebilir ve değerlendirilebilir niteliktedir.*” maddesine ilişkin görüşlerinin puan ortalaması $\bar{X} = 3,11$ olarak bulunmuştur. Bu değer, sınıf öğretmenlerinin görüşlerinin ortalamasının “*Kısmen Katılıyorum*” düzeyinde olduğunu göstermektedir. Bu bulguya göre; araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin çoğunluğunun, hedefler ölçülebilir ve değerlendirilebilir nitelikte olduğu konusunda olumlu düşüncede oldukları söylenebilir. Sınıf öğretmenlerinin “*Hedefler çevreyi, yurdu ve dünyayı tanıma yeteneklerini kazandırma/geliştirme yönünden yeterlidir.*” maddesine ilişkin görüşlerinin puan ortalaması $\bar{X} = 3,03$ olarak bulunmuştur. Bu değer, sınıf öğretmenlerinin görüşlerinin ortalamasının “*Kısmen Katılıyorum*” düzeyinde olduğunu

göstermektedir. Bu bulguya göre; araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin çoğunluğunun, hedeflerin çevreyi, yurdu ve dünyayı tanıma yeteneklerini kazandırma/geliştirme yönünden yeterliliği konusunda olumlu düşüncede oldukları söylenebilir. Sınıf öğretmenlerinin “*Hedefler öğrencilerin çevrelerindeki sanatsal öğeleri tanımaları ve önemini kavramaları açısından etkilidir.*” maddesine ilişkin görüşlerinin puan ortalaması $\bar{X} = 2,79$ olarak bulunmuştur. Bu değer, sınıf öğretmenlerinin görüşlerinin ortalamasının “*Kısmen Katılıyorum*” düzeyinde olduğunu göstermektedir. Bu bulguya göre; araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin çoğunluğunun, hedeflerin öğrencilerin çevrelerindeki sanatsal öğeleri tanımaları ve önemini kavramaları açısından etkililiği konusunda olumlu düşüncede oldukları söylenebilir. Sınıf öğretmenlerinin maddesine “*Hedefler ekonomik yaşam fikrini ve yeteneklerini geliştirme yönünden yeterlidir.*” ilişkin görüşlerinin puan ortalaması $\bar{X} = 2,68$ olarak bulunmuştur. Bu değer, sınıf öğretmenlerinin görüşlerinin ortalamasının “*Kısmen Katılıyorum*” düzeyinde olduğunu göstermektedir. Bu bulguya göre; araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin çoğunluğunun, hedeflerin ekonomik yaşam fikrini ve yeteneklerini geliştirme yönünden yeterliliği konusunda olumlu düşüncede oldukları söylenebilir.

Tablo 3. Sınıf Öğretmenlerinin 2004 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Kazanımlara İlişkin Görüşleri

2004 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretimi Programı Kazanımlar	Tamamen Katılıyorum		Katılıyorum		Kısmen Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		$\bar{X}$	SS
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
1	16	10,5	96	62,7	29	19,0	4	2,6	8	5,2	3,7059	,88765
2	24	15,7	85	55,6	30	19,6	3	2,0	11	7,2	3,7059	,99923
3	30	19,6	80	52,3	26	17,0	7	4,6	10	6,5	3,7386	1,03727
4	26	17,0	79	51,6	34	22,2	3	2,0	11	7,2	3,6928	1,01490
5	18	11,8	53	34,6	48	31,4	5	3,3	29	19,0	3,1699	1,26070
6	9	5,9	58	37,9	38	24,8	8	5,2	40	26,1	2,9216	1,31053
7	12	7,8	96	62,7	23	15,0	16	10,5	6	3,9	3,6013	,92010
8	21	13,7	66	43,1	40	26,1	12	7,8	14	9,2	3,4444	1,11148

9	28	18,3	83	54,2	27	17,6	11	7,2	4	2,6	3,7843	,91724
10	31	20,3	68	44,4	34	22,2	8	5,2	12	7,8	3,6405	1,10391
11	11	7,2	20	13,1	31	20,3	19	12,4	72	47,1	2,2092	1,34582
12	25	16,3	82	53,6	33	21,6	7	4,6	6	3,9	3,7386	,92318
13	23	15,0	57	37,3	48	31,4	13	8,5	12	7,8	3,4314	1,09283
14	23	15,0	81	52,9	25	16,3	5	3,3	19	12,4	3,5490	1,16946
16	23	15,0	67	43,8	43	28,1	2	1,3	18	11,8	3,4902	1,13623
17	22	14,4	72	47,1	32	20,9	10	6,5	17	11,1	3,4706	1,15883
18	21	13,7	64	41,8	43	28,1	10	6,5	15	9,8	3,4314	1,11665
19	19	12,4	45	29,4	45	29,4	11	7,2	33	21,6	3,0392	1,31731
20	17	11,1	50	32,7	51	33,3	9	5,9	26	17,0	3,1503	1,22352
21	21	13,7	56	36,6	41	26,8	10	6,5	25	16,3	3,2484	1,25803
22	26	17,0	61	39,9	40	26,1	10	6,5	16	10,5	3,4641	1,16431
23	21	13,7	49	32,0	50	32,7	15	9,8	18	11,8	3,2614	1,17412

Tablo 3’den anlaşılacağı üzere sınıf öğretmenlerinin “*Kazanımlar Sosyal Bilgiler dersine ilişkin genel amaçlara uygun olarak düzenlenmiştir.*” maddesine ilişkin görüşlerinin puan ortalaması $\bar{X} = 3,71$ olarak bulunmuştur. Bu değer, sınıf öğretmenlerinin görüşlerinin ortalamasının “*Katılıyorum*” düzeyinde olduğunu göstermektedir. Bu bulguya göre; araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin çoğunluğunun, kazanımların Sosyal Bilgiler dersine ilişkin genel amaçlara uygun olarak düzenlendiği konusunda olumlu düşüncede oldukları söylenebilir. Yine sınıf öğretmenlerinin “*Kazanım ifadeleri açık ve anlaşılır niteliktedir.*” maddesine ilişkin görüşlerinin puan ortalaması $\bar{X} = 3,71$ olarak bulunmuştur. Bu değer, sınıf öğretmenlerinin görüşlerinin ortalamasının “*Katılıyorum*” düzeyinde olduğunu göstermektedir. . Bu bulguya göre; araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin çoğunluğunun, kazanım ifadeleri açık ve anlaşılır nitelikte olduğu konusunda olumlu düşüncede oldukları söylenebilir. Sınıf öğretmenlerinin “*Kazanımlar günlük hayatla ilişkilendirilmiştir.*” maddesine ilişkin görüşlerinin puan ortalaması $\bar{X} = 3,74$ olarak bulunmuştur. Bu değer, sınıf öğretmenlerinin görüşlerinin ortalamasının “*Katılıyorum*” düzeyinde olduğunu göstermektedir. Bu bulguya göre; araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin çoğunluğunun, hedeflerin günlük hayatla ilişkilendirildiği konusunda olumlu düşüncede oldukları söylenebilir. Sınıf öğretmenlerinin “*Kazanımlar diğer derslerle ilişkilendirilmiştir.*” maddesine ilişkin görüşlerinin puan ortalaması $\bar{X} = 3,69$ olarak bulunmuştur. Bu değer, sınıf

öğretmenlerinin görüşlerinin ortalamasının “*Katılıyorum*” düzeyinde olduğunu göstermektedir. Bu bulguya göre; araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin çoğunluğunun, kazanımların diğer derslerle ilişkilendirildiği konusunda olumlu düşüncede oldukları söylenebilir. Sınıf öğretmenlerinin “*Kazanımlarda yerel ve bölgesel özellikler dikkate alınmıştır.*” maddesine ilişkin görüşlerinin puan ortalaması $\bar{X} = 3,17$ olarak bulunmuştur. Bu değer, sınıf öğretmenlerinin görüşlerinin ortalamasının “*Kısmen Katılıyorum*” düzeyinde olduğunu göstermektedir. Bu bulguya göre; araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin çoğunluğunun, kazanımlarda yerel ve bölgesel özellikler dikkate alındığı konusunda olumlu düşüncede oldukları söylenebilir. Sınıf öğretmenlerinin “*Kazanımlar için ayrılan süreler yeterlidir.*” maddesine ilişkin görüşlerinin puan ortalaması $\bar{X} = 2,92$ olarak bulunmuştur. Bu değer, sınıf öğretmenlerinin görüşlerinin ortalamasının “*Kısmen Katılıyorum*” düzeyinde olduğunu göstermektedir. Bu bulguya göre; araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin çoğunluğunun, kazanımlar için ayrılan sürenin yeterliliği konusunda olumlu düşüncede oldukları söylenebilir. Sınıf öğretmenlerinin “*Kazanımlar öğrencilerin yaratıcılığını geliştirici niteliktedir.*” maddesine ilişkin görüşlerinin puan ortalaması $\bar{X} = 3,60$ olarak bulunmuştur. Bu değer, sınıf öğretmenlerinin görüşlerinin ortalamasının “*Katılıyorum*” düzeyinde olduğunu göstermektedir. Bu bulguya göre; araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin çoğunluğunun, kazanımların öğrencilerin yaratıcılığını geliştirici nitelikte olduğu konusunda kararsız düşüncede oldukları söylenebilir. Sınıf öğretmenlerinin “*Kazanımlar, öğrencilerin problem çözme becerilerini geliştirici niteliktedir.*” maddesine ilişkin görüşlerinin puan ortalaması $\bar{X} = 3,44$ olarak bulunmuştur. Bu değer, sınıf öğretmenlerinin görüşlerinin ortalamasının “*Katılıyorum*” düzeyinde olduğunu göstermektedir. Bu bulguya göre; araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin çoğunluğunun, kazanımların öğrencilerin problem çözme becerilerini geliştirici nitelikte olduğu konusunda kararsız düşüncede oldukları söylenebilir. Sınıf öğretmenlerinin “*Kazanımlar, öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerini geliştirici niteliktedir.*” maddesine ilişkin görüşlerinin puan ortalaması $\bar{X} = 3,78$ olarak bulunmuştur. Bu değer, sınıf öğretmenlerinin görüşlerinin ortalamasının “*Katılıyorum*” düzeyinde olduğunu göstermektedir. Bu bulguya göre; araştırmaya

katılan sınıf öğretmenlerinin çoğunluğunun, kazanımların öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerini geliştirici nitelikte olduğu konusunda olumlu düşüncede oldukları söylenebilir. Sınıf öğretmenlerinin “*Kazanımlar öğrencilerin yaparak yaşayarak öğrenmelerini destekleyici niteliktedir.*” maddesine ilişkin görüşlerinin puan ortalaması $\bar{X} = 3,64$ olarak bulunmuştur. Bu değer, sınıf öğretmenlerinin görüşlerinin ortalamasının “*Katılıyorum*” düzeyinde olduğunu göstermektedir. Bu bulguya göre; araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin çoğunluğunun, kazanımların öğrencilerin yaparak yaşayarak öğrenmelerini destekleyici nitelikte olduğu konusunda olumlu düşüncede oldukları söylenebilir. Sınıf öğretmenlerinin “*Kazanımlar, öğrencilerin ileride karşılaştıkları OKS sınavına hazırlayıcı niteliktedir.*” maddesine ilişkin görüşlerinin puan ortalaması $\bar{X} = 2,21$ olarak bulunmuştur. Bu değer, sınıf öğretmenlerinin görüşlerinin ortalamasının “*Kararsızım*” düzeyinde olduğunu göstermektedir. Bu bulguya göre; araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin çoğunluğunun, kazanımların öğrencilerin ileride karşılaştıkları OKS sınavına hazırlayıcı nitelikte olduğu konusunda olumlu düşüncede oldukları söylenebilir. Sınıf öğretmenlerinin “*Kazanımlar, öğrencilere işbirliği yapma ve grupta çalışma gibi beceriler kazandırıcı niteliktedir.*” maddesine ilişkin görüşlerinin puan ortalaması $\bar{X} = 3,74$ olarak bulunmuştur. Bu değer, sınıf öğretmenlerinin görüşlerinin ortalamasının “*Katılıyorum*” düzeyinde olduğunu göstermektedir. Bu bulguya göre; araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin çoğunluğunun, kazanımların öğrencilere işbirliği yapma ve grupta çalışma gibi beceriler kazandırıcı nitelikte olduğu konusunda olumlu düşüncede oldukları söylenebilir. Sınıf öğretmenlerinin “*Kazanımlar, öğrencilere bilgiye ulaşma ve bilgiyi yapılandırma konusunda beceriler kazandırmaktadır.*” maddesine ilişkin görüşlerinin puan ortalaması $\bar{X} = 3,43$ olarak bulunmuştur. Bu değer, sınıf öğretmenlerinin görüşlerinin ortalamasının “*Katılıyorum*” düzeyinde olduğunu göstermektedir. Bu bulguya göre; araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin çoğunluğunun, kazanımların öğrencilere bilgiye ulaşma ve bilgiyi yapılandırma konusunda beceriler kazandırdığı konusunda olumlu düşüncede oldukları söylenebilir. Sınıf öğretmenlerinin “*Kazanımlar, konularla (içerikle) örtüşmektedir.*” maddesine ilişkin görüşlerinin puan ortalaması $\bar{X} = 3,55$ olarak bulunmuştur. Bu

değer, sınıf öğretmenlerinin görüşlerinin ortalamasının “*Katılıyorum*” düzeyinde olduğunu göstermektedir. Bu bulguya göre; araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin çoğunluğunun, kazanımların konularla (içerikle) örtüştüğü konusunda olumlu düşüncede oldukları söylenebilir. Sınıf öğretmenlerinin “*Kazanımlar eğitim durumları ile (derste kullanılan öğretim yöntem ve stratejileri v.b) örtüşmektedir.*” maddesine ilişkin görüşlerinin puan ortalaması $\bar{X} = 3,49$ olarak bulunmuştur. Bu değer, sınıf öğretmenlerinin görüşlerinin ortalamasının “*Katılıyorum*” düzeyinde olduğunu göstermektedir. Bu bulguya göre; araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin çoğunluğunun, kazanımların eğitim durumları ile (derste kullanılan öğretim yöntem ve stratejileri v.b) örtüştüğü konusunda olumlu düşüncede oldukları söylenebilir. Sınıf öğretmenlerinin “*Kazanımlar toplumda insanların birbiriyle etkili ilişkiler kurma becerisi kazandırma yönünden yeterlidir.*” maddesine ilişkin görüşlerinin puan ortalaması $\bar{X} = 3,47$ olarak bulunmuştur. Bu değer, sınıf öğretmenlerinin görüşlerinin ortalamasının “*Katılıyorum*” düzeyinde olduğunu göstermektedir. Bu bulguya göre; araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin çoğunluğunun, kazanımlar toplumda insanların birbiriyle etkili ilişkiler kurma becerisi kazandırma yönünden yeterliliği konusunda olumlu düşüncede oldukları söylenebilir. Sınıf öğretmenlerinin “*Kazanımlar öğrencilerin vatandaşlık görev ve sorumluluklarını kavratıcı niteliktedir.*” maddesine ilişkin görüşlerinin puan ortalaması $\bar{X} = 3,43$ olarak bulunmuştur. Bu değer, sınıf öğretmenlerinin görüşlerinin ortalamasının “*Katılıyorum*” düzeyinde olduğunu göstermektedir. Bu bulguya göre; araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin çoğunluğunun, kazanımların öğrencilerin vatandaşlık görev ve sorumluluklarını kavratıcı nitelikte olduğu konusunda olumlu düşüncede oldukları söylenebilir. Sınıf öğretmenlerinin “*Kazanımlar hazırlanırken öğrencilerin bireysel farklılıkları göz önüne alınmıştır.*” maddesine ilişkin görüşlerinin puan ortalaması $\bar{X} = 3,04$ olarak bulunmuştur. Bu değer, sınıf öğretmenlerinin görüşlerinin ortalamasının “*Kısmen Katılıyorum*” düzeyinde olduğunu göstermektedir. Bu bulguya göre; araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin çoğunluğunun, hedeflerin hazırlanırken öğrencilerin bireysel farklılıkları göz önüne alındığı konusunda olumsuz düşüncede oldukları söylenebilir. Sınıf öğretmenlerinin “*Kazanımlar ölçülebilir ve değerlendirilebilir niteliktedir.*” maddesine ilişkin

görüşlerinin puan ortalaması $\bar{X} = 3,15$ olarak bulunmuştur. Bu değer, sınıf öğretmenlerinin görüşlerinin ortalamasının “*Kısmen Katılıyorum*” düzeyinde olduğunu göstermektedir. Bu bulguya göre; araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin çoğunluğunun, kazanımlar ölçülebilir ve değerlendirilebilir nitelikte olduğu konusunda olumlu düşüncede oldukları söylenebilir. Sınıf öğretmenlerinin “*Kazanımlar çevreyi, yurdu ve dünyayı tanıma yeteneklerini kazandırma/geliştirme yönünden yeterlidir.*” maddesine ilişkin görüşlerinin puan ortalaması $\bar{X} = 3,25$ olarak bulunmuştur. Bu değer, sınıf öğretmenlerinin görüşlerinin ortalamasının “*Kısmen Katılıyorum*” düzeyinde olduğunu göstermektedir. Bu bulguya göre; araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin çoğunluğunun, kazanımların çevreyi, yurdu ve dünyayı tanıma yeteneklerini kazandırma/geliştirme yönünden yeterliliği konusunda olumlu düşüncede oldukları söylenebilir. Sınıf öğretmenlerinin “*Kazanımlar öğrencilerin çevrelerindeki sanatsal öğeleri tanımaları ve önemini kavramaları açısından etkilidir.*” maddesine ilişkin görüşlerinin puan ortalaması $\bar{X} = 3,46$ olarak bulunmuştur. Bu değer, sınıf öğretmenlerinin görüşlerinin ortalamasının “*Katılıyorum*” düzeyinde olduğunu göstermektedir. Bu bulguya göre; araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin çoğunluğunun, kazanımların öğrencilerin çevrelerindeki sanatsal öğeleri tanımaları ve önemini kavramaları açısından etkililiği konusunda olumlu düşüncede oldukları söylenebilir. Sınıf öğretmenlerinin maddesine “*Kazanımlar ekonomik yaşam fikrini ve yeteneklerini geliştirme yönünden yeterlidir.*” ilişkin görüşlerinin puan ortalaması $\bar{X} = 2,26$ olarak bulunmuştur. Bu değer, sınıf öğretmenlerinin görüşlerinin ortalamasının “*Kararsızım*” düzeyinde olduğunu göstermektedir. Bu bulguya göre; araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin çoğunluğunun, kazanımların ekonomik yaşam fikrini ve yeteneklerini geliştirme yönünden yeterliliği konusunda olumlu düşüncede oldukları söylenebilir.

Tablo 4. Sınıf Öğretmenlerinin 1998 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Hedef ve Davranışlara İlişkin Görüşlerinin Cinsiyet Değişkeni Açısından Analizi

MADDELER	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	SS	Sd	t	p
1	Erkek	61	3,2623	,94695	151	,115	,909
	Kadın	92	3,2826	1,14187			
2	Erkek	61	3,4426	,78580	151	,912	,363
	Kadın	92	3,2935	1,10482			
3	Erkek	61	3,0492	1,08668	151	,689	,492
	Kadın	92	2,9239	1,11171			
4	Erkek	61	3,1639	1,01948	151	1,501	,135
	Kadın	92	2,9022	1,07988			
5	Erkek	61	3,0000	1,23828	151	1,298	,196
	Kadın	92	2,7391	1,20320			
6	Erkek	61	2,8361	1,29332	151	,773	,441
	Kadın	92	2,9891	1,13384			
7	Erkek	61	2,8852	1,15612	151	2,969	,003
	Kadın	92	2,3261	1,13009			
8	Erkek	61	2,7049	1,21579	151	,877	,382
	Kadın	92	2,5435	1,04211			
9	Erkek	61	2,6557	1,13850	151	,306	,760
	Kadın	92	2,5978	1,14891			
10	Erkek	61	2,9180	1,26879	151	2,125	,035
	Kadın	92	2,4891	1,19057			
11	Erkek	61	3,0164	1,08769	151	-,717	,475
	Kadın	92	3,1413	1,03331			
12	Erkek	61	3,0328	1,18275	151	1,644	,102
	Kadın	92	2,7283	1,08033			
13	Erkek	61	2,8197	1,23164	151	,621	,536
	Kadın	92	2,7065	1,01134			
14	Erkek	61	3,1967	1,12279	151	,417	,677
	Kadın	92	3,1196	1,11771			
16	Erkek	61	3,0984	1,01168	151	,831	,407
	Kadın	92	2,9565	1,04737			
17	Erkek	61	2,7541	1,05918	151	,448	,655
	Kadın	92	2,6739	1,10054			
18	Erkek	61	3,0328	,83601	151	1,679	,095
	Kadın	92	3,2826	,94143			
19	Erkek	61	2,3443	1,18160	151	-,838	,403
	Kadın	92	2,5109	1,21795			
20	Erkek	61	3,0000	,89443	151	1,207	,229
	Kadın	92	3,1848	,94844			
21	Erkek	61	3,1639	,87902	151	1,296	,197
	Kadın	92	2,9457	1,10308			
22	Erkek	61	2,9180	,93622	151	1,262	,209
	Kadın	92	2,7065	1,06429			
23	Erkek	61	2,7213	1,14209	151	,389	,698
	Kadın	92	2,6522	1,03175			

Tablo 4'de, cinsiyete göre sınıf öğretmenlerinin 1998 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı hedef ve davranışlara ilişkin görüşleri arasında farklılık olup

olmadığına ilişkin bulgulara yer verilmiştir. Bu bulgulara göre, sınıf öğretmenlerinin cinsiyete göre 7. ve 10. maddelere ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu bulunurken, sınıf öğretmenlerinin cinsiyete göre diğer maddelere ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur. Madde 7 ve Madde 10'da erkek öğretmenlerin kadın öğretmenlere göre daha olumlu görüş belirttikleri görülmektedir.

Tablo 5. Sınıf Öğretmenlerinin 1998 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretimi Programı Hedef ve Davranışlara İlişkin Görüşlerinin Eğitim Durumu Değişkeni Açısından Analizi

MADDELER	Eğitim Durumu	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
1	Gruplar Arası	18,043	5	3,609	3,435	,006
	Grup İçi	154,428	147	1,051		
	Toplam	172,471	152			
2	Gruplar Arası	8,751	5	1,750	1,835	,109
	Grup İçi	140,190	147	,954		
	Toplam	148,941	152			
3	Gruplar Arası	11,996	5	2,399	2,052	,075
	Grup İçi	171,899	147	1,169		
	Toplam	183,895	152			
4	Gruplar Arası	12,875	5	2,575	2,394	,040
	Grup İçi	158,118	147	1,076		
	Toplam	170,993	152			
5	Gruplar Arası	22,755	5	4,551	3,288	,008
	Grup İçi	203,480	147	1,384		
	Toplam	226,235	152			
6	Gruplar Arası	13,984	5	2,797	2,013	,080
	Grup İçi	204,225	147	1,389		
	Toplam	218,209	152			
7	Gruplar Arası	11,114	5	2,223	1,661	,148
	Grup İçi	196,768	147	1,339		
	Toplam	207,882	152			
8	Gruplar Arası	26,451	5	5,290	4,800	,000
	Grup İçi	162,020	147	1,102		
	Toplam	188,471	152			
9	Gruplar Arası	15,808	5	3,162	2,551	,030
	Grup İçi	182,205	147	1,239		
	Toplam	198,013	152			
10	Gruplar Arası	16,275	5	3,255	2,215	,056
	Grup İçi	216,052	147	1,470		
	Toplam	232,327	152			
11	Gruplar Arası	14,150	5	2,830	2,691	,023
	Grup İçi	154,569	147	1,051		
	Toplam	168,719	152			
12	Gruplar Arası	14,632	5	2,926	2,404	,040
	Grup İçi	178,910	147	1,217		
	Toplam	193,542	152			
13	Gruplar Arası	8,195	5	1,639	1,366	,240
	Grup İçi	176,367	147	1,200		
	Toplam	184,562	152			
14	Gruplar Arası	14,073	5	2,815	2,358	,043
	Grup İçi	175,470	147	1,194		
	Toplam	189,542	152			

16	Gruplar Arası	9,606	5	1,921	1,853	,106
	Grup İçi	152,368	147	1,037		
	Toplam	161,974	152			
17	Gruplar Arası	2,496	5	,499	,419	,835
	Grup İçi	175,268	147	1,192		
	Toplam	177,765	152			
18	Gruplar Arası	16,619	5	3,324	4,513	,001
	Grup İçi	108,257	147	,736		
	Toplam	124,876	152			
19	Gruplar Arası	6,376	5	1,275	,878	,497
	Grup İçi	213,402	147	1,452		
	Toplam	219,778	152			
20	Gruplar Arası	9,237	5	1,847	2,228	,054
	Grup İçi	121,874	147	,829		
	Toplam	131,111	152			
21	Gruplar Arası	8,092	5	1,618	1,578	,170
	Grup İçi	150,745	147	1,025		
	Toplam	158,837	152			
22	Gruplar Arası	7,127	5	1,425	1,395	,229
	Grup İçi	150,180	147	1,022		
	Toplam	157,307	152			
23	Gruplar Arası	10,834	5	2,167	1,937	,092
	Grup İçi	164,474	147	1,119		
	Toplam	175,307	152			

Sınıf öğretmenlerinin eğitim durumu ile 1998 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı hedef ve davranışlara ilişkin görüşleri arasında farklılık olup olmadığına ilişkin bulgular Tablo 5’de verilmiştir. Elde edilen bu bulgulara göre, sınıf öğretmenlerinin eğitim durumu ile 1998 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı hedef ve davranışlara ilişkin görüşleri arasında 1., 5., 8., 9.,11., 12., 14. ve 18. maddelerde anlamlı bir fark olduğu görülmektedir . Diğer maddelerde ise anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir.

Anlamlı farklılık gösteren maddelerde farklılığın hangi eğitim durumu özellikleri arasında olduğunu tespit etmek amacıyla yapılan Tukey testi sonuçlarına göre, Madde 1’de Eğitim Fakültesi mezunu olan öğretmenlerin Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı hedef ve davranışlara ilişkin görüşlerinin Eğitim Enstitüsü mezunu olan öğretmenlere göre daha olumlu olduğu, Madde 4’de Öğretmen okulu mezunu olan öğretmenlerin Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı hedef ve davranışlara ilişkin görüşlerinin 2+2 Lisans Tamamlama mezunu olan öğretmenlere göre daha olumlu olduğu saptanmıştır. Madde 5’de Eğitim Enstitüsü mezunu olan öğretmenlerin Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı hedef ve davranışlara ilişkin görüşlerinin 2+2 Lisans Tamamlama mezunu olan öğretmenlere göre daha olumlu olduğu saptanmıştır. Madde 8’de Eğitim Fakültesi mezunu olan öğretmenlerin

Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı hedef ve davranışlara ilişkin görüşlerinin Öğretmen Okulu mezunu olan öğretmenlere göre daha olumlu olduğu, Eğitim Enstitüsü mezunu olan öğretmenlerin Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı hedef ve davranışlara ilişkin görüşlerinin Öğretmen Okulu mezunu olan öğretmenlere göre daha olumlu olduğu, 2+2 Lisans Tamamlama mezunu olan öğretmenlerin Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı hedef ve davranışlara ilişkin görüşlerinin Öğretmen Okulu mezunu olan öğretmenlere göre daha olumlu olduğu saptanmıştır. Madde 11’de Diğer Fakülte mezunu olan öğretmenlerin Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı hedef ve davranışlara ilişkin görüşlerinin 2+2 Lisans Tamamlama mezunu olan öğretmenlere göre daha olumlu olduğu saptanmıştır. Madde 14’de Öğretmen Okulu mezunu olan öğretmenlerin Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı hedef ve davranışlara ilişkin görüşlerinin 2+2 Lisans Tamamlama mezunu olan öğretmenlere göre daha olumlu olduğu saptanmıştır. Madde 18’de Diğer Fakülte mezunu olan öğretmenlerin Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı hedef ve davranışlara ilişkin görüşlerinin Eğitim Enstitüsü mezunu olan öğretmenlere göre daha olumlu olduğu, Öğretmen Okulu mezunu olan öğretmenlerin Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı hedef ve davranışlara ilişkin görüşlerinin Fen-Edebiyat Fakültesi mezunu olan öğretmenlere göre daha olumlu olduğu saptanmıştır.

Tablo 6. Sınıf Öğretmenlerinin 1998 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretimi Programı Hedef ve Davranışlara İlişkin Görüşlerinin Mesleki Kıdem Değişkeni Açısından Analizi

MADDELER	Mesleki Kıdem	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
1	Gruplar Arası	9,073	4	2,268	2,055	,090
	Grup İçi	163,397	148	1,104		
	Toplam	172,471	152			
2	Gruplar Arası	5,095	4	1,274	1,311	,269
	Grup İçi	143,846	148	,972		
	Toplam	148,941	152			
3	Gruplar Arası	4,689	4	1,172	,968	,427
	Grup İçi	179,206	148	1,211		
	Toplam	183,895	152			
4	Gruplar Arası	12,466	4	3,117	2,910	,024
	Grup İçi	158,527	148	1,071		
	Toplam	170,993	152			
5	Gruplar Arası	45,295	4	11,324	9,262	,000
	Grup İçi	180,940	148	1,223		
	Toplam	226,235	152			
6	Gruplar Arası	11,834	4	2,958	2,122	,081
	Grup İçi	206,375	148	1,394		
	Toplam	218,209	152			

7	Gruplar Arası	9,554	4	2,389	1,782	,135
	Grup İçi	198,328	148	1,340		
	Toplam	207,882	152			
8	Gruplar Arası	13,444	4	3,361	2,842	,026
	Grup İçi	175,026	148	1,183		
	Toplam	188,471	152			
9	Gruplar Arası	13,112	4	3,278	2,624	,037
	Grup İçi	184,901	148	1,249		
	Toplam	198,013	152			
10	Gruplar Arası	14,267	4	3,567	2,421	,051
	Grup İçi	218,059	148	1,473		
	Toplam	232,327	152			
11	Gruplar Arası	3,597	4	,899	,806	,523
	Grup İçi	165,122	148	1,116		
	Toplam	168,719	152			
12	Gruplar Arası	8,327	4	2,082	1,663	,162
	Grup İçi	185,215	148	1,251		
	Toplam	193,542	152			
13	Gruplar Arası	3,918	4	,980	,803	,525
	Grup İçi	180,644	148	1,221		
	Toplam	184,562	152			
14	Gruplar Arası	1,543	4	,386	,304	,875
	Grup İçi	187,999	148	1,270		
	Toplam	189,542	152			
16	Gruplar Arası	5,659	4	1,415	1,340	,258
	Grup İçi	156,315	148	1,056		
	Toplam	161,974	152			
17	Gruplar Arası	15,865	4	3,966	3,626	,008
	Grup İçi	161,899	148	1,094		
	Toplam	177,765	152			
18	Gruplar Arası	6,849	4	1,712	2,147	,078
	Grup İçi	118,027	148	,797		
	Toplam	124,876	152			
19	Gruplar Arası	8,621	4	2,155	1,511	,202
	Grup İçi	211,157	148	1,427		
	Toplam	219,778	152			
20	Gruplar Arası	2,485	4	,621	,715	,583
	Grup İçi	128,626	148	,869		
	Toplam	131,111	152			
21	Gruplar Arası	8,135	4	2,034	1,997	,098
	Grup İçi	150,702	148	1,018		
	Toplam	158,837	152			
22	Gruplar Arası	3,565	4	,891	,858	,491
	Grup İçi	153,743	148	1,039		
	Toplam	157,307	152			
23	Gruplar Arası	4,727	4	1,182	1,025	,396
	Grup İçi	170,580	148	1,153		
	Toplam	175,307	152			

Sınıf öğretmenlerinin mesleki kıdemleri ile 1998 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı hedef ve davranışlara ilişkin görüşleri arasında farklılık olup olmadığına ilişkin bulgular Tablo 6'da verilmiştir. Elde edilen bu bulgulara göre, sınıf öğretmenlerinin mesleki kıdemleri ile 1998 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı hedef ve davranışlara ilişkin görüşleri arasında 4., 5., 8., 9. ve 17. maddelerde anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. Diğer maddelerde ise anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir.

Anlamlı farklılık gösteren maddelerde farklılığın hangi mesleki kıdemler özellikleri arasında olduğunu tespit etmek amacıyla yapılan Tukey testi sonuçlarına göre, Madde 4’de 11-15 yıl arası kıdeme sahip öğretmenlerin Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı hedef ve davranışlara ilişkin görüşlerinin 6-10 yıl arası kıdeme sahip olan öğretmenlere göre daha olumlu olduğu saptanmıştır. Madde 5’de 11-15 yıl arası kıdeme sahip öğretmenlerin Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı hedef ve davranışlara ilişkin görüşlerinin 6-10 yıl arası kıdeme sahip olan öğretmenlere göre daha olumlu olduğu, 21 yıl ve üzeri kıdeme sahip öğretmenlerin Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı hedef ve davranışlara ilişkin görüşlerinin 6-10 yıl arası kıdeme sahip olan öğretmenlere göre daha olumlu olduğu, 21 yıl ve üzeri kıdeme sahip öğretmenlerin Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı hedef ve davranışlara ilişkin görüşlerinin 16-20 yıl arası kıdeme sahip olan öğretmenlere göre daha olumlu olduğu saptanmıştır. Madde 17’de 11-15 yıl arası kıdeme sahip öğretmenlerin Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı hedef ve davranışlara ilişkin görüşlerinin 6-10 yıl arası kıdeme sahip olan öğretmenlere göre daha olumlu olduğu görülmektedir.

Tablo 7. Sınıf Öğretmenlerinin 1998 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretimi Programı Hedef ve Davranışlara İlişkin Görüşlerinin Görev Yaptıkları Yerleşim Yeri Değişkeni Açısından Analizi

MADDELER	Görev Yeri	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
1	Gruplar Arası	4,838	3	1,613	1,433	,235
	Grup İçi	167,633	149	1,125		
	Toplam	172,471	152			
2	Gruplar Arası	9,593	3	3,198	3,419	,019
	Grup İçi	139,348	149	,935		
	Toplam	148,941	152			
3	Gruplar Arası	9,347	3	3,116	2,659	,050
	Grup İçi	174,549	149	1,171		
	Toplam	183,895	152			
4	Gruplar Arası	18,234	3	6,078	5,928	,001
	Grup İçi	152,760	149	1,025		
	Toplam	170,993	152			
5	Gruplar Arası	25,388	3	8,463	6,278	,000
	Grup İçi	200,847	149	1,348		
	Toplam	226,235	152			
6	Gruplar Arası	17,711	3	5,904	4,387	,005
	Grup İçi	200,498	149	1,346		
	Toplam	218,209	152			
7	Gruplar Arası	10,026	3	3,342	2,517	,060
	Grup İçi	197,857	149	1,328		
	Toplam	207,882	152			

8	Gruplar Arası	12,861	3	4,287	3,637	,014
	Grup İçi	175,609	149	1,179		
	Toplam	188,471	152			
9	Gruplar Arası	1,420	3	,473	,359	,783
	Grup İçi	196,593	149	1,319		
	Toplam	198,013	152			
10	Gruplar Arası	6,122	3	2,041	1,344	,262
	Grup İçi	226,204	149	1,518		
	Toplam	232,327	152			
11	Gruplar Arası	10,383	3	3,461	3,257	,023
	Grup İçi	158,336	149	1,063		
	Toplam	168,719	152			
12	Gruplar Arası	11,360	3	3,787	3,097	,029
	Grup İçi	182,182	149	1,223		
	Toplam	193,542	152			
13	Gruplar Arası	8,249	3	2,750	2,324	,077
	Grup İçi	176,313	149	1,183		
	Toplam	184,562	152			
14	Gruplar Arası	16,965	3	5,655	4,882	,003
	Grup İçi	172,578	149	1,158		
	Toplam	189,542	152			
16	Gruplar Arası	3,760	3	1,253	1,180	,319
	Grup İçi	158,214	149	1,062		
	Toplam	161,974	152			
17	Gruplar Arası	3,447	3	1,149	,982	,403
	Grup İçi	174,318	149	1,170		
	Toplam	177,765	152			
18	Gruplar Arası	6,837	3	2,279	2,877	,038
	Grup İçi	118,039	149	,792		
	Toplam	124,876	152			
19	Gruplar Arası	7,738	3	2,579	1,813	,147
	Grup İçi	212,040	149	1,423		
	Toplam	219,778	152			
20	Gruplar Arası	7,407	3	2,469	2,974	,034
	Grup İçi	123,704	149	,830		
	Toplam	131,111	152			
21	Gruplar Arası	4,159	3	1,386	1,335	,265
	Grup İçi	154,678	149	1,038		
	Toplam	158,837	152			
22	Gruplar Arası	9,960	3	3,320	3,357	,021
	Grup İçi	147,347	149	,989		
	Toplam	157,307	152			
23	Gruplar Arası	7,884	3	2,628	2,339	,076
	Grup İçi	167,423	149	1,124		
	Toplam	175,307	152			

Sınıf öğretmenlerinin görev yaptıkları yer ile 1998 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı hedef ve davranışlara ilişkin görüşleri arasında farklılık olup olmadığına ilişkin bulgular Tablo 7’de verilmiştir. Elde edilen bu bulgulara göre, sınıf öğretmenlerinin mesleki kıdemleri ile 1998 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı hedef ve davranışlara ilişkin görüşleri arasında 2., 3., 4., 5., 6., 8., 12., 14., 18., 20. ve 22. maddelerde anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. Diğer maddelerde ise anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir.

Anlamli farklılık gösteren maddelerde farklılığın hangi mesleki kademeler özellikleri arasında olduğunu tespit etmek amacıyla yapılan Tukey testi sonuçlarına göre, Madde 2, 3, 4, 5, 6, 12, 22 beldede görev yapan öğretmenlerin Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı hedef ve davranışlara ilişkin görüşlerinin il merkezinde görev yapan öğretmenlere göre daha olumlu olduğu saptanmıştır. Madde 8, 18, 20'de beldede görev yapan öğretmenlerin Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı hedef ve davranışlara ilişkin görüşlerinin köyde görev yapan öğretmenlere göre daha olumlu olduğu saptanmıştır. Madde 11'de köyde görev yapan öğretmenlerin Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı hedef ve davranışlara ilişkin görüşlerinin ilçe merkezinde görev yapan öğretmenlere göre daha olumlu olduğu saptanmıştır. Madde 14'de ilçe merkezinde görev yapan öğretmenlerin Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı hedef ve davranışlara ilişkin görüşlerinin il merkezinde görev yapan öğretmenlere göre daha olumlu olduğu saptanmıştır.

Tablo 8. Sınıf Öğretmenlerinin 1998 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Hedef ve Davranışlara İlişkin Görüşlerinin Hizmet İçi Eğitim Alma Durumu Değişkeni Açısından Analizi

MADDELER	Hizmet İçi Eğitim	N	$\bar{X}$	SS	Sd	t	P
1	Evet	49	3,1633	1,14286	151	,886	,377
	Hayır	104	3,3269	1,02817			
2	Evet	49	3,3878	,97503	151	,298	,766
	Hayır	104	3,3365	1,00107			
3	Evet	49	3,0204	1,12712	151	,358	,721
	Hayır	104	2,9519	1,09171			
4	Evet	49	2,9796	1,05059	151	,215	,830
	Hayır	104	3,0192	1,07017			
5	Evet	49	2,8776	1,14805	151	,239	,812
	Hayır	104	2,8269	1,25754			
6	Evet	49	2,6735	1,14360	151	1,818	,071
	Hayır	104	3,0481	1,20983			
7	Evet	49	2,4082	1,25695	151	1,023	,308
	Hayır	104	2,6154	1,12610			
8	Evet	49	2,4490	1,19131	151	1,213	,227
	Hayır	104	2,6827	1,07274			
9	Evet	49	2,4694	1,13838	151	1,128	,261
	Hayır	104	2,6923	1,14126			
10	Evet	49	2,6531	1,26740	151	,048	,961
	Hayır	104	2,6635	1,22760			
11	Evet	49	2,8367	,96495	151	2,075	,040
	Hayır	104	3,2115	1,07643			
12	Evet	49	2,6531	1,01141	151	1,485	,140
	Hayır	104	2,9423	1,17272			
13	Evet	49	2,5306	1,02270	151	1,714	,089
	Hayır	104	2,8558	1,12706			
14	Evet	49	3,0612	1,02892	151	,676	,500
	Hayır	104	3,1923	1,15814			
16	Evet	49	2,7551	1,05140	151	2,147	,033
	Hayır	104	3,1346	1,00540			

17	Evet	49	2,5306	1,17442	151	1,380	,170
	Hayır	104	2,7885	1,03035			
18	Evet	49	3,1020	,98414	151	,757	,450
	Hayır	104	3,2212	,86974			
19	Evet	49	2,5102	1,12031	151	,463	,644
	Hayır	104	2,4135	1,24332			
20	Evet	49	2,8163	,97197	151	2,753	,007
	Hayır	104	3,2500	,87855			
21	Evet	49	3,0204	,92398	151	,102	,919
	Hayır	104	3,0385	1,06964			
22	Evet	49	2,6531	,99060	151	1,151	,251
	Hayır	104	2,8558	1,02794			
23	Evet	49	2,5918	1,01895	151	,694	,489
	Hayır	104	2,7212	1,10125			

Tablo 8’de, hizmet içi eğitim alma durumuna göre sınıf öğretmenlerinin 1998 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı hedef ve davranışlara ilişkin görüşleri arasında farklılık olup olmadığına ilişkin bulgulara yer verilmiştir. Bu bulgulara göre, sınıf öğretmenlerinin hizmet içi eğitim alma durumuna göre 11., 16. ve 20. maddelere ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu bulunurken, sınıf öğretmenlerinin cinsiyete göre diğer maddelere ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur. Madde 11, Madde 16 ve Madde 20’de hizmet içi eğitim almayan öğretmenlerin hizmet içi alan öğretmenlere göre daha olumlu görüş belirttikleri görülmektedir.

Tablo 9. Sınıf Öğretmenlerinin 1998 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Hedef ve Davranışlara İlişkin Görüşlerinin Okutulan Sınıf Düzeyi Değişkeni Açısından Analizi

MADDELER	Sınıf Düzeyi	N	$\bar{X}$	SS	Sd	t	P
1	4. Sınıf	78	3,5385	,90729	151	3,221	,002
	5. Sınıf	75	3,0000	1,15079			
2	4. Sınıf	78	3,5769	,82995	151	2,924	,004
	5. Sınıf	75	3,1200	1,09000			
3	4. Sınıf	78	3,1282	1,03646	151	1,783	,077
	5. Sınıf	75	2,8133	1,14719			
4	4. Sınıf	78	3,1410	1,05343	151	1,608	,110
	5. Sınıf	75	2,8667	1,05694			
5	4. Sınıf	78	2,8333	1,37148	151	,101	,920
	5. Sınıf	75	2,8533	1,04872			
6	4. Sınıf	78	3,0385	1,25297	151	1,163	,247
	5. Sınıf	75	2,8133	1,13535			
7	4. Sınıf	78	2,7692	1,09216	151	2,413	,017
	5. Sınıf	75	2,3200	1,20987			
8	4. Sınıf	78	2,6923	1,13169	151	,957	,340
	5. Sınıf	75	2,5200	1,09495			
9	4. Sınıf	78	2,7436	1,08635	151	1,360	,176
	5. Sınıf	75	2,4933	1,18975			

10	4. Sınıf	78	2,7692	1,29858	151	1,114	,267
	5. Sınıf	75	2,5467	1,16588			
11	4. Sınıf	78	3,0769	1,12549	151	,174	,862
	5. Sınıf	75	3,1067	,98053			
12	4. Sınıf	78	3,0769	1,02905	151	2,588	,011
	5. Sınıf	75	2,6133	1,18428			
13	4. Sınıf	78	3,0641	,98482	151	3,725	,000
	5. Sınıf	75	2,4267	1,12914			
14	4. Sınıf	78	3,3462	1,00424	151	2,241	,026
	5. Sınıf	75	2,9467	1,19564			
16	4. Sınıf	78	3,1667	1,02459	151	1,893	,060
	5. Sınıf	75	2,8533	1,02263			
17	4. Sınıf	78	2,9231	1,07835	151	2,580	,011
	5. Sınıf	75	2,4800	1,04442			
18	4. Sınıf	78	3,3462	,93735	151	2,302	,023
	5. Sınıf	75	3,0133	,84619			
19	4. Sınıf	78	2,5385	1,25556	151	,986	,326
	5. Sınıf	75	2,3467	1,14483			
20	4. Sınıf	78	3,1026	,98811	151	,116	,908
	5. Sınıf	75	3,1200	,86930			
21	4. Sınıf	78	3,1026	1,08819	151	,862	,390
	5. Sınıf	75	2,9600	,95068			
22	4. Sınıf	78	3,0256	,97999	151	2,986	,003
	5. Sınıf	75	2,5467	1,00396			
23	4. Sınıf	78	2,8462	1,05777	151	1,973	,050
	5. Sınıf	75	2,5067	1,07015			

Tablo 9’da, okutulan sınıf düzeyine göre sınıf öğretmenlerinin 1998 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı hedef ve davranışlara ilişkin görüşleri arasında farklılık olup olmadığına ilişkin bulgulara yer verilmiştir. Bu bulgulara göre, sınıf öğretmenlerinin okutulan sınıf düzeyine göre 1., 2., 7., 12., 13., 17., 18., 22. ve 23. maddelere ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu bulunurken, sınıf öğretmenlerinin cinsiyete göre diğer maddelere ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur. Madde 1, Madde 2, Madde 7, Madde 12, Madde 13, Madde 17, Madde 18, Madde 22 ve Madde 23’de 4. sınıf okutan öğretmenlerin 5. sınıf okutan öğretmenlere göre daha olumlu görüş belirttikleri görülmektedir.

Tablo 10. Sınıf Öğretmenlerinin 2004 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretimi Programı Kazanımlara İlişkin Görüşlerinin Cinsiyet Değişkeni Açısından Analizi

MADDELER	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	SS	Sd	t	P																																																																																																																																																																																																																																																								
1	Erkek	61	3,9672	,44599	151	3,045	,003																																																																																																																																																																																																																																																								
	Kadın	92	3,5326	1,05300				2	Erkek	61	3,9672	,65745	151	2,688	,008	Kadın	92	3,5326	1,14307	3	Erkek	61	3,6230	1,06714	151	1,124	,263	Kadın	92	3,8152	1,01559	4	Erkek	61	3,8852	,75495	151	1,927	,056	Kadın	92	3,5652	1,14166	5	Erkek	61	3,1475	1,23607	151	,178	,859	Kadın	92	3,1848	1,28328	6	Erkek	61	3,0000	1,21106	151	,602	,548	Kadın	92	2,8696	1,37655	7	Erkek	61	3,7049	,78197	151	1,135	,258	Kadın	92	3,5326	,99946	8	Erkek	61	3,3607	1,09594	151	,758	,450	Kadın	92	3,5000	1,12416	9	Erkek	61	3,9508	,69345	151	1,843	,067	Kadın	92	3,6739	1,02827	10	Erkek	61	3,3934	1,18714	151	2,285	,024	Kadın	92	3,8043	1,01893	11	Erkek	61	2,3115	1,32339	151	,765	,446	Kadın	92	2,1413	1,36343	12	Erkek	61	3,6721	,78996	151	,724	,470	Kadın	92	3,7826	1,00358	13	Erkek	61	3,5902	,69227	151	1,469	,144	Kadın	92	3,3261	1,28481	14	Erkek	61	3,6721	,88922	151	1,061	,291	Kadın	92	3,4674	1,32143	16	Erkek	61	3,5738	1,11742	151	,740	,461	Kadın	92	3,4348	1,15125	17	Erkek	61	3,3279	,96127	151	1,243	,216	Kadın	92	3,5652	1,26929	18	Erkek	61	3,4098	1,13103	151	,194	,847	Kadın	92	3,4457	1,11300	19	Erkek	61	3,0000	1,27802	151	,299	,765	Kadın	92	3,0652	1,34903	20	Erkek	61	3,1311	1,10265	151	-,157	,875	Kadın	92	3,1630	1,30323	21	Erkek	61	2,9836	1,24488	151	2,145	,034	Kadın	92	3,4239	1,24242	22	Erkek	61	3,1967	1,12279	151	2,347	,020	Kadın	92	3,6413	1,16337	23	Erkek	61	2,8197	1,24510	151	3,969	,000
2	Erkek	61	3,9672	,65745	151	2,688	,008																																																																																																																																																																																																																																																								
	Kadın	92	3,5326	1,14307				3	Erkek	61	3,6230	1,06714	151	1,124	,263	Kadın	92	3,8152	1,01559	4	Erkek	61	3,8852	,75495	151	1,927	,056	Kadın	92	3,5652	1,14166	5	Erkek	61	3,1475	1,23607	151	,178	,859	Kadın	92	3,1848	1,28328	6	Erkek	61	3,0000	1,21106	151	,602	,548	Kadın	92	2,8696	1,37655	7	Erkek	61	3,7049	,78197	151	1,135	,258	Kadın	92	3,5326	,99946	8	Erkek	61	3,3607	1,09594	151	,758	,450	Kadın	92	3,5000	1,12416	9	Erkek	61	3,9508	,69345	151	1,843	,067	Kadın	92	3,6739	1,02827	10	Erkek	61	3,3934	1,18714	151	2,285	,024	Kadın	92	3,8043	1,01893	11	Erkek	61	2,3115	1,32339	151	,765	,446	Kadın	92	2,1413	1,36343	12	Erkek	61	3,6721	,78996	151	,724	,470	Kadın	92	3,7826	1,00358	13	Erkek	61	3,5902	,69227	151	1,469	,144	Kadın	92	3,3261	1,28481	14	Erkek	61	3,6721	,88922	151	1,061	,291	Kadın	92	3,4674	1,32143	16	Erkek	61	3,5738	1,11742	151	,740	,461	Kadın	92	3,4348	1,15125	17	Erkek	61	3,3279	,96127	151	1,243	,216	Kadın	92	3,5652	1,26929	18	Erkek	61	3,4098	1,13103	151	,194	,847	Kadın	92	3,4457	1,11300	19	Erkek	61	3,0000	1,27802	151	,299	,765	Kadın	92	3,0652	1,34903	20	Erkek	61	3,1311	1,10265	151	-,157	,875	Kadın	92	3,1630	1,30323	21	Erkek	61	2,9836	1,24488	151	2,145	,034	Kadın	92	3,4239	1,24242	22	Erkek	61	3,1967	1,12279	151	2,347	,020	Kadın	92	3,6413	1,16337	23	Erkek	61	2,8197	1,24510	151	3,969	,000	Kadın	92	3,5543	1,03099								
3	Erkek	61	3,6230	1,06714	151	1,124	,263																																																																																																																																																																																																																																																								
	Kadın	92	3,8152	1,01559				4	Erkek	61	3,8852	,75495	151	1,927	,056	Kadın	92	3,5652	1,14166	5	Erkek	61	3,1475	1,23607	151	,178	,859	Kadın	92	3,1848	1,28328	6	Erkek	61	3,0000	1,21106	151	,602	,548	Kadın	92	2,8696	1,37655	7	Erkek	61	3,7049	,78197	151	1,135	,258	Kadın	92	3,5326	,99946	8	Erkek	61	3,3607	1,09594	151	,758	,450	Kadın	92	3,5000	1,12416	9	Erkek	61	3,9508	,69345	151	1,843	,067	Kadın	92	3,6739	1,02827	10	Erkek	61	3,3934	1,18714	151	2,285	,024	Kadın	92	3,8043	1,01893	11	Erkek	61	2,3115	1,32339	151	,765	,446	Kadın	92	2,1413	1,36343	12	Erkek	61	3,6721	,78996	151	,724	,470	Kadın	92	3,7826	1,00358	13	Erkek	61	3,5902	,69227	151	1,469	,144	Kadın	92	3,3261	1,28481	14	Erkek	61	3,6721	,88922	151	1,061	,291	Kadın	92	3,4674	1,32143	16	Erkek	61	3,5738	1,11742	151	,740	,461	Kadın	92	3,4348	1,15125	17	Erkek	61	3,3279	,96127	151	1,243	,216	Kadın	92	3,5652	1,26929	18	Erkek	61	3,4098	1,13103	151	,194	,847	Kadın	92	3,4457	1,11300	19	Erkek	61	3,0000	1,27802	151	,299	,765	Kadın	92	3,0652	1,34903	20	Erkek	61	3,1311	1,10265	151	-,157	,875	Kadın	92	3,1630	1,30323	21	Erkek	61	2,9836	1,24488	151	2,145	,034	Kadın	92	3,4239	1,24242	22	Erkek	61	3,1967	1,12279	151	2,347	,020	Kadın	92	3,6413	1,16337	23	Erkek	61	2,8197	1,24510	151	3,969	,000	Kadın	92	3,5543	1,03099																				
4	Erkek	61	3,8852	,75495	151	1,927	,056																																																																																																																																																																																																																																																								
	Kadın	92	3,5652	1,14166				5	Erkek	61	3,1475	1,23607	151	,178	,859	Kadın	92	3,1848	1,28328	6	Erkek	61	3,0000	1,21106	151	,602	,548	Kadın	92	2,8696	1,37655	7	Erkek	61	3,7049	,78197	151	1,135	,258	Kadın	92	3,5326	,99946	8	Erkek	61	3,3607	1,09594	151	,758	,450	Kadın	92	3,5000	1,12416	9	Erkek	61	3,9508	,69345	151	1,843	,067	Kadın	92	3,6739	1,02827	10	Erkek	61	3,3934	1,18714	151	2,285	,024	Kadın	92	3,8043	1,01893	11	Erkek	61	2,3115	1,32339	151	,765	,446	Kadın	92	2,1413	1,36343	12	Erkek	61	3,6721	,78996	151	,724	,470	Kadın	92	3,7826	1,00358	13	Erkek	61	3,5902	,69227	151	1,469	,144	Kadın	92	3,3261	1,28481	14	Erkek	61	3,6721	,88922	151	1,061	,291	Kadın	92	3,4674	1,32143	16	Erkek	61	3,5738	1,11742	151	,740	,461	Kadın	92	3,4348	1,15125	17	Erkek	61	3,3279	,96127	151	1,243	,216	Kadın	92	3,5652	1,26929	18	Erkek	61	3,4098	1,13103	151	,194	,847	Kadın	92	3,4457	1,11300	19	Erkek	61	3,0000	1,27802	151	,299	,765	Kadın	92	3,0652	1,34903	20	Erkek	61	3,1311	1,10265	151	-,157	,875	Kadın	92	3,1630	1,30323	21	Erkek	61	2,9836	1,24488	151	2,145	,034	Kadın	92	3,4239	1,24242	22	Erkek	61	3,1967	1,12279	151	2,347	,020	Kadın	92	3,6413	1,16337	23	Erkek	61	2,8197	1,24510	151	3,969	,000	Kadın	92	3,5543	1,03099																																
5	Erkek	61	3,1475	1,23607	151	,178	,859																																																																																																																																																																																																																																																								
	Kadın	92	3,1848	1,28328				6	Erkek	61	3,0000	1,21106	151	,602	,548	Kadın	92	2,8696	1,37655	7	Erkek	61	3,7049	,78197	151	1,135	,258	Kadın	92	3,5326	,99946	8	Erkek	61	3,3607	1,09594	151	,758	,450	Kadın	92	3,5000	1,12416	9	Erkek	61	3,9508	,69345	151	1,843	,067	Kadın	92	3,6739	1,02827	10	Erkek	61	3,3934	1,18714	151	2,285	,024	Kadın	92	3,8043	1,01893	11	Erkek	61	2,3115	1,32339	151	,765	,446	Kadın	92	2,1413	1,36343	12	Erkek	61	3,6721	,78996	151	,724	,470	Kadın	92	3,7826	1,00358	13	Erkek	61	3,5902	,69227	151	1,469	,144	Kadın	92	3,3261	1,28481	14	Erkek	61	3,6721	,88922	151	1,061	,291	Kadın	92	3,4674	1,32143	16	Erkek	61	3,5738	1,11742	151	,740	,461	Kadın	92	3,4348	1,15125	17	Erkek	61	3,3279	,96127	151	1,243	,216	Kadın	92	3,5652	1,26929	18	Erkek	61	3,4098	1,13103	151	,194	,847	Kadın	92	3,4457	1,11300	19	Erkek	61	3,0000	1,27802	151	,299	,765	Kadın	92	3,0652	1,34903	20	Erkek	61	3,1311	1,10265	151	-,157	,875	Kadın	92	3,1630	1,30323	21	Erkek	61	2,9836	1,24488	151	2,145	,034	Kadın	92	3,4239	1,24242	22	Erkek	61	3,1967	1,12279	151	2,347	,020	Kadın	92	3,6413	1,16337	23	Erkek	61	2,8197	1,24510	151	3,969	,000	Kadın	92	3,5543	1,03099																																												
6	Erkek	61	3,0000	1,21106	151	,602	,548																																																																																																																																																																																																																																																								
	Kadın	92	2,8696	1,37655				7	Erkek	61	3,7049	,78197	151	1,135	,258	Kadın	92	3,5326	,99946	8	Erkek	61	3,3607	1,09594	151	,758	,450	Kadın	92	3,5000	1,12416	9	Erkek	61	3,9508	,69345	151	1,843	,067	Kadın	92	3,6739	1,02827	10	Erkek	61	3,3934	1,18714	151	2,285	,024	Kadın	92	3,8043	1,01893	11	Erkek	61	2,3115	1,32339	151	,765	,446	Kadın	92	2,1413	1,36343	12	Erkek	61	3,6721	,78996	151	,724	,470	Kadın	92	3,7826	1,00358	13	Erkek	61	3,5902	,69227	151	1,469	,144	Kadın	92	3,3261	1,28481	14	Erkek	61	3,6721	,88922	151	1,061	,291	Kadın	92	3,4674	1,32143	16	Erkek	61	3,5738	1,11742	151	,740	,461	Kadın	92	3,4348	1,15125	17	Erkek	61	3,3279	,96127	151	1,243	,216	Kadın	92	3,5652	1,26929	18	Erkek	61	3,4098	1,13103	151	,194	,847	Kadın	92	3,4457	1,11300	19	Erkek	61	3,0000	1,27802	151	,299	,765	Kadın	92	3,0652	1,34903	20	Erkek	61	3,1311	1,10265	151	-,157	,875	Kadın	92	3,1630	1,30323	21	Erkek	61	2,9836	1,24488	151	2,145	,034	Kadın	92	3,4239	1,24242	22	Erkek	61	3,1967	1,12279	151	2,347	,020	Kadın	92	3,6413	1,16337	23	Erkek	61	2,8197	1,24510	151	3,969	,000	Kadın	92	3,5543	1,03099																																																								
7	Erkek	61	3,7049	,78197	151	1,135	,258																																																																																																																																																																																																																																																								
	Kadın	92	3,5326	,99946				8	Erkek	61	3,3607	1,09594	151	,758	,450	Kadın	92	3,5000	1,12416	9	Erkek	61	3,9508	,69345	151	1,843	,067	Kadın	92	3,6739	1,02827	10	Erkek	61	3,3934	1,18714	151	2,285	,024	Kadın	92	3,8043	1,01893	11	Erkek	61	2,3115	1,32339	151	,765	,446	Kadın	92	2,1413	1,36343	12	Erkek	61	3,6721	,78996	151	,724	,470	Kadın	92	3,7826	1,00358	13	Erkek	61	3,5902	,69227	151	1,469	,144	Kadın	92	3,3261	1,28481	14	Erkek	61	3,6721	,88922	151	1,061	,291	Kadın	92	3,4674	1,32143	16	Erkek	61	3,5738	1,11742	151	,740	,461	Kadın	92	3,4348	1,15125	17	Erkek	61	3,3279	,96127	151	1,243	,216	Kadın	92	3,5652	1,26929	18	Erkek	61	3,4098	1,13103	151	,194	,847	Kadın	92	3,4457	1,11300	19	Erkek	61	3,0000	1,27802	151	,299	,765	Kadın	92	3,0652	1,34903	20	Erkek	61	3,1311	1,10265	151	-,157	,875	Kadın	92	3,1630	1,30323	21	Erkek	61	2,9836	1,24488	151	2,145	,034	Kadın	92	3,4239	1,24242	22	Erkek	61	3,1967	1,12279	151	2,347	,020	Kadın	92	3,6413	1,16337	23	Erkek	61	2,8197	1,24510	151	3,969	,000	Kadın	92	3,5543	1,03099																																																																				
8	Erkek	61	3,3607	1,09594	151	,758	,450																																																																																																																																																																																																																																																								
	Kadın	92	3,5000	1,12416				9	Erkek	61	3,9508	,69345	151	1,843	,067	Kadın	92	3,6739	1,02827	10	Erkek	61	3,3934	1,18714	151	2,285	,024	Kadın	92	3,8043	1,01893	11	Erkek	61	2,3115	1,32339	151	,765	,446	Kadın	92	2,1413	1,36343	12	Erkek	61	3,6721	,78996	151	,724	,470	Kadın	92	3,7826	1,00358	13	Erkek	61	3,5902	,69227	151	1,469	,144	Kadın	92	3,3261	1,28481	14	Erkek	61	3,6721	,88922	151	1,061	,291	Kadın	92	3,4674	1,32143	16	Erkek	61	3,5738	1,11742	151	,740	,461	Kadın	92	3,4348	1,15125	17	Erkek	61	3,3279	,96127	151	1,243	,216	Kadın	92	3,5652	1,26929	18	Erkek	61	3,4098	1,13103	151	,194	,847	Kadın	92	3,4457	1,11300	19	Erkek	61	3,0000	1,27802	151	,299	,765	Kadın	92	3,0652	1,34903	20	Erkek	61	3,1311	1,10265	151	-,157	,875	Kadın	92	3,1630	1,30323	21	Erkek	61	2,9836	1,24488	151	2,145	,034	Kadın	92	3,4239	1,24242	22	Erkek	61	3,1967	1,12279	151	2,347	,020	Kadın	92	3,6413	1,16337	23	Erkek	61	2,8197	1,24510	151	3,969	,000	Kadın	92	3,5543	1,03099																																																																																
9	Erkek	61	3,9508	,69345	151	1,843	,067																																																																																																																																																																																																																																																								
	Kadın	92	3,6739	1,02827				10	Erkek	61	3,3934	1,18714	151	2,285	,024	Kadın	92	3,8043	1,01893	11	Erkek	61	2,3115	1,32339	151	,765	,446	Kadın	92	2,1413	1,36343	12	Erkek	61	3,6721	,78996	151	,724	,470	Kadın	92	3,7826	1,00358	13	Erkek	61	3,5902	,69227	151	1,469	,144	Kadın	92	3,3261	1,28481	14	Erkek	61	3,6721	,88922	151	1,061	,291	Kadın	92	3,4674	1,32143	16	Erkek	61	3,5738	1,11742	151	,740	,461	Kadın	92	3,4348	1,15125	17	Erkek	61	3,3279	,96127	151	1,243	,216	Kadın	92	3,5652	1,26929	18	Erkek	61	3,4098	1,13103	151	,194	,847	Kadın	92	3,4457	1,11300	19	Erkek	61	3,0000	1,27802	151	,299	,765	Kadın	92	3,0652	1,34903	20	Erkek	61	3,1311	1,10265	151	-,157	,875	Kadın	92	3,1630	1,30323	21	Erkek	61	2,9836	1,24488	151	2,145	,034	Kadın	92	3,4239	1,24242	22	Erkek	61	3,1967	1,12279	151	2,347	,020	Kadın	92	3,6413	1,16337	23	Erkek	61	2,8197	1,24510	151	3,969	,000	Kadın	92	3,5543	1,03099																																																																																												
10	Erkek	61	3,3934	1,18714	151	2,285	,024																																																																																																																																																																																																																																																								
	Kadın	92	3,8043	1,01893				11	Erkek	61	2,3115	1,32339	151	,765	,446	Kadın	92	2,1413	1,36343	12	Erkek	61	3,6721	,78996	151	,724	,470	Kadın	92	3,7826	1,00358	13	Erkek	61	3,5902	,69227	151	1,469	,144	Kadın	92	3,3261	1,28481	14	Erkek	61	3,6721	,88922	151	1,061	,291	Kadın	92	3,4674	1,32143	16	Erkek	61	3,5738	1,11742	151	,740	,461	Kadın	92	3,4348	1,15125	17	Erkek	61	3,3279	,96127	151	1,243	,216	Kadın	92	3,5652	1,26929	18	Erkek	61	3,4098	1,13103	151	,194	,847	Kadın	92	3,4457	1,11300	19	Erkek	61	3,0000	1,27802	151	,299	,765	Kadın	92	3,0652	1,34903	20	Erkek	61	3,1311	1,10265	151	-,157	,875	Kadın	92	3,1630	1,30323	21	Erkek	61	2,9836	1,24488	151	2,145	,034	Kadın	92	3,4239	1,24242	22	Erkek	61	3,1967	1,12279	151	2,347	,020	Kadın	92	3,6413	1,16337	23	Erkek	61	2,8197	1,24510	151	3,969	,000	Kadın	92	3,5543	1,03099																																																																																																								
11	Erkek	61	2,3115	1,32339	151	,765	,446																																																																																																																																																																																																																																																								
	Kadın	92	2,1413	1,36343				12	Erkek	61	3,6721	,78996	151	,724	,470	Kadın	92	3,7826	1,00358	13	Erkek	61	3,5902	,69227	151	1,469	,144	Kadın	92	3,3261	1,28481	14	Erkek	61	3,6721	,88922	151	1,061	,291	Kadın	92	3,4674	1,32143	16	Erkek	61	3,5738	1,11742	151	,740	,461	Kadın	92	3,4348	1,15125	17	Erkek	61	3,3279	,96127	151	1,243	,216	Kadın	92	3,5652	1,26929	18	Erkek	61	3,4098	1,13103	151	,194	,847	Kadın	92	3,4457	1,11300	19	Erkek	61	3,0000	1,27802	151	,299	,765	Kadın	92	3,0652	1,34903	20	Erkek	61	3,1311	1,10265	151	-,157	,875	Kadın	92	3,1630	1,30323	21	Erkek	61	2,9836	1,24488	151	2,145	,034	Kadın	92	3,4239	1,24242	22	Erkek	61	3,1967	1,12279	151	2,347	,020	Kadın	92	3,6413	1,16337	23	Erkek	61	2,8197	1,24510	151	3,969	,000	Kadın	92	3,5543	1,03099																																																																																																																				
12	Erkek	61	3,6721	,78996	151	,724	,470																																																																																																																																																																																																																																																								
	Kadın	92	3,7826	1,00358				13	Erkek	61	3,5902	,69227	151	1,469	,144	Kadın	92	3,3261	1,28481	14	Erkek	61	3,6721	,88922	151	1,061	,291	Kadın	92	3,4674	1,32143	16	Erkek	61	3,5738	1,11742	151	,740	,461	Kadın	92	3,4348	1,15125	17	Erkek	61	3,3279	,96127	151	1,243	,216	Kadın	92	3,5652	1,26929	18	Erkek	61	3,4098	1,13103	151	,194	,847	Kadın	92	3,4457	1,11300	19	Erkek	61	3,0000	1,27802	151	,299	,765	Kadın	92	3,0652	1,34903	20	Erkek	61	3,1311	1,10265	151	-,157	,875	Kadın	92	3,1630	1,30323	21	Erkek	61	2,9836	1,24488	151	2,145	,034	Kadın	92	3,4239	1,24242	22	Erkek	61	3,1967	1,12279	151	2,347	,020	Kadın	92	3,6413	1,16337	23	Erkek	61	2,8197	1,24510	151	3,969	,000	Kadın	92	3,5543	1,03099																																																																																																																																
13	Erkek	61	3,5902	,69227	151	1,469	,144																																																																																																																																																																																																																																																								
	Kadın	92	3,3261	1,28481				14	Erkek	61	3,6721	,88922	151	1,061	,291	Kadın	92	3,4674	1,32143	16	Erkek	61	3,5738	1,11742	151	,740	,461	Kadın	92	3,4348	1,15125	17	Erkek	61	3,3279	,96127	151	1,243	,216	Kadın	92	3,5652	1,26929	18	Erkek	61	3,4098	1,13103	151	,194	,847	Kadın	92	3,4457	1,11300	19	Erkek	61	3,0000	1,27802	151	,299	,765	Kadın	92	3,0652	1,34903	20	Erkek	61	3,1311	1,10265	151	-,157	,875	Kadın	92	3,1630	1,30323	21	Erkek	61	2,9836	1,24488	151	2,145	,034	Kadın	92	3,4239	1,24242	22	Erkek	61	3,1967	1,12279	151	2,347	,020	Kadın	92	3,6413	1,16337	23	Erkek	61	2,8197	1,24510	151	3,969	,000	Kadın	92	3,5543	1,03099																																																																																																																																												
14	Erkek	61	3,6721	,88922	151	1,061	,291																																																																																																																																																																																																																																																								
	Kadın	92	3,4674	1,32143				16	Erkek	61	3,5738	1,11742	151	,740	,461	Kadın	92	3,4348	1,15125	17	Erkek	61	3,3279	,96127	151	1,243	,216	Kadın	92	3,5652	1,26929	18	Erkek	61	3,4098	1,13103	151	,194	,847	Kadın	92	3,4457	1,11300	19	Erkek	61	3,0000	1,27802	151	,299	,765	Kadın	92	3,0652	1,34903	20	Erkek	61	3,1311	1,10265	151	-,157	,875	Kadın	92	3,1630	1,30323	21	Erkek	61	2,9836	1,24488	151	2,145	,034	Kadın	92	3,4239	1,24242	22	Erkek	61	3,1967	1,12279	151	2,347	,020	Kadın	92	3,6413	1,16337	23	Erkek	61	2,8197	1,24510	151	3,969	,000	Kadın	92	3,5543	1,03099																																																																																																																																																								
16	Erkek	61	3,5738	1,11742	151	,740	,461																																																																																																																																																																																																																																																								
	Kadın	92	3,4348	1,15125				17	Erkek	61	3,3279	,96127	151	1,243	,216	Kadın	92	3,5652	1,26929	18	Erkek	61	3,4098	1,13103	151	,194	,847	Kadın	92	3,4457	1,11300	19	Erkek	61	3,0000	1,27802	151	,299	,765	Kadın	92	3,0652	1,34903	20	Erkek	61	3,1311	1,10265	151	-,157	,875	Kadın	92	3,1630	1,30323	21	Erkek	61	2,9836	1,24488	151	2,145	,034	Kadın	92	3,4239	1,24242	22	Erkek	61	3,1967	1,12279	151	2,347	,020	Kadın	92	3,6413	1,16337	23	Erkek	61	2,8197	1,24510	151	3,969	,000	Kadın	92	3,5543	1,03099																																																																																																																																																																				
17	Erkek	61	3,3279	,96127	151	1,243	,216																																																																																																																																																																																																																																																								
	Kadın	92	3,5652	1,26929				18	Erkek	61	3,4098	1,13103	151	,194	,847	Kadın	92	3,4457	1,11300	19	Erkek	61	3,0000	1,27802	151	,299	,765	Kadın	92	3,0652	1,34903	20	Erkek	61	3,1311	1,10265	151	-,157	,875	Kadın	92	3,1630	1,30323	21	Erkek	61	2,9836	1,24488	151	2,145	,034	Kadın	92	3,4239	1,24242	22	Erkek	61	3,1967	1,12279	151	2,347	,020	Kadın	92	3,6413	1,16337	23	Erkek	61	2,8197	1,24510	151	3,969	,000	Kadın	92	3,5543	1,03099																																																																																																																																																																																
18	Erkek	61	3,4098	1,13103	151	,194	,847																																																																																																																																																																																																																																																								
	Kadın	92	3,4457	1,11300				19	Erkek	61	3,0000	1,27802	151	,299	,765	Kadın	92	3,0652	1,34903	20	Erkek	61	3,1311	1,10265	151	-,157	,875	Kadın	92	3,1630	1,30323	21	Erkek	61	2,9836	1,24488	151	2,145	,034	Kadın	92	3,4239	1,24242	22	Erkek	61	3,1967	1,12279	151	2,347	,020	Kadın	92	3,6413	1,16337	23	Erkek	61	2,8197	1,24510	151	3,969	,000	Kadın	92	3,5543	1,03099																																																																																																																																																																																												
19	Erkek	61	3,0000	1,27802	151	,299	,765																																																																																																																																																																																																																																																								
	Kadın	92	3,0652	1,34903				20	Erkek	61	3,1311	1,10265	151	-,157	,875	Kadın	92	3,1630	1,30323	21	Erkek	61	2,9836	1,24488	151	2,145	,034	Kadın	92	3,4239	1,24242	22	Erkek	61	3,1967	1,12279	151	2,347	,020	Kadın	92	3,6413	1,16337	23	Erkek	61	2,8197	1,24510	151	3,969	,000	Kadın	92	3,5543	1,03099																																																																																																																																																																																																								
20	Erkek	61	3,1311	1,10265	151	-,157	,875																																																																																																																																																																																																																																																								
	Kadın	92	3,1630	1,30323				21	Erkek	61	2,9836	1,24488	151	2,145	,034	Kadın	92	3,4239	1,24242	22	Erkek	61	3,1967	1,12279	151	2,347	,020	Kadın	92	3,6413	1,16337	23	Erkek	61	2,8197	1,24510	151	3,969	,000	Kadın	92	3,5543	1,03099																																																																																																																																																																																																																				
21	Erkek	61	2,9836	1,24488	151	2,145	,034																																																																																																																																																																																																																																																								
	Kadın	92	3,4239	1,24242				22	Erkek	61	3,1967	1,12279	151	2,347	,020	Kadın	92	3,6413	1,16337	23	Erkek	61	2,8197	1,24510	151	3,969	,000	Kadın	92	3,5543	1,03099																																																																																																																																																																																																																																
22	Erkek	61	3,1967	1,12279	151	2,347	,020																																																																																																																																																																																																																																																								
	Kadın	92	3,6413	1,16337				23	Erkek	61	2,8197	1,24510	151	3,969	,000	Kadın	92	3,5543	1,03099																																																																																																																																																																																																																																												
23	Erkek	61	2,8197	1,24510	151	3,969	,000																																																																																																																																																																																																																																																								
	Kadın	92	3,5543	1,03099																																																																																																																																																																																																																																																											

Tablo 10'da, cinsiyete göre sınıf öğretmenlerinin 2004 Sosyal Bilgiler dersi öğretimi programı kazanımlara ilişkin görüşleri arasında farklılık olup olmadığına

ilişkin bulgulara yer verilmiştir. Bu bulgulara göre, sınıf öğretmenlerinin cinsiyete göre 1., 2., 10., 22. ve 23. maddelere ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu bulunurken, sınıf öğretmenlerinin cinsiyete göre diğer maddelere ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur. Madde 1 ve Madde 2’de erkek öğretmenlerin kadın öğretmenlere göre daha olumlu görüş belirttikleri görülürken, Madde 10, Madde 22 ve Madde 23’de bayan öğretmenlerin erkek öğretmenlere göre daha olumlu görüş belirttikleri görülmektedir.

Tablo 11. Sınıf Öğretmenlerinin 2004 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretimi Programı Kazanımlara İlişkin Görüşlerinin Eğitim Durumu Değişkeni Açısından Analizi

MADDELER	Eğitim Durumu	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
1	Gruplar Arası	11,246	5	2,249	3,047	,012
	Grup İçi	108,519	147	,738		
	Toplam	119,765	152			
2	Gruplar Arası	10,620	5	2,124	2,212	,056
	Grup İçi	141,145	147	,960		
	Toplam	151,765	152			
3	Gruplar Arası	16,464	5	3,293	3,291	,008
	Grup İçi	147,078	147	1,001		
	Toplam	163,542	152			
4	Gruplar Arası	13,882	5	2,776	2,860	,017
	Grup İçi	142,680	147	,971		
	Toplam	156,562	152			
5	Gruplar Arası	34,365	5	6,873	4,876	,000
	Grup İçi	207,217	147	1,410		
	Toplam	241,582	152			
6	Gruplar Arası	42,732	5	8,546	5,754	,000
	Grup İçi	218,327	147	1,485		
	Toplam	261,059	152			
7	Gruplar Arası	16,893	5	3,379	4,443	,001
	Grup İçi	111,787	147	,760		
	Toplam	128,680	152			
8	Gruplar Arası	37,444	5	7,489	7,323	,000
	Grup İçi	150,334	147	1,023		
	Toplam	187,778	152			
9	Gruplar Arası	16,526	5	3,305	4,363	,001
	Grup İçi	111,356	147	,758		
	Toplam	127,882	152			
10	Gruplar Arası	25,450	5	5,090	4,683	,001
	Grup İçi	159,779	147	1,087		
	Toplam	185,229	152			
11	Gruplar Arası	16,787	5	3,357	1,909	,096
	Grup İçi	258,520	147	1,759		
	Toplam	275,307	152			
12	Gruplar Arası	14,116	5	2,823	3,595	,004

	Grup İçi	115,427	147	,785		
	Toplam	129,542	152			
13	Gruplar Arası	6,506	5	1,301	1,093	,367
	Grup İçi	175,024	147	1,191		
	Toplam	181,529	152			
14	Gruplar Arası	29,649	5	5,930	4,891	,000
	Grup İçi	178,233	147	1,212		
	Toplam	207,882	152			
16	Gruplar Arası	6,691	5	1,338	1,038	,398
	Grup İçi	189,544	147	1,289		
	Toplam	196,235	152			
17	Gruplar Arası	21,209	5	4,242	3,409	,006
	Grup İçi	182,909	147	1,244		
	Toplam	204,118	152			
18	Gruplar Arası	14,902	5	2,980	2,509	,033
	Grup İçi	174,627	147	1,188		
	Toplam	189,529	152			
19	Gruplar Arası	14,593	5	2,919	1,722	,133
	Grup İçi	249,172	147	1,695		
	Toplam	263,765	152			
20	Gruplar Arası	18,216	5	3,643	2,558	,030
	Grup İçi	209,326	147	1,424		
	Toplam	227,542	152			
21	Gruplar Arası	32,836	5	6,567	4,647	,001
	Grup İçi	207,726	147	1,413		
	Toplam	240,562	152			
22	Gruplar Arası	27,374	5	5,475	4,504	,001
	Grup İçi	178,678	147	1,215		
	Toplam	206,052	152			
23	Gruplar Arası	24,427	5	4,885	3,880	,002
	Grup İçi	185,115	147	1,259		
	Toplam	209,542	152			

Sınıf öğretmenlerinin eğitim durumu ile 2004 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı kazanımlara ilişkin görüşleri arasında farklılık olup olmadığına ilişkin bulgular Tablo 11’de verilmiştir. Elde edilen bu bulgulara göre, sınıf öğretmenlerinin eğitim durumu ile 2004 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı kazanımlara ilişkin görüşleri arasında 1., 3., 4., 5.,6., 7., 8., 9., 10., 12., 14., 17., 18., 20., 21., 22. ve 23. maddelerde anlamlı bir fark olduğu görülmektedir . Diğer maddelerde ise anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir.

Anlamlı farklılık gösteren maddelerde farklılığın hangi mesleki kıdemler özellikleri arasında olduğunu tespit etmek amacıyla yapılan Tukey testi sonuçlarına göre, Madde 1., 3., 4., 5.,6., 7., 8., 9., 10., 12., 14., 17., 18., 20., 21., 22. ve 23.’de Eğitim Enstitüsü mezunu öğretmenlerin 2004 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı

kazanımlara ilişkin görüşleri Fen-Edebiyat Fakültesi mezunu olan öğretmenlere göre daha olumlu olduğu, Eğitim Fakültesi mezunu öğretmenlerin 2004 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı kazanımlara ilişkin görüşleri Fen-Edebiyat Fakültesi mezunu olan öğretmenlere göre daha olumlu olduğu, saptanmıştır.

Tablo 12. Sınıf Öğretmenlerinin 2004 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretimi Programı Kazanımlara İlişkin Görüşlerinin Mesleki Kıdem Değişkeni Açısından Analizi

MADDELER	Mesleki Kıdem	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
1	Gruplar Arası	10,107	4	2,527	3,410	,011
	Grup İçi	109,658	148	,741		
	Toplam	119,765	152			
2	Gruplar Arası	7,821	4	1,955	2,010	,096
	Grup İçi	143,943	148	,973		
	Toplam	151,765	152			
3	Gruplar Arası	4,288	4	1,072	,996	,412
	Grup İçi	159,254	148	1,076		
	Toplam	163,542	152			
4	Gruplar Arası	2,817	4	,704	,678	,608
	Grup İçi	153,745	148	1,039		
	Toplam	156,562	152			
5	Gruplar Arası	6,623	4	1,656	1,043	,387
	Grup İçi	234,959	148	1,588		
	Toplam	241,582	152			
6	Gruplar Arası	10,251	4	2,563	1,512	,202
	Grup İçi	250,808	148	1,695		
	Toplam	261,059	152			
7	Gruplar Arası	6,642	4	1,661	2,014	,095
	Grup İçi	122,038	148	,825		
	Toplam	128,680	152			
8	Gruplar Arası	6,964	4	1,741	1,425	,228
	Grup İçi	180,813	148	1,222		
	Toplam	187,778	152			
9	Gruplar Arası	7,076	4	1,769	2,167	,075
	Grup İçi	120,807	148	,816		
	Toplam	127,882	152			
10	Gruplar Arası	5,285	4	1,321	1,087	,365
	Grup İçi	179,944	148	1,216		
	Toplam	185,229	152			
11	Gruplar Arası	33,696	4	8,424	5,160	,001
	Grup İçi	241,612	148	1,633		
	Toplam	275,307	152			
12	Gruplar Arası	2,623	4	,656	,765	,550
	Grup İçi	126,920	148	,858		
	Toplam	129,542	152			
13	Gruplar Arası	10,924	4	2,731	2,369	,055
	Grup İçi	170,605	148	1,153		
	Toplam	181,529	152			

14	Gruplar Arası	24,538	4	6,134	4,952	,001
	Grup İçi	183,345	148	1,239		
	Toplam	207,882	152			
16	Gruplar Arası	5,725	4	1,431	1,112	,353
	Grup İçi	190,510	148	1,287		
	Toplam	196,235	152			
17	Gruplar Arası	7,082	4	1,771	1,330	,261
	Grup İçi	197,035	148	1,331		
	Toplam	204,118	152			
18	Gruplar Arası	6,103	4	1,526	1,231	,300
	Grup İçi	183,426	148	1,239		
	Toplam	189,529	152			
19	Gruplar Arası	7,876	4	1,969	1,139	,341
	Grup İçi	255,889	148	1,729		
	Toplam	263,765	152			
20	Gruplar Arası	19,141	4	4,785	3,398	,011
	Grup İçi	208,402	148	1,408		
	Toplam	227,542	152			
21	Gruplar Arası	,370	4	,092	,057	,994
	Grup İçi	240,192	148	1,623		
	Toplam	240,562	152			
22	Gruplar Arası	6,706	4	1,677	1,245	,295
	Grup İçi	199,346	148	1,347		
	Toplam	206,052	152			
23	Gruplar Arası	7,787	4	1,947	1,428	,227
	Grup İçi	201,755	148	1,363		
	Toplam	209,542	152			

Sınıf öğretmenlerinin mesleki kıdemleri ile 2004 Sosyal Bilgiler dersi öğretimi programı kazanımlara ilişkin görüşleri arasında farklılık olup olmadığına ilişkin bulgular Tablo 12’de verilmiştir. Elde edilen bu bulgulara göre, sınıf öğretmenlerinin mesleki kıdemleri ile 2004 Sosyal Bilgiler dersi öğretimi programı kazanımlara ilişkin görüşleri arasında 1., 11., 14 ve 20. maddelerde anlamlı bir fark olduğu görülmektedir . Diğer maddelerde ise anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir.

Anlamlı farklılık gösteren maddelerde farklılığın hangi mesleki kıdemler özellikleri arasında olduğunu tespit etmek amacıyla yapılan Tukey testi sonuçlarına göre, Madde 1., 11., 14 ve 20.’de 16-20 yıl arası kıdeme sahip öğretmenlerin 2004 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı kazanımlara ilişkin görüşleri 6-10 yıl arası kıdeme sahip öğretmenlere göre daha olumlu olduğu, 21 yıl ve üzeri kıdeme sahip öğretmenlerin 2004 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı kazanımlara ilişkin

görüşleri 6-10 yıl arası kıdeme sahip öğretmenlere göre daha olumlu olduğu saptanmıştır.

Tablo 13. Sınıf Öğretmenlerinin 2004 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretimi Programı Kazanımlara İlişkin Görüşlerinin Görev Yaptıkları Yerleşim Yeri Değişkeni Açısından Analizi

MADDELER	Görev Yaptıkları Yerleşim Yeri	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
1	Gruplar Arası	10,105	3	3,368	4,577	,004
	Grup İçi	109,660	149	,736		
	Toplam	119,765	152			
2	Gruplar Arası	13,876	3	4,625	4,998	,002
	Grup İçi	137,888	149	,925		
	Toplam	151,765	152			
3	Gruplar Arası	6,275	3	2,092	1,982	,119
	Grup İçi	157,267	149	1,055		
	Toplam	163,542	152			
4	Gruplar Arası	12,923	3	4,308	4,468	,005
	Grup İçi	143,639	149	,964		
	Toplam	156,562	152			
5	Gruplar Arası	6,618	3	2,206	1,399	,245
	Grup İçi	234,963	149	1,577		
	Toplam	241,582	152			
6	Gruplar Arası	,377	3	,126	,072	,975
	Grup İçi	260,681	149	1,750		
	Toplam	261,059	152			
7	Gruplar Arası	6,837	3	2,279	2,787	,043
	Grup İçi	121,842	149	,818		
	Toplam	128,680	152			
8	Gruplar Arası	7,857	3	2,619	2,169	,094
	Grup İçi	179,921	149	1,208		
	Toplam	187,778	152			
9	Gruplar Arası	9,039	3	3,013	3,778	,012
	Grup İçi	118,843	149	,798		
	Toplam	127,882	152			
10	Gruplar Arası	1,380	3	,460	,373	,773
	Grup İçi	183,849	149	1,234		
	Toplam	185,229	152			
11	Gruplar Arası	30,804	3	10,268	6,257	,000
	Grup İçi	244,503	149	1,641		
	Toplam	275,307	152			
12	Gruplar Arası	5,544	3	1,848	2,221	,088
	Grup İçi	123,999	149	,832		
	Toplam	129,542	152			
13	Gruplar Arası	9,199	3	3,066	2,651	,051
	Grup İçi	172,331	149	1,157		
	Toplam	181,529	152			
14	Gruplar Arası	10,176	3	3,392	2,556	,057
	Grup İçi	197,706	149	1,327		
	Toplam	207,882	152			

16	Gruplar Arası	21,394	3	7,131	6,077	,001
	Grup İçi	174,841	149	1,173		
	Toplam	196,235	152			
17	Gruplar Arası	18,945	3	6,315	5,082	,002
	Grup İçi	185,172	149	1,243		
	Toplam	204,118	152			
18	Gruplar Arası	4,701	3	1,567	1,263	,289
	Grup İçi	184,828	149	1,240		
	Toplam	189,529	152			
19	Gruplar Arası	12,627	3	4,209	2,497	,062
	Grup İçi	251,137	149	1,685		
	Toplam	263,765	152			
20	Gruplar Arası	14,228	3	4,743	3,313	,022
	Grup İçi	213,315	149	1,432		
	Toplam	227,542	152			
21	Gruplar Arası	10,662	3	3,554	2,303	,079
	Grup İçi	229,900	149	1,543		
	Toplam	240,562	152			
22	Gruplar Arası	1,186	3	,395	,288	,834
	Grup İçi	204,866	149	1,375		
	Toplam	206,052	152			
23	Gruplar Arası	7,670	3	2,557	1,887	,134
	Grup İçi	201,872	149	1,355		
	Toplam	209,542	152			

Sınıf öğretmenlerinin görev yaptıkları yer ile 2004 Sosyal Bilgiler dersi öğretimi programı kazanımlara ilişkin görüşleri arasında farklılık olup olmadığına ilişkin bulgular Tablo 13’de verilmiştir. Elde edilen bu bulgulara göre, sınıf öğretmenlerinin mesleki kıdemleri ile 2004 Sosyal Bilgiler dersi öğretimi programı kazanımlara ilişkin görüşleri arasında 1., 2., 4., 7., 9., 11., 16., 17. ve 20. maddelerde anlamlı bir fark olduğu görülmektedir . Diğer maddelerde ise anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir.

Tablo 14. Sınıf Öğretmenlerinin 2004 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretimi Programı Kazanımlara İlişkin Görüşlerinin Hizmet İçi Eğitim Alma Durumu Değişkeni Açısından Analizi

MADDELER	Hizmet İçi Eğitim	N	$\bar{X}$	SS	Sd	t	P																																																																																																																																																																																																																																																								
1	Evet	49	3,7551	,82993	151	,470	,639																																																																																																																																																																																																																																																								
	Hayır	104	3,6827	,91656				2	Evet	49	3,9592	,84061	151	2,179	,031	Hayır	104	3,5865	1,04844	3	Evet	49	3,8980	,98414	151	1,308	,193	Hayır	104	3,6635	1,05766	4	Evet	49	3,9796	,74972	151	2,438	,016	Hayır	104	3,5577	1,09568	5	Evet	49	3,4898	1,12031	151	2,181	,031	Hayır	104	3,0192	1,29959	6	Evet	49	2,9796	1,23305	151	,375	,708	Hayır	104	2,8942	1,35043	7	Evet	49	3,6939	,98328	151	,853	,395	Hayır	104	3,5577	,89037	8	Evet	49	3,6327	1,07420	151	1,443	,151	Hayır	104	3,3558	1,12274	9	Evet	49	4,0612	,77482	151	2,612	,010	Hayır	104	3,6538	,95296	10	Evet	49	4,0204	,80337	151	2,998	,003	Hayır	104	3,4615	1,18176	11	Evet	49	2,4898	1,38628	151	1,783	,077	Hayır	104	2,0769	1,31232	12	Evet	49	3,9184	,81232	151	1,663	,098	Hayır	104	3,6538	,96310	13	Evet	49	3,8571	,79057	151	3,422	,001	Hayır	104	3,2308	1,15943	14	Evet	49	3,8367	,94311	151	2,112	,036	Hayır	104	3,4135	1,24332	16	Evet	49	3,5714	1,15470	151	,606	,546	Hayır	104	3,4519	1,13103	17	Evet	49	3,6939	1,08405	151	1,645	,102	Hayır	104	3,3654	1,18287	18	Evet	49	3,6531	1,18235	151	1,696	,092	Hayır	104	3,3269	1,07435	19	Evet	49	3,1633	1,32833	151	,799	,426	Hayır	104	2,9808	1,31445	20	Evet	49	3,4082	1,25695	151	1,802	,073	Hayır	104	3,0288	1,19430	21	Evet	49	3,4082	1,27342	151	1,079	,282	Hayır	104	3,1731	1,24979	22	Evet	49	3,5510	1,35495	151	,633	,528	Hayır	104	3,4231	1,06755	23	Evet	49	3,5306	1,20937	151	1,965	,051
2	Evet	49	3,9592	,84061	151	2,179	,031																																																																																																																																																																																																																																																								
	Hayır	104	3,5865	1,04844				3	Evet	49	3,8980	,98414	151	1,308	,193	Hayır	104	3,6635	1,05766	4	Evet	49	3,9796	,74972	151	2,438	,016	Hayır	104	3,5577	1,09568	5	Evet	49	3,4898	1,12031	151	2,181	,031	Hayır	104	3,0192	1,29959	6	Evet	49	2,9796	1,23305	151	,375	,708	Hayır	104	2,8942	1,35043	7	Evet	49	3,6939	,98328	151	,853	,395	Hayır	104	3,5577	,89037	8	Evet	49	3,6327	1,07420	151	1,443	,151	Hayır	104	3,3558	1,12274	9	Evet	49	4,0612	,77482	151	2,612	,010	Hayır	104	3,6538	,95296	10	Evet	49	4,0204	,80337	151	2,998	,003	Hayır	104	3,4615	1,18176	11	Evet	49	2,4898	1,38628	151	1,783	,077	Hayır	104	2,0769	1,31232	12	Evet	49	3,9184	,81232	151	1,663	,098	Hayır	104	3,6538	,96310	13	Evet	49	3,8571	,79057	151	3,422	,001	Hayır	104	3,2308	1,15943	14	Evet	49	3,8367	,94311	151	2,112	,036	Hayır	104	3,4135	1,24332	16	Evet	49	3,5714	1,15470	151	,606	,546	Hayır	104	3,4519	1,13103	17	Evet	49	3,6939	1,08405	151	1,645	,102	Hayır	104	3,3654	1,18287	18	Evet	49	3,6531	1,18235	151	1,696	,092	Hayır	104	3,3269	1,07435	19	Evet	49	3,1633	1,32833	151	,799	,426	Hayır	104	2,9808	1,31445	20	Evet	49	3,4082	1,25695	151	1,802	,073	Hayır	104	3,0288	1,19430	21	Evet	49	3,4082	1,27342	151	1,079	,282	Hayır	104	3,1731	1,24979	22	Evet	49	3,5510	1,35495	151	,633	,528	Hayır	104	3,4231	1,06755	23	Evet	49	3,5306	1,20937	151	1,965	,051	Hayır	104	3,1346	1,14109								
3	Evet	49	3,8980	,98414	151	1,308	,193																																																																																																																																																																																																																																																								
	Hayır	104	3,6635	1,05766				4	Evet	49	3,9796	,74972	151	2,438	,016	Hayır	104	3,5577	1,09568	5	Evet	49	3,4898	1,12031	151	2,181	,031	Hayır	104	3,0192	1,29959	6	Evet	49	2,9796	1,23305	151	,375	,708	Hayır	104	2,8942	1,35043	7	Evet	49	3,6939	,98328	151	,853	,395	Hayır	104	3,5577	,89037	8	Evet	49	3,6327	1,07420	151	1,443	,151	Hayır	104	3,3558	1,12274	9	Evet	49	4,0612	,77482	151	2,612	,010	Hayır	104	3,6538	,95296	10	Evet	49	4,0204	,80337	151	2,998	,003	Hayır	104	3,4615	1,18176	11	Evet	49	2,4898	1,38628	151	1,783	,077	Hayır	104	2,0769	1,31232	12	Evet	49	3,9184	,81232	151	1,663	,098	Hayır	104	3,6538	,96310	13	Evet	49	3,8571	,79057	151	3,422	,001	Hayır	104	3,2308	1,15943	14	Evet	49	3,8367	,94311	151	2,112	,036	Hayır	104	3,4135	1,24332	16	Evet	49	3,5714	1,15470	151	,606	,546	Hayır	104	3,4519	1,13103	17	Evet	49	3,6939	1,08405	151	1,645	,102	Hayır	104	3,3654	1,18287	18	Evet	49	3,6531	1,18235	151	1,696	,092	Hayır	104	3,3269	1,07435	19	Evet	49	3,1633	1,32833	151	,799	,426	Hayır	104	2,9808	1,31445	20	Evet	49	3,4082	1,25695	151	1,802	,073	Hayır	104	3,0288	1,19430	21	Evet	49	3,4082	1,27342	151	1,079	,282	Hayır	104	3,1731	1,24979	22	Evet	49	3,5510	1,35495	151	,633	,528	Hayır	104	3,4231	1,06755	23	Evet	49	3,5306	1,20937	151	1,965	,051	Hayır	104	3,1346	1,14109																				
4	Evet	49	3,9796	,74972	151	2,438	,016																																																																																																																																																																																																																																																								
	Hayır	104	3,5577	1,09568				5	Evet	49	3,4898	1,12031	151	2,181	,031	Hayır	104	3,0192	1,29959	6	Evet	49	2,9796	1,23305	151	,375	,708	Hayır	104	2,8942	1,35043	7	Evet	49	3,6939	,98328	151	,853	,395	Hayır	104	3,5577	,89037	8	Evet	49	3,6327	1,07420	151	1,443	,151	Hayır	104	3,3558	1,12274	9	Evet	49	4,0612	,77482	151	2,612	,010	Hayır	104	3,6538	,95296	10	Evet	49	4,0204	,80337	151	2,998	,003	Hayır	104	3,4615	1,18176	11	Evet	49	2,4898	1,38628	151	1,783	,077	Hayır	104	2,0769	1,31232	12	Evet	49	3,9184	,81232	151	1,663	,098	Hayır	104	3,6538	,96310	13	Evet	49	3,8571	,79057	151	3,422	,001	Hayır	104	3,2308	1,15943	14	Evet	49	3,8367	,94311	151	2,112	,036	Hayır	104	3,4135	1,24332	16	Evet	49	3,5714	1,15470	151	,606	,546	Hayır	104	3,4519	1,13103	17	Evet	49	3,6939	1,08405	151	1,645	,102	Hayır	104	3,3654	1,18287	18	Evet	49	3,6531	1,18235	151	1,696	,092	Hayır	104	3,3269	1,07435	19	Evet	49	3,1633	1,32833	151	,799	,426	Hayır	104	2,9808	1,31445	20	Evet	49	3,4082	1,25695	151	1,802	,073	Hayır	104	3,0288	1,19430	21	Evet	49	3,4082	1,27342	151	1,079	,282	Hayır	104	3,1731	1,24979	22	Evet	49	3,5510	1,35495	151	,633	,528	Hayır	104	3,4231	1,06755	23	Evet	49	3,5306	1,20937	151	1,965	,051	Hayır	104	3,1346	1,14109																																
5	Evet	49	3,4898	1,12031	151	2,181	,031																																																																																																																																																																																																																																																								
	Hayır	104	3,0192	1,29959				6	Evet	49	2,9796	1,23305	151	,375	,708	Hayır	104	2,8942	1,35043	7	Evet	49	3,6939	,98328	151	,853	,395	Hayır	104	3,5577	,89037	8	Evet	49	3,6327	1,07420	151	1,443	,151	Hayır	104	3,3558	1,12274	9	Evet	49	4,0612	,77482	151	2,612	,010	Hayır	104	3,6538	,95296	10	Evet	49	4,0204	,80337	151	2,998	,003	Hayır	104	3,4615	1,18176	11	Evet	49	2,4898	1,38628	151	1,783	,077	Hayır	104	2,0769	1,31232	12	Evet	49	3,9184	,81232	151	1,663	,098	Hayır	104	3,6538	,96310	13	Evet	49	3,8571	,79057	151	3,422	,001	Hayır	104	3,2308	1,15943	14	Evet	49	3,8367	,94311	151	2,112	,036	Hayır	104	3,4135	1,24332	16	Evet	49	3,5714	1,15470	151	,606	,546	Hayır	104	3,4519	1,13103	17	Evet	49	3,6939	1,08405	151	1,645	,102	Hayır	104	3,3654	1,18287	18	Evet	49	3,6531	1,18235	151	1,696	,092	Hayır	104	3,3269	1,07435	19	Evet	49	3,1633	1,32833	151	,799	,426	Hayır	104	2,9808	1,31445	20	Evet	49	3,4082	1,25695	151	1,802	,073	Hayır	104	3,0288	1,19430	21	Evet	49	3,4082	1,27342	151	1,079	,282	Hayır	104	3,1731	1,24979	22	Evet	49	3,5510	1,35495	151	,633	,528	Hayır	104	3,4231	1,06755	23	Evet	49	3,5306	1,20937	151	1,965	,051	Hayır	104	3,1346	1,14109																																												
6	Evet	49	2,9796	1,23305	151	,375	,708																																																																																																																																																																																																																																																								
	Hayır	104	2,8942	1,35043				7	Evet	49	3,6939	,98328	151	,853	,395	Hayır	104	3,5577	,89037	8	Evet	49	3,6327	1,07420	151	1,443	,151	Hayır	104	3,3558	1,12274	9	Evet	49	4,0612	,77482	151	2,612	,010	Hayır	104	3,6538	,95296	10	Evet	49	4,0204	,80337	151	2,998	,003	Hayır	104	3,4615	1,18176	11	Evet	49	2,4898	1,38628	151	1,783	,077	Hayır	104	2,0769	1,31232	12	Evet	49	3,9184	,81232	151	1,663	,098	Hayır	104	3,6538	,96310	13	Evet	49	3,8571	,79057	151	3,422	,001	Hayır	104	3,2308	1,15943	14	Evet	49	3,8367	,94311	151	2,112	,036	Hayır	104	3,4135	1,24332	16	Evet	49	3,5714	1,15470	151	,606	,546	Hayır	104	3,4519	1,13103	17	Evet	49	3,6939	1,08405	151	1,645	,102	Hayır	104	3,3654	1,18287	18	Evet	49	3,6531	1,18235	151	1,696	,092	Hayır	104	3,3269	1,07435	19	Evet	49	3,1633	1,32833	151	,799	,426	Hayır	104	2,9808	1,31445	20	Evet	49	3,4082	1,25695	151	1,802	,073	Hayır	104	3,0288	1,19430	21	Evet	49	3,4082	1,27342	151	1,079	,282	Hayır	104	3,1731	1,24979	22	Evet	49	3,5510	1,35495	151	,633	,528	Hayır	104	3,4231	1,06755	23	Evet	49	3,5306	1,20937	151	1,965	,051	Hayır	104	3,1346	1,14109																																																								
7	Evet	49	3,6939	,98328	151	,853	,395																																																																																																																																																																																																																																																								
	Hayır	104	3,5577	,89037				8	Evet	49	3,6327	1,07420	151	1,443	,151	Hayır	104	3,3558	1,12274	9	Evet	49	4,0612	,77482	151	2,612	,010	Hayır	104	3,6538	,95296	10	Evet	49	4,0204	,80337	151	2,998	,003	Hayır	104	3,4615	1,18176	11	Evet	49	2,4898	1,38628	151	1,783	,077	Hayır	104	2,0769	1,31232	12	Evet	49	3,9184	,81232	151	1,663	,098	Hayır	104	3,6538	,96310	13	Evet	49	3,8571	,79057	151	3,422	,001	Hayır	104	3,2308	1,15943	14	Evet	49	3,8367	,94311	151	2,112	,036	Hayır	104	3,4135	1,24332	16	Evet	49	3,5714	1,15470	151	,606	,546	Hayır	104	3,4519	1,13103	17	Evet	49	3,6939	1,08405	151	1,645	,102	Hayır	104	3,3654	1,18287	18	Evet	49	3,6531	1,18235	151	1,696	,092	Hayır	104	3,3269	1,07435	19	Evet	49	3,1633	1,32833	151	,799	,426	Hayır	104	2,9808	1,31445	20	Evet	49	3,4082	1,25695	151	1,802	,073	Hayır	104	3,0288	1,19430	21	Evet	49	3,4082	1,27342	151	1,079	,282	Hayır	104	3,1731	1,24979	22	Evet	49	3,5510	1,35495	151	,633	,528	Hayır	104	3,4231	1,06755	23	Evet	49	3,5306	1,20937	151	1,965	,051	Hayır	104	3,1346	1,14109																																																																				
8	Evet	49	3,6327	1,07420	151	1,443	,151																																																																																																																																																																																																																																																								
	Hayır	104	3,3558	1,12274				9	Evet	49	4,0612	,77482	151	2,612	,010	Hayır	104	3,6538	,95296	10	Evet	49	4,0204	,80337	151	2,998	,003	Hayır	104	3,4615	1,18176	11	Evet	49	2,4898	1,38628	151	1,783	,077	Hayır	104	2,0769	1,31232	12	Evet	49	3,9184	,81232	151	1,663	,098	Hayır	104	3,6538	,96310	13	Evet	49	3,8571	,79057	151	3,422	,001	Hayır	104	3,2308	1,15943	14	Evet	49	3,8367	,94311	151	2,112	,036	Hayır	104	3,4135	1,24332	16	Evet	49	3,5714	1,15470	151	,606	,546	Hayır	104	3,4519	1,13103	17	Evet	49	3,6939	1,08405	151	1,645	,102	Hayır	104	3,3654	1,18287	18	Evet	49	3,6531	1,18235	151	1,696	,092	Hayır	104	3,3269	1,07435	19	Evet	49	3,1633	1,32833	151	,799	,426	Hayır	104	2,9808	1,31445	20	Evet	49	3,4082	1,25695	151	1,802	,073	Hayır	104	3,0288	1,19430	21	Evet	49	3,4082	1,27342	151	1,079	,282	Hayır	104	3,1731	1,24979	22	Evet	49	3,5510	1,35495	151	,633	,528	Hayır	104	3,4231	1,06755	23	Evet	49	3,5306	1,20937	151	1,965	,051	Hayır	104	3,1346	1,14109																																																																																
9	Evet	49	4,0612	,77482	151	2,612	,010																																																																																																																																																																																																																																																								
	Hayır	104	3,6538	,95296				10	Evet	49	4,0204	,80337	151	2,998	,003	Hayır	104	3,4615	1,18176	11	Evet	49	2,4898	1,38628	151	1,783	,077	Hayır	104	2,0769	1,31232	12	Evet	49	3,9184	,81232	151	1,663	,098	Hayır	104	3,6538	,96310	13	Evet	49	3,8571	,79057	151	3,422	,001	Hayır	104	3,2308	1,15943	14	Evet	49	3,8367	,94311	151	2,112	,036	Hayır	104	3,4135	1,24332	16	Evet	49	3,5714	1,15470	151	,606	,546	Hayır	104	3,4519	1,13103	17	Evet	49	3,6939	1,08405	151	1,645	,102	Hayır	104	3,3654	1,18287	18	Evet	49	3,6531	1,18235	151	1,696	,092	Hayır	104	3,3269	1,07435	19	Evet	49	3,1633	1,32833	151	,799	,426	Hayır	104	2,9808	1,31445	20	Evet	49	3,4082	1,25695	151	1,802	,073	Hayır	104	3,0288	1,19430	21	Evet	49	3,4082	1,27342	151	1,079	,282	Hayır	104	3,1731	1,24979	22	Evet	49	3,5510	1,35495	151	,633	,528	Hayır	104	3,4231	1,06755	23	Evet	49	3,5306	1,20937	151	1,965	,051	Hayır	104	3,1346	1,14109																																																																																												
10	Evet	49	4,0204	,80337	151	2,998	,003																																																																																																																																																																																																																																																								
	Hayır	104	3,4615	1,18176				11	Evet	49	2,4898	1,38628	151	1,783	,077	Hayır	104	2,0769	1,31232	12	Evet	49	3,9184	,81232	151	1,663	,098	Hayır	104	3,6538	,96310	13	Evet	49	3,8571	,79057	151	3,422	,001	Hayır	104	3,2308	1,15943	14	Evet	49	3,8367	,94311	151	2,112	,036	Hayır	104	3,4135	1,24332	16	Evet	49	3,5714	1,15470	151	,606	,546	Hayır	104	3,4519	1,13103	17	Evet	49	3,6939	1,08405	151	1,645	,102	Hayır	104	3,3654	1,18287	18	Evet	49	3,6531	1,18235	151	1,696	,092	Hayır	104	3,3269	1,07435	19	Evet	49	3,1633	1,32833	151	,799	,426	Hayır	104	2,9808	1,31445	20	Evet	49	3,4082	1,25695	151	1,802	,073	Hayır	104	3,0288	1,19430	21	Evet	49	3,4082	1,27342	151	1,079	,282	Hayır	104	3,1731	1,24979	22	Evet	49	3,5510	1,35495	151	,633	,528	Hayır	104	3,4231	1,06755	23	Evet	49	3,5306	1,20937	151	1,965	,051	Hayır	104	3,1346	1,14109																																																																																																								
11	Evet	49	2,4898	1,38628	151	1,783	,077																																																																																																																																																																																																																																																								
	Hayır	104	2,0769	1,31232				12	Evet	49	3,9184	,81232	151	1,663	,098	Hayır	104	3,6538	,96310	13	Evet	49	3,8571	,79057	151	3,422	,001	Hayır	104	3,2308	1,15943	14	Evet	49	3,8367	,94311	151	2,112	,036	Hayır	104	3,4135	1,24332	16	Evet	49	3,5714	1,15470	151	,606	,546	Hayır	104	3,4519	1,13103	17	Evet	49	3,6939	1,08405	151	1,645	,102	Hayır	104	3,3654	1,18287	18	Evet	49	3,6531	1,18235	151	1,696	,092	Hayır	104	3,3269	1,07435	19	Evet	49	3,1633	1,32833	151	,799	,426	Hayır	104	2,9808	1,31445	20	Evet	49	3,4082	1,25695	151	1,802	,073	Hayır	104	3,0288	1,19430	21	Evet	49	3,4082	1,27342	151	1,079	,282	Hayır	104	3,1731	1,24979	22	Evet	49	3,5510	1,35495	151	,633	,528	Hayır	104	3,4231	1,06755	23	Evet	49	3,5306	1,20937	151	1,965	,051	Hayır	104	3,1346	1,14109																																																																																																																				
12	Evet	49	3,9184	,81232	151	1,663	,098																																																																																																																																																																																																																																																								
	Hayır	104	3,6538	,96310				13	Evet	49	3,8571	,79057	151	3,422	,001	Hayır	104	3,2308	1,15943	14	Evet	49	3,8367	,94311	151	2,112	,036	Hayır	104	3,4135	1,24332	16	Evet	49	3,5714	1,15470	151	,606	,546	Hayır	104	3,4519	1,13103	17	Evet	49	3,6939	1,08405	151	1,645	,102	Hayır	104	3,3654	1,18287	18	Evet	49	3,6531	1,18235	151	1,696	,092	Hayır	104	3,3269	1,07435	19	Evet	49	3,1633	1,32833	151	,799	,426	Hayır	104	2,9808	1,31445	20	Evet	49	3,4082	1,25695	151	1,802	,073	Hayır	104	3,0288	1,19430	21	Evet	49	3,4082	1,27342	151	1,079	,282	Hayır	104	3,1731	1,24979	22	Evet	49	3,5510	1,35495	151	,633	,528	Hayır	104	3,4231	1,06755	23	Evet	49	3,5306	1,20937	151	1,965	,051	Hayır	104	3,1346	1,14109																																																																																																																																
13	Evet	49	3,8571	,79057	151	3,422	,001																																																																																																																																																																																																																																																								
	Hayır	104	3,2308	1,15943				14	Evet	49	3,8367	,94311	151	2,112	,036	Hayır	104	3,4135	1,24332	16	Evet	49	3,5714	1,15470	151	,606	,546	Hayır	104	3,4519	1,13103	17	Evet	49	3,6939	1,08405	151	1,645	,102	Hayır	104	3,3654	1,18287	18	Evet	49	3,6531	1,18235	151	1,696	,092	Hayır	104	3,3269	1,07435	19	Evet	49	3,1633	1,32833	151	,799	,426	Hayır	104	2,9808	1,31445	20	Evet	49	3,4082	1,25695	151	1,802	,073	Hayır	104	3,0288	1,19430	21	Evet	49	3,4082	1,27342	151	1,079	,282	Hayır	104	3,1731	1,24979	22	Evet	49	3,5510	1,35495	151	,633	,528	Hayır	104	3,4231	1,06755	23	Evet	49	3,5306	1,20937	151	1,965	,051	Hayır	104	3,1346	1,14109																																																																																																																																												
14	Evet	49	3,8367	,94311	151	2,112	,036																																																																																																																																																																																																																																																								
	Hayır	104	3,4135	1,24332				16	Evet	49	3,5714	1,15470	151	,606	,546	Hayır	104	3,4519	1,13103	17	Evet	49	3,6939	1,08405	151	1,645	,102	Hayır	104	3,3654	1,18287	18	Evet	49	3,6531	1,18235	151	1,696	,092	Hayır	104	3,3269	1,07435	19	Evet	49	3,1633	1,32833	151	,799	,426	Hayır	104	2,9808	1,31445	20	Evet	49	3,4082	1,25695	151	1,802	,073	Hayır	104	3,0288	1,19430	21	Evet	49	3,4082	1,27342	151	1,079	,282	Hayır	104	3,1731	1,24979	22	Evet	49	3,5510	1,35495	151	,633	,528	Hayır	104	3,4231	1,06755	23	Evet	49	3,5306	1,20937	151	1,965	,051	Hayır	104	3,1346	1,14109																																																																																																																																																								
16	Evet	49	3,5714	1,15470	151	,606	,546																																																																																																																																																																																																																																																								
	Hayır	104	3,4519	1,13103				17	Evet	49	3,6939	1,08405	151	1,645	,102	Hayır	104	3,3654	1,18287	18	Evet	49	3,6531	1,18235	151	1,696	,092	Hayır	104	3,3269	1,07435	19	Evet	49	3,1633	1,32833	151	,799	,426	Hayır	104	2,9808	1,31445	20	Evet	49	3,4082	1,25695	151	1,802	,073	Hayır	104	3,0288	1,19430	21	Evet	49	3,4082	1,27342	151	1,079	,282	Hayır	104	3,1731	1,24979	22	Evet	49	3,5510	1,35495	151	,633	,528	Hayır	104	3,4231	1,06755	23	Evet	49	3,5306	1,20937	151	1,965	,051	Hayır	104	3,1346	1,14109																																																																																																																																																																				
17	Evet	49	3,6939	1,08405	151	1,645	,102																																																																																																																																																																																																																																																								
	Hayır	104	3,3654	1,18287				18	Evet	49	3,6531	1,18235	151	1,696	,092	Hayır	104	3,3269	1,07435	19	Evet	49	3,1633	1,32833	151	,799	,426	Hayır	104	2,9808	1,31445	20	Evet	49	3,4082	1,25695	151	1,802	,073	Hayır	104	3,0288	1,19430	21	Evet	49	3,4082	1,27342	151	1,079	,282	Hayır	104	3,1731	1,24979	22	Evet	49	3,5510	1,35495	151	,633	,528	Hayır	104	3,4231	1,06755	23	Evet	49	3,5306	1,20937	151	1,965	,051	Hayır	104	3,1346	1,14109																																																																																																																																																																																
18	Evet	49	3,6531	1,18235	151	1,696	,092																																																																																																																																																																																																																																																								
	Hayır	104	3,3269	1,07435				19	Evet	49	3,1633	1,32833	151	,799	,426	Hayır	104	2,9808	1,31445	20	Evet	49	3,4082	1,25695	151	1,802	,073	Hayır	104	3,0288	1,19430	21	Evet	49	3,4082	1,27342	151	1,079	,282	Hayır	104	3,1731	1,24979	22	Evet	49	3,5510	1,35495	151	,633	,528	Hayır	104	3,4231	1,06755	23	Evet	49	3,5306	1,20937	151	1,965	,051	Hayır	104	3,1346	1,14109																																																																																																																																																																																												
19	Evet	49	3,1633	1,32833	151	,799	,426																																																																																																																																																																																																																																																								
	Hayır	104	2,9808	1,31445				20	Evet	49	3,4082	1,25695	151	1,802	,073	Hayır	104	3,0288	1,19430	21	Evet	49	3,4082	1,27342	151	1,079	,282	Hayır	104	3,1731	1,24979	22	Evet	49	3,5510	1,35495	151	,633	,528	Hayır	104	3,4231	1,06755	23	Evet	49	3,5306	1,20937	151	1,965	,051	Hayır	104	3,1346	1,14109																																																																																																																																																																																																								
20	Evet	49	3,4082	1,25695	151	1,802	,073																																																																																																																																																																																																																																																								
	Hayır	104	3,0288	1,19430				21	Evet	49	3,4082	1,27342	151	1,079	,282	Hayır	104	3,1731	1,24979	22	Evet	49	3,5510	1,35495	151	,633	,528	Hayır	104	3,4231	1,06755	23	Evet	49	3,5306	1,20937	151	1,965	,051	Hayır	104	3,1346	1,14109																																																																																																																																																																																																																				
21	Evet	49	3,4082	1,27342	151	1,079	,282																																																																																																																																																																																																																																																								
	Hayır	104	3,1731	1,24979				22	Evet	49	3,5510	1,35495	151	,633	,528	Hayır	104	3,4231	1,06755	23	Evet	49	3,5306	1,20937	151	1,965	,051	Hayır	104	3,1346	1,14109																																																																																																																																																																																																																																
22	Evet	49	3,5510	1,35495	151	,633	,528																																																																																																																																																																																																																																																								
	Hayır	104	3,4231	1,06755				23	Evet	49	3,5306	1,20937	151	1,965	,051	Hayır	104	3,1346	1,14109																																																																																																																																																																																																																																												
23	Evet	49	3,5306	1,20937	151	1,965	,051																																																																																																																																																																																																																																																								
	Hayır	104	3,1346	1,14109																																																																																																																																																																																																																																																											

Tablo 14’de, hizmet içi eğitim alma durumuna göre sınıf öğretmenlerinin 2004 Sosyal Bilgiler dersi öğretimi programı kazanımlara ilişkin görüşleri arasında farklılık olup olmadığına ilişkin bulgulara yer verilmiştir. Bu bulgulara göre, sınıf öğretmenlerinin hizmet içi eğitim alma durumuna göre 2., 4., 5., 9., 10., 13. ve 14. maddelere ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu bulunurken, sınıf öğretmenlerinin cinsiyete göre diğer maddelere ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur. Madde 2, Madde 4, Madde 5, Madde 9, Madde 10, Madde 13 ve Madde 14’de hizmet içi eğitim alan öğretmenlerin hizmet içi almayan öğretmenlere göre daha olumlu görüş belirttikleri görülmektedir.

Tablo 14. Sınıf Öğretmenlerinin 2004 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretimi Programı Kazanımlara İlişkin Görüşlerinin Okutulan Sınıf Düzeyi Değişkeni Açısından Analizi

MADDELER	Sınıf Düzeyi	N	$\bar{X}$	SS	Sd	t	P
1	4. Sınıf	78	3,6923	,90177	151	,192	,848
	5. Sınıf	75	3,7200	,87857			
2	4. Sınıf	78	3,6667	1,01504	151	,494	,622
	5. Sınıf	75	3,7467	,98767			
3	4. Sınıf	78	3,6923	1,07278	151	,561	,575
	5. Sınıf	75	3,7867	1,00396			
4	4. Sınıf	78	3,6538	1,07904	151	,483	,630
	5. Sınıf	75	3,7333	,94916			
5	4. Sınıf	78	2,9744	1,25847	151	1,975	,050
	5. Sınıf	75	3,3733	1,23871			
6	4. Sınıf	78	2,7949	1,30293	151	1,221	,224
	5. Sınıf	75	3,0533	1,31410			
7	4. Sınıf	78	3,5000	,93628	151	1,393	,166
	5. Sınıf	75	3,7067	,89704			
8	4. Sınıf	78	3,4103	1,06217	151	,387	,699
	5. Sınıf	75	3,4800	1,16665			
9	4. Sınıf	78	3,7692	,86675	151	,207	,836
	5. Sınıf	75	3,8000	,97260			
10	4. Sınıf	78	3,7179	,88122	151	,884	,378
	5. Sınıf	75	3,5600	1,29698			
11	4. Sınıf	78	2,1667	1,21052	151	,397	,692
	5. Sınıf	75	2,2533	1,48044			
12	4. Sınıf	78	3,6795	,91869	151	,806	,421
	5. Sınıf	75	3,8000	,92998			
13	4. Sınıf	78	3,3205	1,08704	151	1,282	,202
	5. Sınıf	75	3,5467	1,09413			
14	4. Sınıf	78	3,3974	1,17705	151	1,644	,102
	5. Sınıf	75	3,7067	1,14813			
16	4. Sınıf	78	3,4872	1,00316	151	,033	,973
	5. Sınıf	75	3,4933	1,26676			
17	4. Sınıf	78	3,4103	1,19996	151	,656	,513
	5. Sınıf	75	3,5333	1,11904			

18	4. Sınıf	78	3,3205	1,13382	151	1,255	,212
	5. Sınıf	75	3,5467	1,09413			
19	4. Sınıf	78	2,9872	1,27405	151	,497	,620
	5. Sınıf	75	3,0933	1,36731			
20	4. Sınıf	78	3,0641	1,26224	151	,888	,376
	5. Sınıf	75	3,2400	1,18367			
21	4. Sınıf	78	3,0769	1,24597	151	1,730	,086
	5. Sınıf	75	3,4267	1,25389			
22	4. Sınıf	78	3,3974	1,09710	151	,721	,472
	5. Sınıf	75	3,5333	1,23391			
23	4. Sınıf	78	3,1795	1,09002	151	,880	,380
	5. Sınıf	75	3,3467	1,25734			

Tablo 14’de, okutulan sınıf düzeyine göre sınıf öğretmenlerinin 2004 Sosyal Bilgiler dersi öğretimi programı kazanımlara ilişkin görüşleri arasında farklılık olup olmadığına ilişkin bulgulara yer verilmiştir. Bu bulgulara göre, sınıf öğretmenlerinin okutulan sınıf düzeyine göre 5. maddeye ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu bulunurken, sınıf öğretmenlerinin cinsiyete göre diğer maddelere ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur. Madde 5’de 5. sınıf okutan öğretmenlerin 4. sınıf okutan öğretmenlere göre daha olumlu görüş belirttikleri görülmektedir.

Tablo 15. Sınıf Öğretmenlerinin 1998 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Hedef ve Davranışlara ve 2004 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Kazanımlara İlişkin Görüşlerine Ait Puan Ortalamaları

	N	$\bar{X}$	SS
1998 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Hedef ve Davranışlara İlişkin Görüşlerinin Puan Ortalaması	153	2,8919	,78629
2004 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Kazanımlara İlişkin Görüşlerinin Puan Ortalaması	153	3,4040	,77145

Tablo 15 incelendiğinde, sınıf öğretmenlerinin 2004 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı kazanımlara ilişkin görüşlerinin puan ortalaması ($\bar{X} = 3,40$), 1998 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı hedef ve davranışlara ilişkin görüşlerinin puan ortalamasına ($\bar{X} = 2,89$) göre daha yüksektir. Bu bulgu; öğretmenlerin 2004 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı kazanımlara ilişkin görüşlerinin 1998 Sosyal

Bilgiler dersi öğretim programı hedef ve davranışlara ilişkin görüşlerine göre daha olumlu olduğunu göstermektedir.

Tablo 16. Sınıf Öğretmenlerinin 1998 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Hedef ve Davranışlara ve 2004 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Kazanımlara İlişkin Görüşlerine Ait Puan Ortalamalarının Cinsiyet Açısından Analizi

KAZANIMLAR	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	SS	Sd	t	p
1998 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Hedef ve Davranışlar	Erkek	61	2,9553	,81432	151	,812	,418
	Kadın	92	2,8498	,76876			
2004 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Kazanımlar	Erkek	61	3,3949	,58290	151	,119	,906
	Kadın	92	3,4101	,87747			

Tablo 16’da sınıf öğretmenlerinin cinsiyetlerine göre 1998 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı hedef ve davranışlara ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir [$t_{(151)} = 0,812$, $p > 0,05$]. Bu bulguya göre erkek öğretmenlerin 1998 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı hedef ve davranışlara ilişkin görüşleri, ($\bar{X} = 2,95$), kadın öğretmenlerin 1998 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı hedef ve davranışlara ilişkin görüşlerine ($\bar{X} = 2,85$) göre daha olumludur.

Yine sınıf öğretmenlerinin cinsiyetlerine göre 2004 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı kazanımlara ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir [$t_{(151)} = 0,119$, $p > 0,05$]. Bu bulguya göre kadın öğretmenlerin 2004 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı kazanımlara ilişkin görüşleri, ($\bar{X} = 3,41$), erkek öğretmenlerin 2004 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı kazanımlara ilişkin görüşlerine ($\bar{X} = 3,39$) göre daha olumludur.

Tablo 17. Sınıf Öğretmenlerinin 1998 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Hedef ve Davranışlara ve 2004 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Kazanımlara İlişkin Görüşlerine Ait Puan Ortalamalarının Eğitim Durumu Açısından Analizi

KAZANIMLAR	Eğitim Durumu	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
1998 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Hedef ve Davranışlar	Gruplar Arası	7,550	5	1,510	2,568	,029
	Gruplar İçi	86,425	147	,588		
	Toplam	93,975	152			
2004 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Kazanımlar	Gruplar Arası	14,071	5	2,814	5,416	,000
	Gruplar İçi	76,390	147	,520		
	Toplam	90,461	152			

Tablo 17’de sınıf öğretmenlerinin eğitim durumlarına göre 1998 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı hedef ve davranışlara ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir [$F_{(5-147)} = 2,568$ $p < .05$]. Bu bulguya göre farklı eğitim durumlarına sahip öğretmenlerin 1998 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı hedef ve davranışlara ilişkin görüşlerinin farklılık gösterdiği görülmektedir.

Anlamlı farklılığın hangi eğitim durumları arasında olduğunu tespit etmek amacıyla yapılan Tukey testi sonuçlarına göre, Öğretmen Okulu mezunu öğretmenlerin 1998 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı hedef ve davranışlara ilişkin görüşleri, 2+2 Lisans Tamamlama mezunu öğretmenlere göre daha olumlu olduğu saptanmıştır.

Yine sınıf öğretmenlerinin eğitim durumlarına göre 2004 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı kazanımlara ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir [$F_{(5-147)} = 2,814$ $p < .05$]. Bu bulguya göre farklı eğitim durumlarına sahip öğretmenlerin 2004 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı kazanımlara ilişkin görüşlerinin farklılık gösterdiği görülmektedir.

Anlamlı farklılığın hangi eğitim durumları arasında olduğunu tespit etmek amacıyla yapılan Tukey testi sonuçlarına göre, 2+2 Lisans Tamamlama mezunu öğretmenlerin 2004 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı kazanımlara ilişkin

görüşlerinin Eğitim Enstitüsü mezunu öğretmenlere göre daha olumlu olduğu, diğer fakülte mezunu öğretmenlerin 2004 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı kazanımlara ilişkin görüşlerinin, Eğitim Enstitüsü mezunu öğretmenlere göre daha olumlu olduğu, 2+2 Lisans Tamamlama mezunu öğretmenlerin 2004 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı kazanımlara ilişkin görüşlerinin Fen-Edebiyat Fakültesi mezunu öğretmenlere göre daha olumlu olduğu, Diğer fakülte mezunu öğretmenlerin 2004 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı kazanımlara ilişkin görüşlerinin Fen-Edebiyat Fakültesi mezunu öğretmenlere göre daha olumlu olduğu saptanmıştır.

Tablo 18. Sınıf Öğretmenlerinin 1998 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Hedef ve Davranışlara ve 2004 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Kazanımlara İlişkin Görüşlerine Ait Puan Ortalamalarının Eğitim Durumu Açısından Analizi

KAZANIMLAR	Mesleki Kıdem	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
1998 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Hedef ve Davranışlar	Gruplar Arası	4,079	4	1,020	1,679	,158
	Gruplar İçi	89,897	148	,607		
	Toplam	93,975	152			
2004 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Kazanımlar	Gruplar Arası	3,092	4	,773	1,310	,269
	Gruplar İçi	87,369	148	,590		
	Toplam	90,461	152			

Tablo 18’de sınıf öğretmenlerinin mesleki kıdem özelliklerine göre 1998 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı hedef ve davranışlara ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir [$F_{(4-148)} = 1,679, p > 0.05$]. Bu bulguya göre farklı eğitim durumlarına sahip öğretmenlerin 1998 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı hedef ve davranışlara ilişkin benzer görüşlere sahip oldukları söylenebilir.

Yine sınıf öğretmenlerinin mesleki kıdem özelliklerine göre 2004 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı kazanımlara ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir [$F_{(4-148)} = 1,310, p > 0.05$]. Bu bulguya göre farklı eğitim durumlarına sahip öğretmenlerin 2004 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı kazanımlara ilişkin benzer görüşlere sahip oldukları söylenebilir.

Tablo 19. Sınıf Öğretmenlerinin 1998 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Hedef ve Davranışlara ve 2004 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Kazanımlara İlişkin Görüşlerine Ait Puan Ortalamalarının Görev Yapılan Yer Açısından Analizi

KAZANIMLAR	Görev Yapılan Yer	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
1998 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Hedef ve Davranışlar	Gruplar Arası	6,090	3	2,030	3,442	,018
	Gruplar İçi	87,885	149	,590		
	Toplam	93,975	152			
2004 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Kazanımlar	Gruplar Arası	3,943	3	1,314	2,263	,083
	Gruplar İçi	86,518	149	,581		
	Toplam	90,461	152			

Tablo 19’da sınıf öğretmenlerinin görev yapılan yere göre 1998 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı hedef ve davranışlara ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir [$F_{(3-149)}= 2,030, p<0.05$]. Bu bulguya göre farklı yerlerde görev yapan sınıf öğretmenlerinin 1998 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı hedef ve davranışlara ilişkin görüşlerinin farklılık gösterdiği görülmektedir.

Anlamlı farklılığın hangi eğitim durumları arasında olduğunu tespit etmek amacıyla yapılan Tukey testi sonuçlarına göre, beldede görev yapan öğretmenlerin 1998 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı hedef ve davranışlara ilişkin görüşlerinin, köyde görev yapan öğretmenlere göre daha olumlu olduğu saptanmıştır.

Yine sınıf öğretmenlerinin görev yapılan yere göre 2004 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı kazanımlara ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir [$F_{(3-149)}= 1,314, p>0.05$]. Bu bulguya göre farklı yerlerde görev yapan sınıf öğretmenlerinin 2004 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı kazanımlara ilişkin benzer görüşlere sahip oldukları söylenebilir.

Tablo 20. Sınıf Öğretmenlerinin 1998 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Hedef ve Davranışlara ve 2004 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Kazanımlara İlişkin Görüşlerine Ait Puan Ortalamalarının Hizmet İçi Eğitim Alma Durumu Açısından Analizi

KAZANIMLAR	Hizmet İçi Eğitim	N	$\bar{X}$	SS	Sd	T	P
1998 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Hedef ve Davranışlar	Evet	49	2,7792	,73287	151	1,218	,225
	Hayır	104	2,9449	,80821			
2004 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Kazanımlar	Evet	49	3,6160	,67866	151	2,367	,019
	Hayır	104	3,3042	,79511			

Tablo 20’de sınıf öğretmenlerinin hizmet içi eğitim alma durumlarına göre 1998 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı hedef ve davranışlara ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir [$t_{(151)}= 1,218, p>0.05$]. Bu bulguya göre hizmet içi almayan sınıf öğretmenlerinin 1998 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı hedef ve davranışlara ilişkin görüşleri, ($\bar{X} = 2,94$), hizmet içi eğitim alan sınıf öğretmenlerinin 1998 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı hedef ve davranışlara ilişkin görüşlerine ($\bar{X} = 2,78$) göre daha olumludur.

Yine sınıf öğretmenlerinin hizmet içi eğitim alma durumlarına göre 2004 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı kazanımlara ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir [$t_{(151)}= 2,367, p<0.05$]. Bu bulguya göre hizmet içi eğitim alan sınıf öğretmenlerinin 2004 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı kazanımlara ilişkin görüşleri, ($\bar{X} = 3,62$), hizmet içi almayan sınıf öğretmenlerinin 2004 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı kazanımlara ilişkin görüşlerine ($\bar{X} = 3,30$) göre daha olumludur.

Tablo 21. Sınıf Öğretmenlerinin 1998 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Hedef ve Davranışlara ve 2004 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Kazanımlara İlişkin Görüşlerine Ait Puan Ortalamalarının Okutulan Sınıf Düzeyi Açısından Analizi

KAZANIMLAR	Sınıf Düzeyi	N	$\bar{X}$	SS	Sd	t	P
1998 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Hedef ve Davranışlar	4. Sınıf	78	3,0385	,81067	151	2,388	,018
	5. Sınıf	75	2,7394	,73477			
2004 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Kazanımlar	4. Sınıf	78	3,3345	,73330	151	1,138	,257
	5. Sınıf	75	3,4764	,80779			

Tablo 20’de sınıf öğretmenlerinin okutulan sınıf düzeyine göre 1998 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı hedef ve davranışlara ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir [$t_{(151)}= 2,388$, $p<0.05$]. Bu bulguya göre 4. sınıf okutan sınıf öğretmenlerinin 1998 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı hedef ve davranışlara ilişkin görüşleri, ($\bar{X} = 3,04$), 5. sınıf okutan sınıf öğretmenlerinin 1998 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı hedef ve davranışlara ilişkin görüşlerine ($\bar{X} = 2,74$) göre daha olumludur.

Yine sınıf öğretmenlerinin okutulan sınıf düzeyine göre 2004 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı kazanımlara ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir [$t_{(151)}= 1,138$, $p<0.05$]. Bu bulguya göre 5. sınıf okutan sınıf öğretmenlerinin 2004 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı kazanımlara ilişkin görüşleri, ($\bar{X} = 3,48$), 4. sınıf okutan sınıf öğretmenlerinin 2004 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı kazanımlara ilişkin görüşlerine ($\bar{X} = 3,33$) göre daha olumludur.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4.1. Sonuçlar

İlköğretim 1. Kademe (4. ve 5. Sınıflar) Sosyal Bilgiler Dersi 1998 ve 2004 Öğretim Programlarının, kazanımlar boyutunda görevli öğretmenlerin görüşlerine dayalı olarak değerlendirilmesi ve karşılaştırılması amacıyla yapılan çalışmada aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

- 1) Sınıf öğretmenlerinin 1998 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı hedef ve davranışlara ilişkin görüşleri kısmen katılıyorum ile kararsızım arasında değişmektedir.
- 2) Sınıf öğretmenlerinin 2004 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı kazanımlara ilişkin görüşleri kısmen katılıyorum ile katılıyorum arasında değişmektedir.
- 3) Sınıf öğretmenlerinin cinsiyete göre 7. ve 10. maddelere ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu bulunurken, sınıf öğretmenlerinin cinsiyete göre diğer maddelere ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur. Madde 7 ve Madde 10'da erkek öğretmenlerin kadın öğretmenlere göre daha olumlu görüş belirttikleri görülmektedir.
- 4) Elde edilen bu bulgulara göre, sınıf öğretmenlerinin eğitim durumu ile 1998 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı hedef ve davranışlara ilişkin görüşleri arasında 1., 5., 8., 9., 11., 12., 14. ve 17. maddelerde anlamlı bir fark olduğu görülmektedir . Diğer maddelerde ise anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir.
- 5) Sınıf öğretmenlerinin mesleki kıdemleri ile 1998 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı hedef ve davranışlara ilişkin görüşleri arasında 4., 5., 8., 9. ve 16. maddelerde anlamlı bir fark olduğu görülmektedir . Diğer maddelerde ise anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir.
- 6) Sınıf öğretmenlerinin mesleki kıdemleri ile 1998 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı hedef ve davranışlara ilişkin görüşleri arasında 2., 3., 4., 5., 6., 8., 12., 14., 17., 19. ve 21. maddelerde anlamlı bir fark olduğu

görülmektedir . Diğer maddelerde ise anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir.

- 7) Sınıf öğretmenlerinin hizmet içi eğitim alma durumuna göre 11., 15. ve 19. maddelere ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu bulunurken, sınıf öğretmenlerinin cinsiyete göre diğer maddelere ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur. Madde 11, Madde 15 ve Madde 19'da hizmet içi eğitim almayan öğretmenlerin hizmet içi alan öğretmenlere göre daha olumlu görüş belirttikleri görülmektedir.
- 8) Sınıf öğretmenlerinin okutulan sınıf düzeyine göre 1., 2., 7., 12., 13., 16., 17., 21. ve 22. maddelere ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu bulunurken, sınıf öğretmenlerinin cinsiyete göre diğer maddelere ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur. Madde 1, Madde 2, Madde 7, Madde 12, Madde 13, Madde 16, Madde 17, Madde 21 ve Madde 22'de 4. sınıf okutan öğretmenlerin 5. sınıf okutan öğretmenlere göre daha olumlu görüş belirttikleri görülmektedir.
- 9) Sınıf öğretmenlerinin cinsiyete göre diğer maddelere ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur. Madde 1 ve Madde 2'de erkek öğretmenlerin kadın öğretmenlere göre daha olumlu görüş belirttikleri görülürken, Madde 10, Madde 21 ve Madde 22'de bayan öğretmenlerin erkek öğretmenlere göre daha olumlu görüş belirttikleri görülmektedir.
- 10) Sınıf öğretmenlerinin eğitim durumu ile 2004 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı kazanımlara ilişkin görüşleri arasında 1., 3., 4., 5.,6., 7., 8., 9., 10., 12., 14., 16., 17., 19., 20., 21. ve 22. maddelerde anlamlı bir fark olduğu görülmektedir . Diğer maddelerde ise anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir.
- 11) Sınıf öğretmenlerinin mesleki kıdemleri ile 2004 Sosyal Bilgiler dersi öğretimi programı kazanımlara ilişkin görüşleri arasında 1., 11., 14 ve 19. maddelerde anlamlı bir fark olduğu görülmektedir . Diğer maddelerde ise anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir.
- 12) Sınıf öğretmenlerinin mesleki kıdemleri ile 2004 Sosyal Bilgiler dersi öğretimi programı kazanımlara ilişkin görüşleri arasında 1., 2., 4., 7., 9., 11.,

15., 16. ve 19. maddelerde anlamlı bir fark olduğu görülmektedir . Diğer maddelerde ise anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir.

- 13) Sınıf öğretmenlerinin hizmet içi eğitim alma durumuna göre 2., 4., 5., 9., 10., 13. ve 14. maddelere ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu bulunurken, sınıf öğretmenlerinin cinsiyete göre diğer maddelere ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur. Madde 2, Madde 4, Madde 5, Madde 9, Madde 10, Madde 13 ve Madde 14’de hizmet içi eğitim alan öğretmenlerin hizmet içi almayan öğretmenlere göre daha olumlu görüş belirttikleri görülmektedir.
- 14) Sınıf öğretmenlerinin okutulan sınıf düzeyine göre 5. maddeye ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu bulunurken, sınıf öğretmenlerinin cinsiyete göre diğer maddelere ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur. Madde 5’de 5. sınıf okutan öğretmenlerin 4. sınıf okutan öğretmenlere göre daha olumlu görüş belirttikleri görülmektedir.
- 15) Sınıf öğretmenlerinin 2004 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı kazanımlara ilişkin görüşlerinin puan ortalaması ($\bar{X} = 3,40$), 1998 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı hedef ve davranışlara ilişkin görüşlerinin puan ortalamasına ($\bar{X} = 2,89$) göre daha yüksektir. Bu bulgu; öğretmenlerin 2004 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı kazanımlara ilişkin görüşlerinin 1998 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı hedef ve davranışlara ilişkin görüşlerine göre daha olumlu olduğunu göstermektedir.
- 16) Sınıf öğretmenlerinin cinsiyetlerine göre 1998 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı hedef ve davranışlara ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir [$t_{(151)} = 0,812, p > 0.05$]. sınıf öğretmenlerinin cinsiyetlerine göre 2004 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı kazanımlara ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir [$t_{(151)} = 0,119, p > 0.05$].
- 17) Sınıf öğretmenlerinin eğitim durumlarına göre 1998 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı hedef ve davranışlara ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir [$F_{(5-147)} = 2,568 p < 0.05$]. sınıf öğretmenlerinin

eğitim durumlarına göre 2004 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı kazanımlara ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir [$F_{(5-147)}= 2,814$ $p<0.05$].

- 18) Sınıf öğretmenlerinin mesleki kıdem özelliklerine göre 1998 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı hedef ve davranışlara ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir [$F_{(4-148)}= 1,679$, $p>0.05$]. sınıf öğretmenlerinin mesleki kıdem özelliklerine göre 2004 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı kazanımlara ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir [$F_{(4-148)}= 1,310$, $p>0.05$].
- 19) Sınıf öğretmenlerinin görev yapılan yere göre 1998 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı hedef ve davranışlara ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir [$F_{(3-149)}= 2,030$, $p<0.05$]. sınıf öğretmenlerinin görev yapılan yere göre 2004 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı kazanımlara ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir [$F_{(3-149)}= 1,314$, $p>0.05$].
- 20) Sınıf öğretmenlerinin hizmet içi eğitim alma durumlarına göre 1998 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı hedef ve davranışlara ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir [$t_{(151)}= 1,218$, $p>0.05$]. Yine sınıf öğretmenlerinin hizmet içi eğitim alma durumlarına göre 2004 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı kazanımlara ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir [$t_{(151)}= 2,367$, $p<0.05$].
- 21) Sınıf öğretmenlerinin okutulmuş sınıf düzeyine göre 1998 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı hedef ve davranışlara ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir [$t_{(151)}= 2,388$, $p<0.05$]. Yine sınıf öğretmenlerinin okutulmuş sınıf düzeyine göre 2004 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı kazanımlara ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir [$t_{(151)}= 1,138$, $p<0.05$].

4.2. Öneriler

Araştırma sonucunda elde edilen bulgular çerçevesinde geliştirilen öneriler şu şekilde sıralanabilir.

- 1) Programların başarılı bir şekilde uygulanabilmesi için programı uygulayacak kişiler olan öğretmenlerin konu ile ilgili yeterli bilgiye sahip olmaları gerekmektedir. Bu nedenle öğretmenler hizmet içi eğitimden geçirilerek, alanlarında uzman kişilerce bilgilendirilmelidirler.
- 2) Geliştirilen programlar uygulanmaya başlandıktan sonra belirli aralıklarla alanında uzman kişilerin, öğretmen, öğrenci ve velilerin de görüşleri alınarak, program değerlendirme çalışmaları yapılmalı, tespit edilen aksaklıklarla ilgili iyileştirme çalışmaları yapılmalıdır.
- 3) 2005 programı yapılandırıcı eğitim anlayışına paralel olarak öğrenci merkezli bir öğretimi teşvik etmektedir. Bununla birlikte, kalabalık sınıf mevcutları sınıftaki her öğrenciye ulaşılmasını ve programın gerektiği gibi uygulanabilmesini olumsuz yönde etkilemektedir. Bu nedenle, kalabalık sınıf mevcutlarının programın daha iyi uygulanmasına ortam sağlayacak şekilde düzenlenmesine çalışılmalıdır.
- 4) Üniversitelerle işbirliği yapılarak eğitim fakültesi öğrencilerinin hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimlerine gerekli önem verilmeli ve uygulamalı eğitim yapılmalıdır.
- 5) Araştırmanın dar kapsamlı olmasından dolayı, benzer çalışmaların daha geniş örnekleme yapılmaması önerilmektedir.

KAYNAKÇA

AKBABA, T.

- 2004 “Cumhuriyet Döneminde Program Geliştirme Çalışmaları”
Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi, Yıl: 5, Sayı: 54-55.
<http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/sayi54-55/akbaba.htm>, 20/12/2007

ATA, B. ve BAĞCI İ.

- 2007 **Sosyal Bilgiler Eğitimi Açısından Eğitim Klasikleri İncelemeleri**.
Ankara: PegemA Yayıncılık.

AYKAÇ, N. ve BAŞAR, E.

- 2005 “İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Eğitim Programının
Değerlendirilmesi”. **Eğitimden Yansımalar: VIII. Yeni İlköğretim
Programlarını Değerlendirme Sempozyumu**. Kayseri: Erciyes
Üniversitesi Eğitim Fakültesi Tekişik Eğitim Araştırma Geliştirme
Vakfı, s.343-361.

BAYKUL, Y.

- 1999 **İlköğretim Birinci Kademedeki Matematik Öğretimi**. Ankara: Milli
Eğitim Basımevi.

BİLEN, M.

- 2006 **Planlamadan Uygulamaya Öğretim**. (7. Baskı). Ankara: Anı
Yayıncılık.

BİNBAŞIOĞLU, C.

- 1981 **Özel Öğretim Yöntemleri**. Dördüncü basım. Ankara: Binbaşioğlu
Yayınevi.

BLOOM, B.S.

- 1998 **İnsan Nitelikleri ve Okulda Öğrenme.** Ankara: Milli Eğitim Basımevi.

BÜYÜKKARAGÖZ, S.

- 1995 **Program Geliştirme.** Kaynak Metinler, Konya: Damla Ofset Matbaacılık.

ÇENGELCİ, T.

- 2005 “Sosyal Bilgiler Dersinde Beyin Temelli Öğrenmenin Akademik Başarıya ve Kalıcılığa Etkisi”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

DEMİREL, Ö.

- 1999 **Plandan Uygulamaya Öğretme Sanatı.** Ankara. Pegem A Yayıncılık
2005 **Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Program Geliştirme.** Ankara. Pegem A Yayıncılık.

DERYAKULU, D.

- 2001 **Sınıfta Demokrasi** (2. Baskı). Ankara: Eğitim Sen Yayınları.

EKİNCİ, A.

- 2007 “İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının Yapılandırmacı Yaklaşım Bağlamında Değerlendirilmesi (Eskişehir İli)”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Eskişehir: Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

EPANCHIN, B. C, TOWNSEND, B. ve STODDARD, K.

- 1993 **Constructive Classroom Management.** California: Brooks/Cole Publishing Company.

ERDEN, M.

- 1993 **Eğitimde Program Geliştirme.** Ankara: Personel Eğitim Merkezi Yayınları No:6
- 1998 **Eğitimde Program Değerlendirme.** Ankara: Anı Yayıncılık.

ERTÜRK, S.

- 1994 **Eğitimde Program Geliştirme.** Ankara: Meteksan Yayınları.

FİDAN, N. ve M. ERDEN

- 1995 **Eğitime Giriş.** Ankara: Meteksan Yayınları.

GÖZÜTOK, D. F.

- 1999 “Program Değerlendirme”. **Cumhuriyet Döneminde Eğitim II.** Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- 2003 “Türkiye’de Program Geliştirme Çalışmaları”. **Milli Eğitim Dergisi** Sayı: 160, s. 44-64.

GÜLAYDIN, G.

- 2002 “1998 İlköğretim Hayat Bilgisi Dersi Programına İlişkin Öğretmen Görüşleri”. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

KALTSOUNİS, T.

1987. **Teaching Social Studies in the Elementary School the Basics for Citizenship.** New Jersey: Englewood Cliffs,

KAMBER, T.

- 2007 “2005-2006 Yeni Öğretim Programında Sosyal Bilgiler Dersi Etkinliklerinin Uygulanabilirliğinin İncelenmesi.”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Uşak: Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

KAN, A. Ü.

- 2006 “Yeni İlköğretim Programında Öngörülen Temel Becerileri Kazanmada Beşinci Sınıf Sosyal Bilgiler Ve Türkçe Derslerinin Etkilerine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Değerlendirilmesi (Diyarbakır İli Örneği)”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Elazığ: Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

KARADUMAN H.

- 2005 “Sosyal Bilgiler Dersinde Yapılandırmacı Öğrenme İlkelerine Göre Hazırlanan Öğretim Materyallerinin Öğrencilerin Derse İlişkin Tutumlarına, Başarılarına ve Hatırlama Düzeylerine Etkisi”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

KARAGÖZOĞLU, G.

- 2005 “Eğitim Sistemimizde Reform Çalışmalarına Genel Bir Bakış”.
Eğitimden Yansımalar: VIII. Yeni İlköğretim Programlarını Değerlendirme Sempozyumu. Kayseri: Erciyes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Tekişik Eğitim Araştırma Geliştirme Vakfı, s.3-15.

KARAKUŞ, F.

- 2006 “Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yapıcı Öğrenme Ve Otantik Değerlendirme Yaklaşımlarının Öğrencilerin Akademik Başarı, Kalıcılık Ve Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutumlarına Etkisi”, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Adana: Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

KARASAR, N.

- 2005 **Bilimsel Araştırma Yöntemi.** Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

KORKMAZ, İ.

- 2006 “Yeni İlköğretim Programının Öğretmenler Tarafından Değerlendirilmesi”, **Ulusal Sınıf Öğretmenliği Kongresi Bildiri Kitabı**, Cilt: 2, Ankara: Kök Yayıncılık, s. 249-259.

M.E.B.

2005. **İlköğretim 1-5. Sınıf Programları Tanıtım El Kitabı**. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basımevi.
- 2005 **İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu (4-5. Sınıflar)**. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.

OLİVA, P.F.

- 1998 **Developing The Curriculum**. Second Ed., Scoot Foresman and Company

ORNSTEİN C.A. & .F.HUNKİNS

- 1998 **Curriculum:Foundations, Principles and Issues**. New Jersey: Prentice Hall.

ÖZCAN, T.

- 2002 “İlköğretim Sosyal Bilgiler Ders Programı Genel Amaçlarının Öğretmen Görüşleri Doğrultusunda Değerlendirilmesi” (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Adana: Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

ÖZDAŞ, A.

- 1995 “İlkokullarda Uygulanmakta Olan Eğitim Programlarının İlkokul Öğretmenleri ve İlköğretim Müfettişleri Tarafından Değerlendirilmesi” (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Afyon: Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

ÖZTÜRK, C. Ve DİĞERLERİ

2006 **Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi: Yapılandırmacı Bir Yaklaşım** (Ed. Cemil Öztürk). Ankara: PegemA Yayıncılık.

SABAN, A.

2000 **Öğrenme Öğretme Süreci Yeni Teori ve Yaklaşımlar**. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım

SENEMOĞLU, N.

1999 **Öğrenme Ürünleri ve Öğretim**. Ankara: MEB Projeler Koordinasyon Merkezi Başkanlığı.

SÖNMEZ, V.

2005 **Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi Öğretmen Kılavuzu**. Ankara: Anı Yayıncılık

2005 **Program Geliştirmede Öğretmen El Kitabı**. Ankara: Anı Yayıncılık

ŞİMŞEK, N.

2004 “Yapılandırmacı Öğrenme ve Öğretime İlişkin Bir Yaklaşım”, *Eğitim Bilimleri ve Uygulama*, 3,(5),115-139.

TABA, H.

1963 **Curriculum Development Theory and Practice**. New York: Harcourt, Brace&World, Inc.

VARIŞ, F.

1988 **Eğitimde Program Geliştirme**. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları No: 53.

WILES, J. ve BONDİ, J.

1998 **Curriculum Development A Guide to Practice**. New Jersey: Merrill an imprint of Prentice Hall., Fifth Ed., s. 1-17.

YAŞAR, Ş.

1998 “Yapılandırmacı Kuram ve Öğrenme-Öğretme Süreci”. **Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**. 8: 1-2, s. 68-75.

2005 “Sosyal Bilgiler Programı ve Öğretimi”. **Eğitimden Yansımalar: VIII. Yeni İlköğretim Programlarını Değerlendirme Sempozyumu**. Kayseri: Erciyes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Tekışık Eğitim Araştırma Geliştirme Vakfı, s.329-342.

Ek 1: Araştırma İzni**T.C.
ÇANAKKALE VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü****SAYI : B.08.4.MEM.4.17.00.07-311-
KONU : Anket Uygulaması****13.04.2007* 06762****VALİLİK MAKAMINA**

- İLGİ:** a) Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma ve Araştırma desteğine Yönelik İzin ve Uygulama Yönergesi
b) MEB Eğitimi Araştırma ve geliştirme Dairesi Başkanlığının 30/03/2007 tarih ve 1659 sayılı yazısı

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi İlköğretim Anabilim Dalı, Tezsiz Yüksek Lisans Programı öğrencisi Emre OKTA tarafından "İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi 1998 ve 2004 öğretim programlarının öğretmen görüşlerine dayalı olarak Hedefler/Kazanımlar Boyutunda Değerlendirilmesi" konulu tez araştırması için ve 2006-2007 eğitim öğretim yılı 2. döneminde ve 2007-2008 Eğitim Öğretim yılı 1. döneminde İlimiz Merkez, Ayvacık, Bayramiç, Biga, Çan, Eceabat, Ezine, Gelibolu, Lapseki, Yenice ilçelerinde görev yapan Sınıf öğretmenlerine yönelik anket uygulaması yapılması isteği, Müdürlüğümüz Araştırma Değerlendirme Komisyonunca incelenmiş olup uygun görülmüştür.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde; Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi İlköğretim Anabilim Dalı, Tezsiz Yüksek Lisans Programı öğrencisi Emre OKTA tarafından "İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi 1998 ve 2004 öğretim programlarının öğretmen görüşlerine dayalı olarak Hedefler/Kazanımlar Boyutunda Değerlendirilmesi" konulu tez araştırması için ve 2006-2007 eğitim öğretim yılı 2. döneminde ve 2007-2008 Eğitim Öğretim yılı 1. döneminde İlimiz Merkez, Ayvacık, Bayramiç, Biga, Çan, Eceabat, Ezine, Gelibolu, Lapseki, Yenice ilçelerinde görev yapan Sınıf öğretmenlerine yönelik anket uygulanması hususunu;

Olurlarınızı Arz ve Teklif ederim

**Mürsel YILMAZ
Millî Eğitim Müdürü**
OLUR
13/04/2007**Hasan ŞENSES
Vali a.
Vali Yardımcısı**

Ek 2: Veri Toplama Aracı

ÖNEMLİ: Bu anketi, öğretmenlik deneyimi boyunca "1998 ve 2004 İlköğretim 1. Kademe (4. ve 5. sınıflar) Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programlarının her ikisini de en az bir kere uygulamış veya uygulamış olan öğretmenlerimizin doldurması önemle rica olunur.

ÖĞRETMEN ANKET FORMU

Değerli Öğretmenler:

Elimizdeki bu anket formu; "1998 ve 2004 İlköğretim 1. Kademe (4. ve 5. Sınıflar) Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programlarının hedefler(amacılar)/kazanımlar boyutunda karşılaştırmalı olarak değerlendirilmesi" amacıyla hazırlanmıştır. Ankete vereceğiniz cevaplar araştırma dışında hiçbir yerde kullanılmayacaktır. Araştırmanın amacına başarılı bir şekilde ulaşması, sizlerin anket sorularını tarafsız ve doğru olarak cevaplandırmasına bağlıdır. Bu sebeple soruları dikkatlice okumayı ve size uygun maddenin yanındaki kutucuğu (X) işaretlemenizi rica ederim. Önemli katkılarınız için şimdiden teşekkür eder, çalışmalarınızda başarılar dilerim.

Emre OKTA
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
İlköğretim Sınıf Öğretmeniği A.B.D. Yüksek Lisans Öğrencisi

BÖLÜM I

KİŞİSEL BİLGİLER

1. Cinsiyetiniz
(a) Bay (b) Bayan
2. Öğrenim Durumunuz
(a) Eğitim Fakültesi (b) Eğitim Enstitüsü (c) Öğretmen Okulu ve Dengi (d) Fen Edebiyat Fakültesi (e) 2+2 Lisans Tamamlama (f) Diğer.....
3. Meslekteki hizmet yılınız
(a) 1-5 yıl (b) 6-10 yıl (c) 11-15 yıl (d) 16-20 yıl (e) 21 yıl ve üstü
4. Görev yaptığınız okulun türü?
(a) Devlet Okulu (b) Özel Okul
5. Görev yaptığınız okulun bulunduğu yer?
(a) Köy (b) Belde (c) İlçe Merkezi (d) İl Merkezi
7. Şu anda okutmakta olduğunuz sınıf?
(a) 4. Sınıf (b) 5. Sınıf
8. Okutmakta olduğunuz sınıf mevcudu:
(a) 10 kişiden az (b) 10-20 kişi (c) 21-30 kişi (d) 31-40 kişi (e) 40 kişiden fazla
9. 2004 (yeni) Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı ile ilgili hizmet içi eğitim kursu veya benzeri herhangi bir kursa katıldınız mı?
(a) Evet (b) Hayır
10. Eğer cevabınız hayır ise katılmak ister misiniz?
(a) Evet (b) Fark etmez (c) Hayır

1998 (ESKİ) SOSYAL BİLGİLER DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI (Hedefler)					2004 (YENİ) SOSYAL BİLGİLER DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI (Kazanımlar)				
Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum
MADDELER									
					15. Lütfen bu satırda herhangi bir işaretleme yapmayınız.				
					16. Hedefler/Kazanımlar eğitim durumları ile (derste kullanılan öğretim yöntem ve stratejileri v.b) örtüşmektedir.				
					17. Hedefler / Kazanımlar toplumda insanların birbirleriyle etkili ilişkiler kurma becerisi kazandırma yönünden yeterlidir.				
					18. Hedefler/Kazanımlar öğrencilerin vatandaşlık görev ve sorumluluklarını kavratıcı niteliktedir.				
					19. Hedefler/Kazanımlar hazırlanırken öğrencilerin bireysel farklılıklarını göz önüne alınmıştır.				
					20. Hedefler/Kazanımlar ölçülebilir ve değerlendirilebilir niteliktedir.				
					21. Hedefler / Kazanımlar çevreyi, yurdu ve dünyayı tanıma yeteneklerini kazandırma/geliştirme yönünden yeterlidir.				
					22. Hedefler/Kazanımlar öğrencilerin çevrelerindeki sanatsal öğeleri tanımaları ve önemini kavramaları açısından etkilidir.				
					23. Hedefler / Kazanımlar ekonomik yaşam fikrini ve yeteneklerini geliştirme yönünden yeterlidir.				

* Bunların dışında 1998 ve 2004 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nın Hedef/Kazanımlar boyutuna ilişkin görüşleriniz varsa aşağıdaki boşluğa yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

KATILARINIZ İÇİN ÇOK TEŞEKKÜR EDERİM.. İYİ ÇALIŞMALAR..